

MO/ Samenlevingsopbouw

Vakconferentie 2007 DECEMBER 2007

- *CIB-methode zet mensen zowel fysiek als maatschappelijk in beweging*
 - *Wijkgerichte en wijkgebonden participatie, omgaan met burgerinitiatieven die leefbaarheid verbeteren*
 - *Terug naar de mensen*
- Verslag van de vakconferentie 2007*



4. **Communities in Beweging (CIB): meer plezier en een betere integratie**, *Monica Hols*,
Het Nederlands Instituut van Sport en Bewegen (NISB) ontwikkelde een aanpak om mensen voor wie de drempel tot het regulieren sportaanbod te hoog is, te stimuleren tot een gezondere en actievere levensstijl. De deelnemers blijken meer te gaan bewegen en worden maatschappelijk actiever.



6

7. **Passie voor filosoferen**
Derde conferentie kinderfilosofie in Nederland

7. **Radicaal Jong. Welzijnswerk en radicalisering**
Een praktijkcongres van MOVISIE en Zorg + Welzijn'

8. **Moeders -letterlijk en figuurlijk- in beweging**, *Coby van Geffen*,
In de Rotterdamse deelgemeente Delfshaven doen allochtone vrouwen, begeleid door het opbouwwerk, sinds november mee aan het CIB-project van het NISB. Onderlinge steun en groepsbinding zijn belangrijk in de aanpak. "Het gaat erom dat vrouwen meer participeren in de groep en in de buurt."



16

12. **Wijkgerichte en wijkgebonden participatie**, *Catrinus Egas en Jaap van Leeuwen*
Professionals en andere betrokkenen bij burgerinitiatieven spraken met elkaar over de vraag of een wijkgebonden benadering noodzakelijke voorwaarde is; over het belang van wervende kaders in de wijk; en over de vraag of het streven naar verzelfstandiging in alle gevallen noodzakelijk is en hoe je zorgt voor continuïteit.



22

18. **Cartoon, Ouderen jagen jongeren de buurt uit**, *Marnix Rueb*

20. **Crabbehof wint MOVISIE Diversiteitsprijs**, *Coby van Geffen*
Het project *Crabbehof dopt zijn eigen boontjes* is volgens de jury het voorbeeld van hoe een wijk, met betrekkelijk weinig middelen, de leefbaarheid en sociale samenhang kan vergroten.

22. **Uitwisselingsdag Big Mamma: 'Sterk dat we hier samen zijn!'** *Coby van Geffen*,
Op de landelijke Big Mamma-dag formuleerden vrouwen van dertien Moedercentra diverse tips voor elkaar, bijvoorbeeld over de vraag hoe je de afstand tussen bezoekers van een MC en de politiek verkleint.

27. **MOVISIE-trainingen 2008**
Een overzicht.

Vakconferentie 2007: Terug naar de mensen

28. **Pink elephants go back to their roots**, *Fenny Gerrits*
30. **Aandachtswijk naar Krachtwijk, waar bewoners weer -mede- eigenaar zijn van de straat**, *Elly van Kooten*,
Elly van Kooten, programmadirecteur WWI, licht de wijk-aanpak toe, waarbij ze ook de positie van de opbouwwerker betreft.
32. **De halve wereld achter de voordeur, het opbouwwerk op straat**, *Talja Blokland*,
Over het belang van de openbare ruimte in de buurt als thuisbasis.
40. **Opbouwwerkers zoeken kansen en grijpen die...** *Frans Kusters*
Resultaten van de Quick scan van de BON.

In deze editie is het **verslag van de Vakconferentie Opbouwwerk** van 22 november jongstleden prominent aanwezig. De organisatoren waren bijzonder ingenomen met de (onverminderd) goede opkomst en de enthousiaste sfeer. Er werden boeiende onderwerpen geagendeerd in het plenaire programma alsook in de workshops. In dit nummer van MO kunt u het allemaal nog eens nalezen.

In het algemene deel vindt u **een artikel over de wijk Crabbehof te Dordrecht**. Opbouwwerk, diverse lokale partijen en de landelijke partner Stichting Aarde hebben voor hun duurzame inzet ter verbetering van deze wijk onlangs **de MOVISIE-Prijs** ontvangen. Verder kunnen we u melden dat er **een nieuw lid is toegetreden tot onze redactie**. Vanaf nu zal collega Catrinus Egas de gelederen komen versterken. Veel leesplezier.

43. **Workshop: Resultaatsturing in het opbouwwerk**, Fenny Gerrits
Insteek van de workshop is de RBA-methodiek, waarin burgers, professionals en politiek zich in een buurt mobiliseren rond gemeenschappelijke, concrete en meetbare doelen voor gemeenschapsverbetering.
46. **Workshop: Persoonsgerichte benadering in het opbouwwerk: kansen benutten**, Coby van Geffen
Persoonsgerichte benadering werkt heel goed als een tijdelijke intensieve investering in een straat, is de conclusie van deze workshop.
50. **Workshop: Openbare orde en rechtshandhaving in multiculturele buurten**, Kees Stuurop,
Lodewijk Gunther Moor, directeur SMVP presenteert in deze workshop een inleiding over openbare orde en rechtshandhaving in multiculturele buurten: een ontwikkelingsproject ter bevordering van actief burgerschap.
54. **Workshop: Intergenerationeel werken als basiscompetentie**, Catrinus Egas,
In deze workshop discussieren de deelnemers naar aanleiding van foto's uit het pakket *Generaties in beeld* over de relaties tussen jong en oud in de buurt, en de gedroomde en haalbare buurt voor alle leeftijden.
58. **Pleinpraktijken: diversiteit aan projecten van goede kwaliteit**, Coby van Geffen
Negen lokale opbouwwerkinstellingen presenteerden zich in twee sessies aan de deelnemers van de conferentie.

Samenstelling en redactie:
Fenny Gerrits, (hoofdredactie),
Coby van Geffen (eindredactie),
Catrinus Egas en Kees Stuurop.
Administratieve ondersteuning:
en Patty Schellekens.
Cartoon pag.18, Marnix Rueb.
Foto/illustratie omslag foto:
Redmar Kruihof.
Vormgeving/DTP: John Struiken.
Druk: Stimio Meteren.
Abonnementen:
De jaarabonnementsprijs bedraagt €44,- voor het eerste en €39,- voor het tweede en verdere abonnementen. Losse nummers kosten €12,50 (Prijzen exclusief portokosten.)
Opzegging van abonnementen dient schriftelijk vóór 1 december te geschieden.
ISSN:0929-2187.

Redactie en administratie:
MO/Samenlevingsopbouw,
Winthontlaan 4-6
3526 KV Utrecht
Telefoon: 030-7892182.
Faxnummer: 030-789 2111
E-mail:
opbouwwerk@movisie.nl

Advertentie tarieven zijn op aanvraag verkrijgbaar.
Kopijsluitingsdatum volgende nr.:
1-3-2008



Kennis en advies voor
maatschappelijke ontwikkeling

Nieuwe aanpak veelbelovend voor inactieve mensen

Communities in



Bewegen is in, bewegen is leuk en nog gezond ook. Het initiatief 'Communities in Beweging' legt een basis om mensen te verleiden tot een actieve en gezonde leefstijl. De resultaten zijn veelbelovend: deelnemers gaan meer bewegen, hun zelfvertrouwen groeit en hun maatschappelijke participatie neemt toe.

Voorals moeilijk bereikbare doelgroepen die niet uit zichzelf bewegen, hebben baat bij Communities in Beweging. Ook welzijns-
werk en andere maatschappelijke organisa-
ties ervaren een meerwaarde; het succes zit
'm vooral in de samenwerking tussen
betrokken organisaties en actieve participa-
tie van de deelnemers. Communities in
Beweging is de moeite van het proberen
waard, aldus het Nederlands Instituut van
Sport en Beweging (NISB), de ontwikkelaar.

Communities in Beweging past in de trend
om een actieve leefstijl na te streven. Kijk
op televisie, in de krant of in de wijk en het

Beweging: meer plezier en betere integratie

lijkt alsof Nederland massaal in de benen is gekomen. In werkelijkheid zijn er grote groepen die niet of nauwelijks bewegen. Jammer, zo stelt het NISB. Want met een gezonde en actieve leefstijl voelen mensen zich fitter, hebben zij meer plezier in hun leven en nemen ze actiever deel aan de samenleving. Ook worden andere maatschappelijke doelen gediend, zoals mensen uit hun sociaal isolement halen, jongeren activeren of werken aan valpreventie voor ouderen. Uit onderzoek blijkt dat de bewegingsarmoede vooral voorkomt onder ouderen, mensen met een chronische aandoening, bepaalde groepen jeugd en mensen met laag inkomen. Communities in Beweging richt zich vooral op deze doelgroepen. Het is de missie van NISB om meer mensen op structurele basis in beweging te krijgen.

Communities in Beweging kent verschillende startpunten. Bijvoorbeeld vanuit welzijnswerk, scholen, de (sport)vereniging, de thuiszorg of de groep zelf. Er ligt een vraag of wens om voor een bepaalde groep een bewegingsactiviteit te ontwikkelen. Vervolgens wordt gekeken naar hoe de groep bereikt en aangesproken kan worden. Een community heeft altijd een bepaalde verwantschap of een gemeenschappelijke deler. Bijvoorbeeld het land van herkomst, de gezamenlijke worsteling met het lichaamsgewicht, een verstandelijke beperking of een gedeelde leefomgeving als straat of buurt. Ook de sociale omgeving kan onderdeel van de community zijn. Denk aan ouders, familie, vrienden of de school, kerk, moskee of sportvereniging.

Handboek

Communities in Beweging stimuleert en motiveert de community om in beweging te komen. De ondersteuning komt van professionals die samenwerken vanuit welzijn, sport en gezondheid. Wanneer zich binnen de community een groep deelnemers - het aantal ligt rond de vijftien personen - heeft gevormd, krijgt deze alle mogelijkheden om te participeren in de organisatie van de projectactiviteiten. De rollen en taken worden uitgewerkt zodat er een duidelijk plan van aanpak ontstaat. Elk plan is uniek en op zichzelf staand want elke community is uniek. Met behulp van het handboek Communities in Beweging wordt stapsgewijs toegewerkt naar een activiteit. Het handboek beschrijft hoe de aanpak aansluit bij bestaande maatschappelijke vraagstukken en geeft alle betrokken professionals inzicht en ondersteuning bij het proces.

"Communities in Beweging is een werkwijze die op elke groep toepasbaar is", legt Ellen Mulder van NISB uit. "De beweegactiviteiten zijn laagdrempelig zodat iedereen binnen de community makkelijk kan aansluiten. Dat geldt voor het niveau, maar ook voor bijvoorbeeld de locatie en de sfeer. Hoe minder obstakels, des te groter de kans dat mensen meedoen en vervolgens ervaren hoe leuk het is om te bewegen. Als we dat hebben bereikt, is de stap naar het reguliere beweegaanbod niet meer zo groot. Op die manier ontstaat op termijn een gedragsverandering waardoor een gezonde en actieve leefstijl binnen handbereik ligt." De aanpak onderscheidt zich van andere pogingen om de moeilijk bereikbare groepen te bereiken door de focus te leggen op laagdrempelig-

heid en de actieve participatie van de deelnemers.

Het werkt!

Samen met lokale organisaties heeft NISB vier jaar lang proefprojecten uitgevoerd en gevolgd om te onderzoeken of Communities in Beweging een geschikte aanpak is om specifieke groepen in beweging te krijgen. De resultaten zijn veelbelovend en de aanpak is dan ook kansrijk. Niet alleen de deelnemers van de beweeggroep worden bereikt, maar ook de personen uit de directe sociale omgeving. Het zelfvertrouwen groeit en de maatschappelijke par-

Voor wie is Communities in Beweging?

Het gaat om mensen met een beweegachterstand voor wie de drempels om deel te nemen aan regulier sportaanbod te hoog zijn. Bijvoorbeeld allochtone vrouwen, kwetsbare meiden, kinderen met overgewicht, jongeren die in een buurt of wijk overlast bezorgen, mensen met een handicap en/of chronische aandoening, vluchtelingen en asielzoekers, kinderen met een beperking, ouderen, de inactieven uit een wijk... en iedereen die misschien wel wil maar niet weet hoe.



Voorbeelden in vogelvlucht

Meiden van de Vuurvogel
Iedere maandag na schooltijd komt een aantal meiden van groep 7 en 8 van brede basisschool de Vuurvogel in Helmond bij elkaar. Ze doen beweegactiviteiten, maar praten ook over bewegen, over voeding en over hun lijf. Het initiatief kwam van de Vrijwilligerscentrale Helmond. Er wordt samengewerkt met Stichting Welzijn Helmond en de GGD, en ook de gemeente staat achter de aanpak.

Valpreventie voor allochtone ouderen
In Tilburg maken drie groepen ouderen van Turkse en Marokkaanse afkomst kennis met het thema valpreventie. Het is een project van Consument en Veiligheid en NISB in samenwerking met Sportbedrijf Tilburg. De begeleiders, zelf ook van allochtone afkomst, maken gebruik van de ervaringen in Communities in Beweging.

Community in de Aya Sofia Moskee
Eind 2005 startte een groep Turkse meiden van de Aya Sofia Moskee in Delfshaven een dansgroep Turkse dans. De moeders raakten zo enthousiast, dat ze zelf met Turkse volksdans begonnen. Voor de vrouwen is de moskee een veilige plek om te bewegen en zo staan hun mannen en het moskeebestuur achter deze activiteiten.

Zaalvoetballende tienermeiden
Twaalf meiden in de leeftijd van twaalf tot zestien trainden wekelijks in de zaal om zaalvoetbal onder de knie te krijgen. Hun wens: een team vormen bij een voetbalvereniging. Ze legden zelf contact met de vereniging en hebben de KNVB erbij betrokken. Het enthousiasme sloeg over op andere plaatsen in de wijk.

ticipatie neemt toe, zo melden de deelnemers. Maatschappelijke organisaties ervaren een meerwaarde van de tot stand gekomen samenwerking met andere organisaties. "De aanpak zorgt voor een sneeuwbal-effect", aldus Ellen Mulder. "We hebben gezien dat na een jaar in de directe sociale omgeving van de eerste bewegegroep belangstelling was om meer groepen op te starten." Het succes van Communities in Beweging heeft vooral te maken met de actieve betrokkenheid van de doelgroep. Aansluiten bij hun wensen en behoeftes vergroot de kans op blijvende verandering in hun leefstijl. Organisaties zetten de eerste stap door de community te benaderen en werken vervolgens vraaggestuurd in plaats van aanbodgericht. Dit vergt in sommige gevallen een andere manier van werken binnen organisaties.

Waardevolle investering

Toepassing van Communities in Beweging vraagt om een investering voor het eerste jaar van ongeveer 5500 euro. De kosten liggen iets hoger dan bij reguliere bewegingsstimulering omdat er vanuit drie verschillende invalshoeken aan een actieve leefstijl

wordt gewerkt: bewegen, gezondheid en groepsbinding. Naast de beweegactiviteit worden bijvoorbeeld voorlichtingsbijeenkomsten over voeding georganiseerd. Uit de voorbeelden blijkt wel dat de investering zichzelf terugverdient. Bovendien kunnen er voor de financiering van het project verschillende bronnen aangeboord worden. Zo verplicht de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) per 1 januari dit jaar de gemeenten hun burgers de mogelijkheid te bieden om aan de samenleving deel te nemen. Deelname aan sport- en beweegactiviteiten is een van de mogelijkheden. Niet alleen de overheid heeft aandacht voor bewegen als middel om een actieve en gezonde leefstijl te bevorderen. Ook zorgverzekeraars begeven zich op dit terrein en daar liggen kansen als het gaat om financiële ondersteuning. Daarnaast zijn er verschillende fondsen en subsidiemogelijkheden.

De gereedschapskist

NISB heeft een gereedschapskist ontwikkeld met instrumenten, handleidingen en cursussen om professionals te ondersteunen bij het werken met Communities in Beweging. Wie meer informatie wil over de

aanpak en de bijbehorende gereedschapskist, kan contact opnemen met Chienette Bolt, secretariaat Communities in Beweging. Email: chienette.bolt@nisb.nl. Kijk ook op www.nisb.nl/cib voor ondersteuning. <

Radicaal Jong

Welzijnswerk en radicalisering

Jongeren in uw werkgebied laten merken dat ze vatbaar zijn voor radicalisering. Gaat u met ze in gesprek, of denkt u: ik ga die jongere niet stigmatiseren als radicaal? MOVISIE en Zorg + Welzijn organiseren op 24 april in Rotterdam samen met COT een praktisch congres voor professionals die te maken hebben met dit weerbarstige fenomeen.

Op basis van meerjarige onderzoekservaring met zowel moslimradicalisering als rechtsradicalisering kunnen we een programma presenteren met toonaangevende onderzoekers en praktijkdeskundigen. Het congres biedt praktisch toepasbare kennis voor sociale professionals in een overzichtelijk theoretisch kader.

Keynotespeakers

Prof. dr. Tariq Ramadan, internationaal bekend vanwege zijn visie op de islam als religie die radicalisering juist kan voorkomen. Ramadan gaat in op de rol van het jongerenwerk bij moslimradicalisering. Cruciaal in zijn ogen is de soci-

aal werker die islamitische jongeren perspectief kan bieden.

Drs. Marco Zannoni is auteur van het boek 'De rol van eerstelijnswerkers bij het tegengaan van polarisatie en radicalisering'. Hij deed jarenlang onderzoek naar de rol van professionals en ambtenaren rond radicalisering in onder meer Amsterdam, Rotterdam, Utrecht, Tilburg en Breda.

Drs. Saskia Tempelman, plaatsvervangend projectleider van de interdepartementale werkgroep 'Polarisatie en radicalisering' (gevraagd)

Workshops

- * De Amsterdamse aanpak radicalisering (CMT) door Colin Mellis (Gemeente Amsterdam);
- * Wat komt er kijken bij deradicalisering op lokaal niveau door Ralph du Long (STAMM CMO Drenthe) en Ferry Pasché (Jongerenwerk Barkema en De Haan);
- * Hoe ondersteun ik mijn gemeente bij het schrijven van een plan van aanpak, welke basisvoorwaarden moeten zijn voldaan, welk

budget is er nodig? Door Marco Zannoni (COT);

- * De andere Jihad, radicalisering en homoseksualiteit, door Omar Nahas;
- * De integrale aanpak van radicalisering door Mellouki Cadat (MOVISIE) en Leida Schuringa (Leidraad);
- * Radicalisering van Lonsdale-jongeren en wat komt er kijken bij deradicalisering door Rob Wit en Krista Schram (Forum);
- * Deradicalisering van moslimse jongeren door Habib el Kaddouri, (Samenwerkingsverband Marokkanen in Nederland);
- * Breaking Human Barriers. Hoe kan het jongerenwerk aansluiten bij nieuwe groepen en helpen voorkomen dat ze radicaliseren? Loek Borr I (adviseur en oud-coördinator jongerenwerk in Weert).

Slotdebat: met deelnemers uit ambtelijke hoek (interdepartementale werkgroep en VNG), enkele inleiders en praktijkdeskundigen.

Locatie: Nieuw Luxor, Rotterdam
Info: www.zorgwelzijn.nl; m.cadat@movisie.nl

<

Passie voor filosoferen

Derde conferentie kinderfilosofie in Nederland

Wie eenmaal met kinderen filosofeert, verliest gemakkelijk zijn hart aan de filosofie en het filosoferen.

Telkens word je verrast door hun vragen en opmerkingen, kinderen laten je de wereld even op een andere manier zien. Het onverwachte in de gesprekken geeft een impuls om anders te kijken naar leren en je eigen rol daarin. Nieuwsgierigheid en passie worden je deel.

Op woensdag 19 maart organiseert het Centrum Kinderfilosofie Nederland in het gebouw van de Pabo Arnhem voor de derde keer de conferentie Passie voor filosoferen. Deelnemers kunnen er de passie in filosoferen met elkaar ervaren.

Het Centrum Kinderfilosofie Nederland steunt en ontwikkelt sinds jaren initiatieven in de kinderfilosofie, zoals de Europese kinderfilosofiekrant 100, uitzendingen van de

NOT schooltelevisie en recent het programma en onderzoek Democratie leren door filosoferen.

Met de conferentie wil het Centrum mensen samen brengen om met elkaar van gedachten te wisselen, te proeven van al wat mogelijk is.

Voor wie

De dag is bedoeld voor leraren, hulpverleners, mensen uit de kunst- en cultuureducatie, levensbeschouwing en naschoolse opvang, kortom, iedereen met interesse in kinderfilosofie. Tijdens de conferentie staat passie centraal, passie om geïnspireerd met ideeën en nieuwe methodieken met jonge mensen te filosoferen. Met negentien werkplaatsen is er een passend aanbod voor zowel mensen die willen beginnen met filosoferen als voor hen die meer ervaren zijn. De werkplaatsen worden geleid door bevo-

gen mensen die kunnen putten uit eigen ervaring. Filosofische ontmoetingen met kinderen, waar het om gaat, kleuren het middagprogramma.

Verder reikt het Centrum voor de eerste maal de Berrie Heesenprijs uit, een prijs voor creatieve, vernieuwende activiteiten in het filosoferen met kinderen.

Informatie

Kosten: € 225,-

De conferentie duurt de hele dag en vindt plaats in het gebouw van de Pabo Arnhem, Ruitenberglaan 27 te Arnhem.

Meer informatie via de conferentietelefoon: 030 29 33 39 93 (uitsluitend op maandagen van 9.00 tot 15.00 uur)

of per e-mail: conferentie@kinderfilosofie.nl
website: www.kinderfilosofie.nl

<

Moeders figuurlijk

Op twee basisscholen in de Rotterdamse deelgemeente Delfshaven is sinds november een groep allochtone moeders letterlijk in beweging. Wekelijks volgen ze een bewegles van een uur die wordt voorafgegaan door een voorlichtingsbijeenkomst over voeding, gezondheid en andere mogelijkheden tot bewegen. Participatie van de moeders speelt daarbij een belangrijke rol.

Moeders in beweging is onderdeel van de aanpak Communities in Beweging (CIB) die is ontwikkeld door het Nederlands Instituut voor Sport en Bewegen (NISB) (zie artikel vorige pagina's.) Het project wil moeilijk te bereiken groepen met een lage sociaal economische positie die te weinig bewegen, stimuleren tot een gezondere en actievere levensstijl. Nevendoel van de beweglessen is om de vrouwen, door wekelijks met elkaar bezig te zijn, makkelijker te laten participeren binnen de groep en in de buurt. Gonnie Hoebergen, opbouwster bij Delphi Opbouwwerk en begeleider van het project wil dat proberen te stimuleren door deze moeders actief te betrekken bij wijkactiviteiten of bij activiteiten die vanuit de school worden georganiseerd.

Rolmodel

Gonnie Hoebergen raakte vier jaar geleden betrokken bij de Stichting Vrouwen in Beweging in Delfshaven. Deze stichting is opgericht omdat veel (allochtone) vrouwen en meisjes in de deelgemeente

Delfshaven een bewegachterstand bleken te hebben. NISB nodigde deze stichting uit deel te nemen aan het landelijke pilotproject Communities in Beweging. Voorwaarde was wel dat twee personen van de stichting deelnamen aan een Masterclasscursus. Delphi Opbouwwerk was vanaf het begin betrokken bij het project en Gonnie Hoebergen volgde samen met Ineke Geerdink van Stichting Vrouwen in Beweging de Masterclass. "Het opbouwwerk was gevraagd mee te doen omdat zij met haar netwerken en contacten in de wijk een belangrijke bijdrage kan leveren aan het project." In 2006 zette Stichting Vrouwen in Beweging een kadertraining op voor vrouwen en Gonnie Hoebergen wierf uit haar netwerk acht vrouwen om daaraan mee te doen. In februari 2007 behaalden deze vrouwen het certificaat Spel- en activiteitenbegeleider en in november 2007 hun RSLA (Recreatie Sport Leidercursus A diploma). Vier van hen geven nu in duo's van twee wekelijks beweglessen op de twee

basisscholen. "Behalve dat de vrouwen zijn opgeleid om beweglessen te geven, hebben ze ook een voorbeeldrol voor de moeders. Door een training te volgen hebben ze zelf een behoorlijke ontwikkeling doorgemaakt. En door ze nu in te zetten op de scholen, doen ze zelf ook weer werkervaring op. Zo snijdt het mes aan twee kanten!"

Basisscholen

In 2005/2006 vond in Delfshaven een CIB-pilot plaats in de Aya Sofia Moskee met meisjes van 12 tot 18 jaar. Naar aanleiding daarvan besloot Delphi Opbouwwerk deze aanpak te verspreiden en te implementeren op twee basisscholen in Delfshaven: OBS de Boog (locatie Tussendijken) en De Valentijnschool. Aanleiding om juist op deze twee scholen te starten met de CIB-methode was voor Gonnie Hoebergen dat de moeders op beide scholen binnen de doelgroep van de CIB-methode vallen: mensen met een bewegachterstand voor wie de drempel om deel te nemen aan het reguleren

letterlijk en in beweging



sportaanbod te hoog is." Mijn keus viel ook op beide scholen omdat ik wilde werken met een 'lekker fitschool' en een niet 'lekker fitschool') om daarna op basis van een 0-meting en een 1-meting de resultaten te kunnen vergelijken. Bovendien zijn de moeders van beide scholen bekend met het beweegprogramma 'liever bewegen dan moe' en waren ze bereid te werken aan een gezondere en actievere leefstijl. Op beide scholen wordt in januari een convenant getekend waarin de verschillende partijen vastleggen zich in te zetten om tijdens het schooljaar 2007/2008

te werken aan een actieve leefstijl voor moeders.

Vaste groep

Centraal in de aanpak staat de groep." De overeenkomsten tussen mensen vormen de basis van waaruit je werkt. In dit geval is de school de community en vormen moeders de doelgroep. Ze hebben met elkaar gemeen dat hun kinderen naar dezelfde school gaan, ze zijn meestal islamitisch, maken deel uit van een hechte familie, wonen in dezelfde buurt en maken gebruik van dezelfde faciliteiten, zoals moskee, huisarts, vereniging, zelfor

ganisatie of gezondheidscentrum." Het is bedoeling dat de aanpak de vrouwen stimuleert regelmatig te bewegen, zodat ze een actievere en gezondere leefstijl krijgen, en zich zowel fysiek en mentaal beter voelen." Je begint bij de sport en bouwt dat verder uit. Alleen bewegen is niet voldoende, onderlinge steun en groepsbinding zijn ook belangrijk. Het gaat er uiteindelijk om mensen mondiger te maken en te ondersteunen in hun emancipatie." Omdat de methode uitgaat van de groep, staan ook de wensen van de deelnemers centraal. De moeders moeten dus zelf aangeven wat ze willen,



al probeert Gonnie Hoebergen dat ook enigszins te sturen, bijvoorbeeld door te suggereren eens te gaan kijken bij een andere beweegactiviteit in de wijk. Ouderconsulenten -opgeleid om ouders voorlichting te geven en te werken aan de participatie van de vrouwen- geven voorafgaand aan het uur bewegen voorlichting over allerlei thema's. Ze doen dat op een vertrouwde plek voor de moeders, namelijk de ouderkamers. Deze zijn in het leven geroepen om ouders, in de praktijk vooral de moeders, de scholen in te krijgen en het gevoel te geven dat ze welkom zijn. De moeders weten de ouderkamer steeds beter te vinden, en voor Gonnie Hoebergen waren ze een goede plek om moeders te vinden voor het project. Het is de bedoeling dat Gonnie Hoebergen de ouderconsulenten ondersteunt in het uitvoeren van de CIB-methode. Dat gaat nog niet altijd even vlekkeloos. "Het overdragen van de methodiek is nog een van onze aandachtspunten. Met alleen het volgen van een cursus ben je er helaas niet. Het NISB werkt aan het ontwikkelen van een module om hier een oplossing voor te zoeken."

Knelpunten

Het overdragen van de methodiek is niet het enige knelpunt in het project. Want juist omdat de methode werkt vanuit het groepsprincipe, waren er wat opstartproblemen: er kwamen te weinig vrouwen,

en bovendien niet steeds dezelfde. "En om te kunnen werken aan participatie is een vaste groep nodig, legt Gonnie Hoebergen uit. De reden voor de tot nu toe mindere deelname is dat de moeders gewend waren gratis mee te kunnen doen aan allerlei schoolactiviteiten." En nu moesten ze opeens 1,50 euro betalen." Bovendien waren de eerste beweeglessen in het wijkgebouw. Daar hadden de vrouwen problemen mee omdat ook mannen het gebouw bezochten. En ook dat waren ze niet gewend. Inmiddels heeft Hoebergen een nieuwe werving opgezet, is er een eenmalige gratis les geweest, is de prijs verlaagd naar een euro en kunnen ze ook weer in het schoolgebouw terecht. Dat heeft gewerkt, want inmiddels zijn er in ieder geval op de Valentijnschool tien betalende vrouwen die meedoen. Ook is er een diëtiste van de thuiszorg op beide scholen uitgenodigd om (voorlopig) eenmalig voorlichting te geven over gezonde voeding. Een onderwerp dat de moeders heel belangrijk vinden en waarvoor veel belangstelling is. Maandag 28 januari 2008 vindt de eerste bijeenkomst plaats in OBS de Boog, op vrijdag 8 februari gevolgd door een bijeenkomst in de Valentijnschool.

Nulmeting

Ook de beoogde 0-meting verloopt nog niet helemaal volgens plan. De meting is bedoeld om de uitgangssituatie van de

moeders vast te leggen: wat doen ze aan beweging, hoe voelen ze zich en wat zijn de eventuele belemmeringen om meer te bewegen. Ook de gezinssamenstelling en woonsituatie van de moeder wordt geïnventariseerd. Omdat de deelnemende vrouwen tot nu toe teveel wisselden, is het moeilijk een goede 0-meting te maken, aldus Gonnie Hoebergen. "Bij een 0-meting hoort ook een 1-meting en dat kan uiteraard alleen als je een vaste groep hebt."

Die 1-meting aan het eind van het schooljaar moet het totale welbevinden van de vrouwen opnieuw meten. "Zo kunnen we hopenlijk zien wat de beweeglessen hebben opgeleverd. Ook proberen we stil te staan bij de uitstroombmogelijkheden naar reguliere sport- en beweegactiviteiten en andere activiteiten in de wijk. Verder hopen we dat deze training/cursus ook bijdraagt aan de bewustwording van vrouwen en dat zij zich verder willen ontwikkelen. Dat kan zijn op het gebied van sport, maar ook op het gebied van andere soorten cursussen. Het gaat erom dat vrouwen vooruitkomen in de maatschappij en dat ze niet stil blijven staan."

Het is de bedoeling dat Moeders in Beweging uiteindelijk op veel meer scholen wordt uitgevoerd, liefst deelgemeentebreed. Bij een eerste peiling onder de scholen merkte Hoebergen al dat er veel belangstelling was. "De eerste gesprekken hierover zijn al begonnen, dus als het op deze twee scholen goed gaat, gaan we uitbreiden naar meer scholen."

1) Het project Lekker Fit is onderdeel van het actieprogramma Voeding en Beweging opgezet vanuit de gemeente Rotterdam. Lekker Fit doet een poging kinderen op de basisscholen in de deelgemeente Delfshaven aan te zetten tot duurzaam gezond gedrag. De GGD, Sport en Recreatie en JO5 (Jeugd Onderwijs en Samenleving) gaan samen met de scholen en de deelgemeente de strijd aan tegen overgewicht bij de jeugd. Lekker Fit bestaat uit verschillende onderdelen, zoals meer bewegingsonderwijs op basisscholen, beter sport- en spelaanbod, zowel tijdens als na schooltijd en sportlessen door professionals. Ook krijgen ouders voorlichting over de waarde van gezonde voeding en beweging voor een gezonde leefstijl.

<



Welstede Welzijnsgroep is een maatschappelijke onderneming die diensten aanbiedt op de volgende gebieden:

- ⇒ Opgroeien
- ⇒ Leefbaarheid
- ⇒ Omgaan met diversiteit
- ⇒ Ontplooien

Voor meer informatie zie onze website: www.welstede.nl

Wij zijn z.s.m. op zoek naar een

Senior opbouwwerker m/v

voor 28 tot 36 uur per week

Algemeen

De medewerkers van het Buurt Opbouwwerk Bureau Ede, onderdeel van Welstede Welzijnsgroep, activeren, organiseren en ondersteunen bewonersgroepen, vrijwilligers en organisaties bij het werken aan een prettig leefklimaat. De kerntaak van opbouwwerk is stimuleren dat er meer sociale samenhang, leefbaarheid en veiligheid in de straten, buurten en wijken van Ede komt.

Ter verdere professionalisering van het opbouwwerk zijn wij op zoek naar een senior opbouwwerker. Deze bezit de kwaliteiten om te fungeren als inhoudelijk, ontwikkelingsgericht en innovatief voortrekker, zowel richting opdrachtgevers als richting het team.

Werzaamheden

- Verwerven en (laten) uitvoeren van de gemeentelijke opdrachten in de wijken;
- Bewoners op een creatieve wijze activeren voor het nemen van verantwoordelijkheid voor hun eigen woon- en leefomgeving;
- Externe druk weten te mobiliseren om punten op de politieke agenda te krijgen;
- Fungeren als sparringpartner voor opdrachtgevers, collega-opbouwwerkers en wijkteams;
- Initiatief nemen om de analyse van het werkgebied om te zetten in nieuwe creatieve activiteiten of projecten;
- Coachen en begeleiden van collega-opbouwwerkers.

Functie-eisen en vaardigheden

- Ruime ervaring in het opbouwwerk;
- Kennis van methoden en technieken van het opbouwwerk en initiëren van nieuwe methodieken;
- Kan in een veelzijdig krachtenveld zelfstandig opereren;
- Inzicht kunnen verwerven in trends, onderstroming en actuele problematiek in het werkgebied;
- Ervaring met werken in een herstructureringswijk of tenminste affiniteit daarmee;
- HBO werk- en denkniveau, bijv. HBO CMV of Post HBO Samenlevingsopbouw;
- Kennis van methoden en technieken van het opbouwwerk;
- Projectmatig en programmatisch kunnen werken;
- Uitstekende contactuele, coachende en communicatieve vaardigheden;
- Opbouwen, onderhouden en uitbreiden van relevante netwerken;
- Hoge mate van markt-, klant- en resultaatgerichtheid.

Wij bieden

Rechtspositie en arbeidsvoorwaarden conform CAO Welzijn en Maatschappelijke Dienstverlening.

Informatie en sollicitatie

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met dhr. A. van Ooijen, Manager Buurt Opbouwwerk Bureau, bereikbaar onder nummer 0318 64 16 16 avanooijen@welstede.nl

Indien bovenstaande uw interesse heeft gewekt, verzoeken wij u vóór 13 maart a.s. een schriftelijke sollicitatie voorzien van een curriculum vitae te richten aan Welstede Welzijnsgroep, t.a.v. afd. P&O, Postbus 8028, 6710 AA Ede of per mail naar infop-o@welstede.nl

Dit betreft geen opdracht voor zelfstandigen, maar uitdrukkelijk een dienstverband.

Acquisitie n.a.v. deze advertentie wordt niet op prijs gesteld

Wijkgerichte en wijkgebonden

Op 19 december 2007 organiseerde MOVISIE in samenwerking met De Verandering een expertmeeting over het onderwerp 'wijkgerichte en wijkgebonden participatie'. De expertmeeting werd ingericht aan de hand van thematisch ingedeelde vragen: is wijkgebonden benadering een noodzakelijke voorwaarde, wervende kaders in de wijk en de verzelfstandiging van burgerinitiatieven en het probleem van de continuïteit.

Wijkgebonden benadering, een noodzakelijke voorwaarde?

Sociale cohesie en leefbaarheid in buurt en wijk vormen een belangrijk doel, maar is de wijkgebonden benadering een noodzakelijke voorwaarde voor de beoogde initiatieven en/of biedt deze benadering een wezenlijke meerwaarde?

In hoeverre speelt de buurtgerichte aanpak een rol in het project 'Buurtmaatschap'?

"Eigenlijk zou elke wijk zijn eigen buurtmaatschap moeten hebben", vindt Yasmin Kaddour van AKROS, "de vraag is enorm groot." De Buurtmaatschap wil vrouwen laten doorstromen naar vrijwilligerswerk, een opleiding of werk via het aanbieden van onder andere een taal cursus, werkervaring, vrijwilligerswerk, hulp bij het starten van een eigen onderneming, en een training 'Dromen en Wensen' om het eigen perspectief te helpen ontwikkelen. "Het helpt heel erg om dat dichtbij en in vertrouwde omge-

Deelnemers:

Ad Pijnenborg (Zorgcoöperatie Hoogeloon), Yasmin Kaddour (AKROS, Buurtmaatschap), Lia van Nimwegen (RASTER, buurtcontactmedewerkers), Noortje van der Kaaden (MOOI, Koffiepot, Werk Expres), Chris Zonneveld (MOOI, huisbezoek ouderen), Pascal van Wanrooij (stichting Ander Geld, Tijd voor elkaar), Kees Penninx (MOVISIE, Zilveren Kracht), Catrinus Egas (MOVISIE, Kleine coöperaties), Jamila Achahchah (MOVISIE, moedercentra), Gerhard Hup (Werk aan de Wijk), Marion Etman (De Verandering), Jaap van Leeuwen (De Verandering)

Aanleiding

Er is groeiende aandacht voor een breed ingestoken praktijk van participatiebevordering waarbij diverse doelen met elkaar worden verbonden: begeleiding naar betaald werk, sociale activering, (onderlinge) dienstverlening aan burgers, sociale cohesie in buurt en wijk, vormen van eigen regie en zelfbeheer.

Een goed voorbeeld is het project 'Werk aan de Wijk' in Breda (www.werkaandewijk.nl) waar veel van de genoemde doelen met elkaar worden verbonden.

In het project 'Tijd voor elkaar' (www.tijdvoorelkaarzuid.nl) in Utrecht Zuid wordt de nadruk vooral

gelegd op wederkerigheid in de onderlinge dienstverlening van wijkbewoners waardoor mensen ervaren dat ze niet alleen vragende partij zijn maar ook als 'leverancier' van betekenis kunnen zijn voor anderen.

Een voorbeeld van zelfbeheer is de werkcoöperatie 'Werk Expres'. Deze coöperatie werd opgestart vanuit het Moedercentrum 'De Koffiepot' in de Haagse wijk Laak. Vanuit Werk Expres laten jonge vrouwen van allochtone afkomst zich inhuren door thuiszorginstellingen. Zo hebben zij voor zichzelf betaald werk gecreëerd.

Bovendien bieden zij voor allochtone ouderen in de wijk een 'vertrouwde' vorm van dienstverlening.

Een ander voorbeeld van eigen initiatief en zelfbeheer is de zorgcoöperatie in Hoogeloon in de Brabantse Kempen (www.zorgcooperatie.nl). Ouderen in kleine, leeglopende kernen namen er het initiatief om in eigen beheer zorgdiensten en aangepaste woonvormen in het eigen dorp te regelen waar zij anders vele kilometers verder in een 'vreemde' plaats terecht zouden moeten.

Niet alleen de aandacht maar ook de uiteenlopende praktijk die is of wordt ontwikkeld bieden een goede basis voor verdere initiatieven in het land.



participatie

In het Utrechtse project Tijd voor elkaar helpt Roosje Hannie met een naaipatroon

ving aan te bieden. Voor vrouwen die uitsluitend een gericht werktraject willen volgen is dat meestal niet zo belangrijk maar voor veel andere vrouwen wel. Een bijkomend voordeel voor de buurt is dat het de sociale cohesie versterkt. Activiteiten en veel van de resultaten zijn ook zichtbaar in de wijk. Het brengt een bepaalde sfeer in de wijk en verbondenheid: dit is van ons."

Het project 'Werk aan de Wijk' in Breda wordt als concept geëxporteerd naar andere wijken in Breda. Op stedelijk niveau wordt een ondersteunende projectorganisatie ingericht. Willen jullie dat ook?

Wat Yasmin Kaddour betreft zou het goed zijn om de ervaringen die zij hebben opgedaan in te zetten in en voor andere wijken. Maar de subsidiegever bepaalt de wijkgebondenheid, ondanks het feit dat er sprake is een stedelijke vraag. "Van de deelgemeente mogen we het niet aan vrouwen uit andere wijken aanbieden. De uitval naar andere buurten stuit op ander beleid in andere buurten en ook op aanbestedingsprocedures. De vraag van vrouwen uit de

hele stad naar ons product is erg groot. Zo hadden we in juni dit jaar ons doel al gehaald voor heel 2007. We konden als het ware al stoppen. De extra tijd en middelen mochten we niet in andere buurten inzetten. In ons geval bepalen subsidiebeleid en bestuurlijke inrichting de reikwijdte van het project en dat komt niet overeen met de behoefte onder burgers."

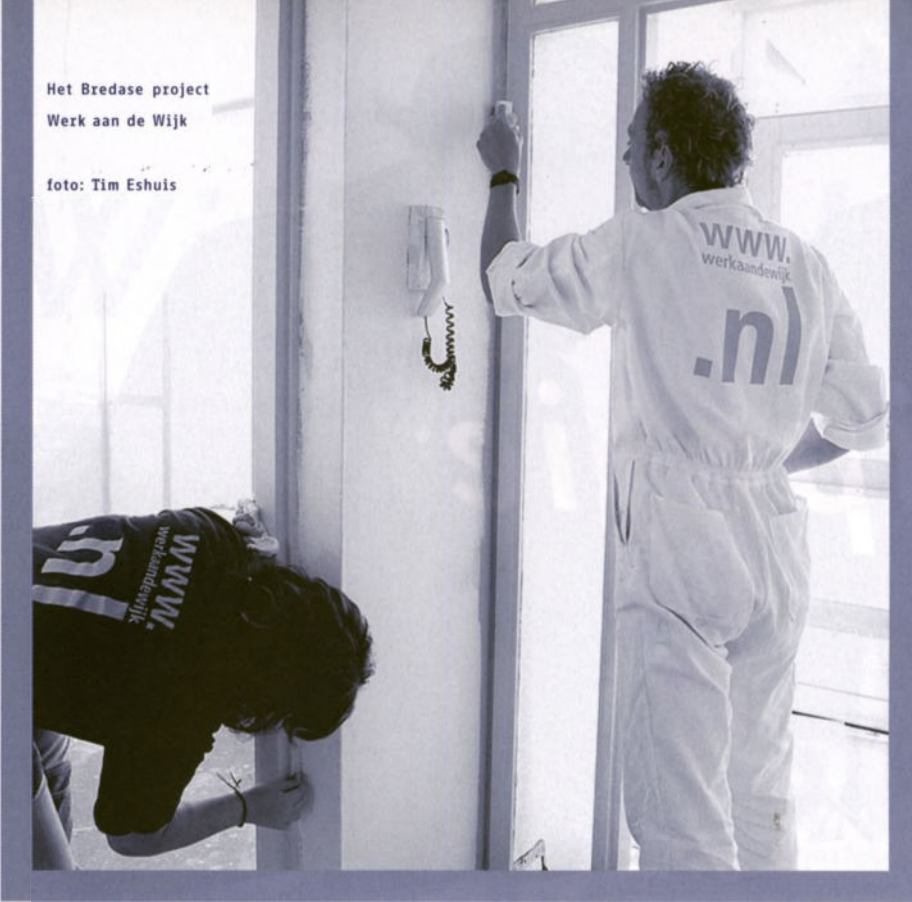
Is het project huisbezoek aan ouderen in Laak wijk of buurtgebonden?

Chris Zonneveld van MOOI (huisbezoek ouderen) kan dat laatste alleen maar beamen. "Het zijn 385 ouderen in één straat. Toch is het een doelgroepgericht project, niet geografisch. Dat het buurtgebonden is komt omdat in Laak iedere ouderenwerker een eigen werkgebied heeft." De vraag is waartoe je ouderen wil verleiden en dat hoeft voor Chris Zonneveld niet noodzakelijkerwijs een relatie met de buurt te hebben. "We willen ouderen op de hoogte brengen van het bestaan van MOOI en wat we voor ze te bieden hebben, zoals ondersteuning bij het invullen van formu-

lieren, klussendiensten en dergelijk. Ook willen we ze informeren over bijvoorbeeld het bestaan van een senioren-contactbank."

Maar er is een andere verbondenheid met de buurt, aldus Chris Zonneveld, en dat is dat je als ouderenwerker gekend moet worden door de oudere bewoners en dat je langs die weg vertrouwen opbouwt. "Je moet dus veel aanwezig zijn in de buurt en men moet je er ook weten te vinden."

Ook bij het project Ikinci Bahar van de buurtcontactmedewerker (bcm) in Deventer speelt de buurtrelatie een belangrijke rol. Lia van Nimwegen van RASTER: "De bcm's hebben een sterke relatie met de buurt. Dat heeft een duidelijke meerwaarde voor de doelgroep. Onze bcm's kennen de buurt en horen bij de buurt. Zij spreken de taal en hebben dezelfde culturele achtergrond. Ze zijn een schakel geworden in het netwerk van mensen en organisaties die de mensen iets te bieden hebben. Ook de continuïteit van deze persoon is van belang. Dat wil zeggen, dezelfde persoon en niet



pen dat ze moeten faciliteren, dus meer luisteren en niet willen sturen."

Voor het project Buurtmaatschap ligt dat genuanceerd, aldus Yasmin Kaddour. "Voor ons doel om vrouwen te activeren en aan het werk krijgen, is dat buurt-overstijgende wel belangrijk. Wel of niet wijkgericht hangt af van de doelgroep en de activiteit. Jongeren hebben, meer dan ouderen, belang bij aansluiting buiten de wijk. Het is niet reëel om alles, zoals werk, in de wijk te vinden. Het leren fietsen daarentegen weer wel."

Het kennen van je medemens in je directe omgeving is van wezenlijk belang, vindt Pascal van Wanrooij van stichting Ander Geld, Tijd voor elkaar. "Groeten op straat, sociale netwerken. Dat is de kracht van op buurtniveau werken."

Om niet het risico te lopen dat je mensen opsluit in de wijk moet je wel onderscheid maken tussen het kennen van je directe leefomgeving (je burens, het groeten op straat, de winkels) en sociale netwerken die buurt overstijgend zijn, aldus Pascal van Wanrooij. "Projecten die op individuen gericht zijn kunnen stedelijk zijn. Projecten gericht op cohesie moeten wijkgericht zijn."

Het hangt kortom van de doelgroep af, aldus Kees Penninx van MOVISIE (Zilveren Kracht). "Buurtgericht werken is belangrijk bij kinderen en ouderen. Zij praten het minst mee en brengen er de meeste tijd door. Voor hen is de directe leefomgeving van groot belang. Voor actieve mensen is het buiten die wijk ook veel makkelijker om contacten te hebben en onderhouden. Dus is juist het verband leggen tussen sociaal sterk en sociaal zwak belangrijk."

Het is een en-en zaak, besluit Gerhard Hup (Werk aan de Wijk) deze discussie. "Het gaat dus om activiteiten met betrekking tot beide doelen maar niet vanzelfsprekend beide doelen tegelijk."

Wervende kaders in de wijk

Kunnen Moeder- en Vadercentra een goede ingang en omgeving bieden voor de beoogde initiatieven? Bieden bewonersorganisaties een goede toegang en wervingsbron voor de beoogde initiatieven of moet vooral aansluiting worden gezocht bij (potentieel) organisatorisch kader rond specifieke initiatieven?

telkens iemand anders die weer van nul af aan begint."

Het contact van de bcm's ontstaat via ontmoetingsbijeenkomsten, huisbezoek, het spreekuur, in de winkel, op straat. De contactmedewerkers zijn aanwezig in de buurt. Het project is zowel letterlijk als figuurlijk laagdrempelig door de kleine loop- en fietsafstanden. "Met Ikinci Bahar willen wij Turkse weduwna bereiken die - ondanks dat ze bij elkaar in de buurt wonen- erg geïsoleerd leven en weinig contacten hebben buiten de deur. Dit initiatief werkt volgens het principe 'voor wat hoort wat'. Iets voor elkaar betekenen is vanzelfsprekend in de Turkse cultuur. Ver weg van hun eigen land bleek dit echter vooral voor oudere Turkse weduwna niet makkelijk. Ze spreken de taal niet, kennen de weg niet en worden doorgaans niet uitgenodigd om te participeren in de samenleving. De deelnemers aan dit project werken aan hun eigen talentontwikkeling in de drieslag voor zichzelf, voor elkaar, voor de buurt. De nadruk wordt niet gelegd op wat zij niet kunnen en de vraag hoe zij zich moeten redden in de Nederlandse samenleving, maar op hun *eigen kracht en talenten*."

De relatie met de wijk is in het project Werk aan de Wijk wel duidelijk, maar hoe groot is een wijk of buurt eigenlijk?

"De beleving bij bewoners is vaak erg sterk: voorbij dat paaltje, die spoorlijn of een weg

is het niet meer mijn wijk", zegt Gerhard Hup van Werk aan de Wijk in Breda. "Met professionals spreek je vaak over een stedelijk niveau. Maar het wordt pas concreet als op straat- of buurtniveau afspraken gemaakt gaan worden. Dat geldt voor bewoners, maar ook voor organisaties."

"Mensen zien het voorbeeld van aangepaste woningen in de kern van Hoogeloo" vertelt Ad Pijnenborg van de Zorgcoöperatie Hoogeloo, "waarna bewoners uit andere kernen erop afkomen met de vraag 'Kunnen jullie dat ook bij ons komen regelen?' Dan zeggen we 'hier is de informatie: ga maar aan de slag'. Ze moeten hun eigen initiatief dragen en ontwikkelen, anders werkt het niet. Dat betekent ook dat de inrichting van dat soort initiatieven erg verschillend kan zijn. De gemeente heeft liever dat het in iedere kern hetzelfde is, anders kunnen ze het niet behappen!"

De vraag hoe je verbindingen legt tussen beleidsdoelen is ook eigenlijk helemaal fout, vindt Gerhard Hup (Werk aan de Wijk). "Het is gedacht vanuit een stedelijk perspectief en gemeentelijk beleid. Bestuurders moeten er vertrouwen in hebben dat mensen op lokaal niveau de juiste projecten en activiteiten zullen oppakken en uitvoeren. Je ziet dat ook gebeuren. Projectmanagers van corporaties willen allemaal in een buurt of wijk werken en niet op stedelijk niveau. Bestuurders, beleidsmakers moeten begrijp-



Is een Moedercentrum een wervend kader voor initiatieven?

"De Koffiepot was het eerste moedercentrum in Nederland," aldus Noortje van der Kaaden van MOOI. "In de tijd dat de Koffiepot werd opgezet werkte geen enkele vrouw in de wijk. Er zijn vier pijlers in de moedercentrumformule: werk wordt betaald, kinderen horen erbij, open aanbod en zelforganisatie. Het moedercentrum is dicht bij huis, de eigen bijdrage aan activiteiten is laag, om de drempel laag te houden. Er wonen veertig culturen in de wijk. Dat is in ons geval een bijkomend maar wel zeer specifiek aandachtspunt."

Het moedercentrum bereikt die culturen bijvoorbeeld via werkervaringsplaatsen. "Bij aanvang van het centrum is gezocht naar sleutelvrouwen in de wijk. Zij stonden bijvoorbeeld niet ingeschreven bij het arbeidsbureau, dus daar hoefden we niet te zoeken. Je moet ze dus vinden in de wijk zelf. De werving van nieuwe vrouwen gaat via deze sleutelfiguren. Hun netwerk wordt gebruikt om een nieuwe activiteit in het moedercentrum onder de aandacht te brengen. Veiligheid en (zelf)vertrouwen zijn essentiële begrippen."

Als voorbeeld noemt Noortje van der Kaaden een kraamzorginstelling die meer kleur zocht in hun team. Daar kond het moedercentrum snel in voorzien. Vraag en aanbod werden snel gekoppeld. "Vrouwen uit de wijk van allochtone afkomst, die inte-

resse hadden, werd een cursus aangeboden. Daarna konden ze doorstromen naar werk in de kraamzorg."

Ondertussen zijn er 45 moedercentra in Nederland. Ze zijn heel divers; afhankelijk van of het centrum gestart is onder de vlag van de gemeente, het welzijnswerk of een eigen burgerinitiatief. "We onderscheiden drie groepen vrouwen", aldus Jamilla Achahchah van MOVISIE:

- "Geïsoleerde vrouwen. Zij zoeken gezelschap en informatie zoals 'waar is de huisarts';
- Vrouwen van de tweede generatie. Zij zijn zelfstandiger, zij zoeken vooral ontplooiing. Deze vrouwen kunnen de eerste groep ook bedienen, ondersteunen;
- Sleutelfiguren in de wijk. Zij zijn vaak hoger opgeleid en kunnen de regie in een moedercentrum voeren. Zij zijn belangrijk voor Moedercentra. Als er gebrek is aan hoog opgeleiden dan wordt de continuïteit een probleem."

Door de tweede groep binnen te halen versterk je het Moedercentrum enorm. Als alle drie de groepen binnen het MC functioneren dan is het heel succesvol."

Zijn bewonersorganisaties goede wervende kaders voor burgerinitiatieven om zichzelf te organiseren?

"Elk kader heeft een valkuil en dat is dat er een kleine vaste actieve club mensen is, die

niet verandert en op den duur geen bereik meer heeft," aldus Gerhard Hup (Werk aan de Wijk). "De uitdaging is om dynamisch te blijven, ervoor te zorgen dat de organisatie een ambassadeursrol aanneemt (contact met externen blijven zoeken, wat ga je doen, hoe bereik je andere mensen om te participeren?) in plaats van de rol van belangenbehartiger (wat vind je ergens van?, geeft een mening zogenaamd namens een achterban)."

Dit geldt deels ook voor de moedercentra, aldus Noortje van der Kaaden. "Voor hen die al binnen zijn en blijven werken, betaald of onbetaald."

"Vrijwilligersorganisaties, zoals ook bewonersorganisaties, lijden onder de witte vergrijzing," vindt Gerhard Hup. "Men werkt bijvoorbeeld al 25 jaar op deze wijze. We moeten deze kaders stimuleren om vol te houden en nieuwe leden te zoeken."

Hoe zit het met de wervende kracht van een Buurtmaatschap?

In de buurtmaatschap en de winkels (zoals een kadoshop) wordt gewerkt met de 70/30- regel, legt Yasmin Kaddour uit.

"Producten die mensen thuis zelf gemaakt hebben, mogen ze ook verkopen in de kadowinkel, waarbij 30 procent van de opbrengst voor de buurtmaatschap is en 70 procent voor de persoon zelf. Dit werkt aantrekkelijk en niet afstotend voor nieuwe mensen. Maar ook het feit dat vrouwen individuele ondersteuning kunnen krijgen naast de groepsactiviteiten is een belangrijke wervingsfactor."

Kan een gemeente wervend zijn? De Wmo bijvoorbeeld gaat toch uit van het stimuleren van burgerinitiatieven. Een zak met geld kan een lonkend perspectief zijn.

Het is een interessante paradox dat de overheid een campagne begon in Eemland (Amersfoort) om nieuw burgerinitiatief – in dit geval van senioren – uit te lokken, vindt Kees Penninx (Zilveren Kracht). "De gemeente zoekt naar en vraagt om burgerinitiatief in plaats van aan te sluiten bij wat er al is aan burgerinitiatief. Andersom was misschien slimmer geweest. De projectleider heeft geworven via sleutelfiguren. Zij verklaarde later dat zij veel liever rond was gaan lopen in de buurten en wijken en gesprekken met mensen op straat had gevoerd.

Een gemeente, die een faciliteit of ondersteuning biedt aan burgerinitiatieven die al bestaan, bereikt veel meer. Er moeten geen

Het project Buurtmaatschap Mozaïek in het Amsterdamse stadsdeel De Baarsjes wil vrouwen laten doorstromen naar vrijwilligerswerk, opleiding of werk via het aanbieden van onder andere een taal cursus, werkervaring of hulp bij het starten van een onderneming.



initiatieven worden aangedragen. Er moet worden gezocht naar de vraag die er al is."

Een ander voorbeeld is het project 'Bouwen aan Burgerschap' in de Baarsjes (Amsterdam). Hier is de volgende regel ingevoerd: Vrouwen nemen altijd iemand extra als gast mee (je moeder, je zus, de buurvrouw) naar speciale activiteiten als een eindpresentatie of een themabijeenkomst of een feest. Dat werkt erg goed, aldus Yasmin Kaddour (buurtmaatschap).

Vertrouwen en aanwezigheid in de buurt, maar ook aansluiten bij (latente) wensen en initiatieven, wordt veel genoemd. De 'presentiemethode' kan een onderdeel zijn van je aanpak, vindt Gerhard Hup (Werk aan de Wijk) zeker als het moeilijk bereikbare groepen betreft. "Maar het loopt vaak stuk bij het vervolg als je afhankelijk bent van factoren in je omgeving, zoals:

- Publieke organisaties, die zelf iets willen qua beleid (met vastomlijnde output/activiteitenlijstjes). Dat sluit vaak niet aan op wat er leeft of nodig is in de wijk
- De normering binnen organisaties. Bijvoorbeeld je activiteit alleen met bepaalde beperkingen in tijd en ruimte kunnen doen.

Als je iets doet doe het dan helemaal (en zo nodig 24 uur per dag) en zonder voorbehoud. Bijvoorbeeld twee uur op woensdag-

ochtend mag je moedercentrum zijn binnen het wijkcentrum. Dat werkt dus niet.

"Het is de kunst om beperkende factoren zoveel mogelijk uit te sluiten of uit te schakelen. Als je je alleen maar richt op de gemeente gebeurt er meestal het volgende: er bestaat een vraag ergens naar, dan moet er naar geld gezocht worden en toestemming verkregen. Daarom moet er eerst worden getoetst aan beleid of een subsidieregeling. Dat duurt veel te lang. En als het tegenzitt moeten er ook nog prestatieafspraken worden gemaakt. Prestatieafspraken zijn dodelijk voor activiteiten als Moedercentra."

Verzelfstandiging van burgerinitiatieven en het probleem van de continuïteit

Is in alle gevallen (het streven naar) verzelfstandiging van initiatieven noodzakelijk? Kunnen coöperatieve verbanden het zelforganiserend vermogen van burgers vergroten en het accent op verzelfstandiging van initiatieven versterken? En hoe kan het best worden omgegaan met de spanning tussen (vrijwillige) burgerinitiatieven en professionele begeleiding, de eindigheid daarvan en de financieringsvoorwaarden die daarmee gepaard gaan?

"Je moet niet alles onder je houden, laat staan willen toe-eigenen", vindt Chris Zonneveld (huisbezoek ouderen). "Wat men-

sen zelf kunnen runnen, moeten ze vooral zelf doen. Er zijn vier seniorensociëteiten in de Haagse wijk Laak. Als ze me nodig hebben weten ze me te vinden. Verder laat ik ze met rust. Ik laat ze doen wat ze willen en op hun eigen manier."

Subsidie bij een goedlopend project is ook niet altijd nodig, vindt Ad Pijnenborg van zorgcoöperatie Hoogeloon. "Er zit ook een tegenstrijdigheid in de roep om subsidie. Immers, je stimuleert zelfstandigheid bij doelgroepen, maar zelf ben je afhankelijk van subsidie. Zorg dat je zelf je geld genereert. Waarom werk je niet met het principe 'de doelgroep betaalt jou'. Bij de zorgcoöperatie hebben we de regel dat ieder product zichzelf na verloop van tijd moet bedruipen. Dat kan bijvoorbeeld met een eigen bijdrage en met ondersteuning via het PGB door de cliënt. Nu gaat het bij ons niet om loonkosten en gaat het vooral om financiering van de overhead, maar het principe werkt wel. Een moedercentrum met veel informele contacten heeft een thuiszorgorganisatie iets te bieden en daar zou de thuiszorgorganisatie iets tegenover kunnen zetten."

Bij Werk aan de Wijk zijn vrouwen niet aan thuiszorgorganisaties gekoppeld, maar bieden zelfstandig diensten aan in de wijk. Gerhard Hup: "Zij worden betaald door de afnemer, de klant. Er wordt tien euro per uur

in rekening gebracht. Daarnaast wordt er gewerkt via detachering bij thuiszorg en zorginstelling. Gedetacheerde mensen blijven in dienst bij 'Werk aan de Wijk'. We gaan in op vraag uit de wijk. Bijvoorbeeld in een renovatiewijk met klussen en verhuisdiensten. Een buurtvaderproject dat werkt met vrijwilligers hebben we benaderd met het aanbod dat de mensen bij ons in dienst kunnen komen! Via ons kan dat project middelen genereren en blijven voortbestaan. Dat kan bij ons omdat we de gemeente bedienen als 'sociaal reïntegratiebedrijf' en we bewoners bedienen met betaalbare diensten. We genereren daarmee twee inkomstenbronnen, de reïntegratiegelden en de tien euro per uur van de minder vermogende doelgroep voor diensten die normaal dertig of veertig euro per uur kosten. Met deze middelen tezamen kun je je eigen broek ophouden. Er zijn in totaal veertig mensen in dienst bij Werk aan de Wijk waarvan dertien de organisatie zelf vormen."

"In Breda is eigenlijk sprake van een soort aanbiedersorganisatie", vult Ad Pijnenborg aan, "terwijl het in Hoogeloon gaat om een gebruikerscoöperatie. Dat maakt het wel lastiger. Bovendien is de continuïteit niet alleen afhankelijk van de financiële middelen. De kwetsbaarheid zit hem vaak bij de inzet van de vrijwilligers. De zorgcoöperatie heeft een kleine 200 leden, waarvan er veel binnen de zorgcoöperatie actief zijn. Maar het beheren van de coöperatie vraagt veel tijd en energie. Het kan kwetsbaar worden wanneer dit enkel door vrijwilligers gebeurt. Op termijn zal de coöperatie geleid moeten worden door betaalde krachten."

De 'Kleine Coöperatie' in Laak heeft tot doel broedplaats te zijn van initiatieven. Daar ontstaat ook onderlinge ondersteuning. Zij koersen af op verzelfstandiging van initiatieven. De financiering en de organisatie richten zich dus primair op de facilitering. Initiatieven moeten hun eigen financiering genereren. Als men daar niet in slaagt of de financiering stopt, dan valt niet onmiddellijk de Kleine Coöperatie om. Het betekent hoogstens derving van inkomsten. Kan dat een goed uitgangspunt zijn voor continuïteit en onafhankelijkheid van wervende kaders?

Kleine coöperatieve verbanden van burgers hebben twee dingen nodig voor continuïteit, aldus Jaap van Leeuwen van De Verandering:

- Een ruimte of omgeving, waar ze samen kunnen komen, een postadres hebben,

mensen kunnen ontvangen en elkaar ontmoeten, et cetera.

- De groep zelf moet groot genoeg zijn. Het moet een elftal zijn, met meerdere capaciteiten en spelers. Dat is een belangrijke voorwaarde voor zelfstandigheid en continuïteit.

"Om te verzelfstandigen heb je mensen nodig met voldoende capaciteiten of je huurt iemand in tegen betaling of om niet. Bij dat laatste kun je denken aan Maatschappelijk Betrokken Ondernemen. In dat kader stellen bedrijven vaak medewerkers en expertise ter beschikking." Je kunt ook 'semi-verzelfstandigen' door onderdeel te zijn van een grotere setting waarbinnen de noodzakelijke expertise voorhanden is, zoals het verband van De Kleine Coöperatie."

Hoe heilig is continuïteit? Mogen burgerinitiatieven mislukken of na verloop van tijd in elkaar zakken of gewoon 'klaar' zijn?

De vraag is inderdaad hoever de noodzaak van continuïteit strekt, aldus Ad Pijnenborg. "Als we eenmaal bepaalde functies en voorzieningen voor ouderen in ons dorp hebben toegevoegd is de doelstelling misschien wel bereikt en kunnen we als organisatie onszelf opheffen. Daarna is het de vraag wat er gebeurt als de regie niet meer bij één werkgroep ligt maar over diverse personen en organisaties verspreid ligt. Continuïteit is überhaupt een spanningsveld bij burgerinitiatieven. Vaak geldt: wordt het niet gedragen door professionals, dan is het draagvlak klein."

Een project zoals *Tijd voor elkaar* is wel afhankelijk van de professional, de sociale maker, vindt Pascal van Wanrooij. "Als de vraag naar zo iemand echter zou afnemen, dan vervalt die functie en dan gaat die persoon iets anders doen. Dat moet dan echter ook wel gebeuren en dat is niet altijd vanzelfsprekend."

Vervelfstandiging van het project is niet het grootste doel. Dit soort projecten moet betaald worden. Het maakt niet uit of je subsidiegelden ontvangt, als zij maar niet maatgevend zijn. Dat hangt in de praktijk af van de betrokken ambtenaren.

De vertaling naar modern werken (product gericht denken) door de welzijnsinstelling is erg belangrijk geworden en om de continuïteit te waarborgen is men erg naar boven (de gemeente) gericht en soms dus minder naar de werkelijke behoefte, de vraag van onder (de burger)."

"De afrekenstructuur leidt dus tot ellende", concludeert Gerhard Hup (Werk aan de Wijk). "Faciliteer als overheid de basisstructuur in plaats van constant af te rekenen op basis van project- en prestatieafspraken. Wees sociaal ondernemer! Dan kan die organisatie zich 100 procent op de behoefte, de vraag van de burger richten en niet op verantwoording naar boven en het overleven van de organisatie zelf."

Trede 3 van de Wmo-ladder van Jos van der Lans¹ is erg belangrijk: Welzijnsorganisaties als stap in de WMO ladder; faciliteren en ondersteunen. "Het gaat er niet om personeel aan de gang te houden," zegt Ad Pijnenborg. "Welzijnsinstellingen kunnen vanuit hun werkwijze en opstelling lastig zijn. Meestal wordt gewerkt vanuit urenverantwoording van de medewerkers."

"In Deventer doet de welzijnsorganisatie dit al veel beter", vult Lia van Nimwegen (bcm) aan. "Daar wordt pro-actief ingespeeld op vragen in de wijk, samen met corporaties en de gemeente."

Er wordt een attitude- of rolverandering van de welzijnswerker gevraagd in het kader van de Wmo, vindt Kees Penninx (Zilveren Kracht) "Meer gericht op faciliteren, het mogelijk maken dat burgers zich zelf organiseren en ontwikkelen in plaats van aanbod gericht werken."

* *Catrinus Egas is senior projectleider samenlevingsopbouw bij MOVISIE, c.egas@movisie.nl*

* *Jaap van Leeuwen is venoot van 'de Verandering', adviesbureau voor projectbegeleiding en organisatieontwikkeling, j.van.leeuwen@deverandering.com*

¹ Jos van der Lans, De Wmo-ladder; de stedelijke organisatie van nieuwe solidariteit, Tijdschrift voor sociale vraagstukken ISS, november 2007

<

Ouderen jagen jong



geren de buurt uit

Recreatiemogelijkheden voor jongeren stuiten in het hele land steeds vaker op verzet van omwonenden. Die vrezen dat hangplekken, voetbalveldjes en skateparken tot overlast leiden. Dat meldt onderzoeker Freek de Meere van het Verwey-Jonker Instituut. Volgens De Meere zijn deze voorzieningen juist bedoeld om overlast tegen te gaan.

De Cruif Foundation die door het hele land trapveldjes aanlegt, bevestigt de problemen. "Het blijkt steeds moeilijker om een locatie te vinden waar de buurt akkoord mee is. Ouderen zijn bang voor overlast, een aanzuigende werking en lawaai. In sommige wijken wonen veel jongeren maar is er een front van tien ouderen die tegen een jeugdvoorziening is. We hebben inmiddels zestig veldjes aangelegd en er is geen veldje dat voor ellende zorgt."

De zogenoemde 'Cruif Courts' zijn een moderne variant op de aloude trapveldjes met als doel jongeren plezierig en veilig te laten sporten in hun wijk. "In veel Vinex-wijken wordt niet eens ruimte gereserveerd voor jongeren. Maar of het nu Waalwijk, Amersfoort, Zevenaar of Kampen is: jongeren hebben gewoon recht op voorzieningen."

Het verzet tegen jongerenplekken is volgens onderzoeker De Meere het grootst in kleine gemeenten. Daar is sowieso al sprake van een uitstroom van jongeren door een gebrek aan voorzieningen. Plannen van gemeenten om daar iets aan te veranderen stuiten vaak op bewonersverzet. Volgens welzijnsorganisaties Dorpswerk en Partoer CMO in Friesland, die in Noord-Nederland de leefbaarheid van dorpen onderzocht, is vaak sprake van wantrouwen van bewoners jegens de jeugd. Plekken voor jongeren komen daardoor aan de rand van de gemeente.

Dorpswerk-directeur Ypen Strikwerda verwacht veel van de invoering van een maatschappelijke stage. Op dit moment lopen circa zestigduizend scholieren een stage. Vanaf 2011 moet elke middelbare school hieraan geloven.

"Dan leren ouderen en jongeren elkaar kennen en ontstaat er meer begrip voor elkaars behoeften en wensen.

Ouderen voor jouw recreatievoorziening zien te winnen, hoort ook bij de ontwikkeling van jongeren."

Frank de Meere zag het onlangs gebeuren dat de aanleg van een skateplek in Utrecht twee jaar in beslag nam door al het geharrewar van ouderen inwoners. Nu die er is, wordt ie nauwelijks gebruikt. Omdat de plaatselijke dynamische jeugd dan alweer behoefte heeft aan een andere voorziening.

'Liever dit dan vrezen voor de autoradio'

In Haaksbergen stonden veel bewoners, net als in andere gemeenten, sceptisch tegenover de komst van hangplekken voor jongeren. Maar in de praktijk is het wantrouwen ongegrond gebleken.

De Overijsselse gemeente met 25 duizend inwoners zuchtte jarenlang onder de vernielzucht en overlast van tweehonderd hangjongeren die zich in diverse groepen op vaste plekken ophielden. Om de criminaliteit te beteugelen en de jeugd een zinvolle vrijetijdsbesteding te geven, lanceerde de gemeente in 2005 het plan voor de oprichting van een jongerencentrum.

Anno 2008 telt Haaksbergen twee jeugdhonken. Chilin voor jongeren tot 18 jaar en Zienesch voor jongeren van 18 jaar en ouder. De sfeer is ontspannen, de activiteiten talrijk en de door de gemeente aangestelde jongerenwerkers houden permanent een oogje in het zeil. Bezoeker Murat Ercofkun (21): "We hangen soms nog best met groepjes op straat, maar veel minder dan voorheen. Het jeugdhonk is een mooie plek om samen te chillen en dingen te ondernemen. Klachten van buurtbewoners zijn er nauwelijks meer. Dat komt omdat we onze verantwoordelijkheid kennen en nemen. Dit is onze plek weet je, dat willen we niet verknallen."

Wat buurtbewoners H. Ordelmans betreft levert alleen het afsluiten tegen elven soms 'een beetje rumoer' op, maar daar kan hij best mee leven. "Liever dit dan constant te moeten vrezen voor je autoradio."

AD Binnenland 9 januari 2008

Crabbehof wint MOVISIE

De Dordrechtse wijk Crabbehof bruist tegenwoordig van de activiteiten: een kraam met gratis voedsel, fietsenwerkplaats, hergebruik van kleding, een buurtmoestuin en nog veel meer. Dit is mede te danken aan het project *Crabbehof dopt zijn eigen boontjes* dat de MOVISIE Diversiteitsprijs won. Het project is volgens de jury *het voorbeeld van hoe een wijk, met betrekkelijk weinig middelen, de leefbaarheid en sociale samenhang kan vergroten.*



De opbouwwerkers, tevens initiatiefnemers van het project vanuit de Dordtse WelzijnsOrganisatie (DWO) in Crabbehof, dragen de prijs op aan Wil van de Leur. "Hij is jarenlang betrokken geweest bij de aanpak, en heeft zich ook jarenlang ingezet om onze aanpak breder verspreid te krijgen", aldus opbouwwerker Aliëk van den Berg van DWO. Zo verscheen in 2004 in opdracht van de gemeente Dordrecht bij het LCO 'Onze buurt aan zet, sociaal investeren, een aanpak met resultaat'.

Erkenning

Voor de opbouwwerkers is de prijs vooral een erkenning van het belang van de aanpak sociaal investeren in de wijk, een erkenning ook voor het werk van de opbouwwerkers in de wijk. "Ons project past niet in de huidige trend van productformulering. Wij zijn de professionals die weten hoe je in een buurt werkt aan samenhang en samenlevingsopbouw, niet onze opdrachtgevers. De prijs is voor ons een onderstreping van de noodzaak van samenlevingsopbouwwerk in de wijken." In de aanpak staan de bewoners

centraal, de activiteiten voor en door de bewoners zijn gericht op 'meedoen', wat een positieve uitwerking heeft op de samenhang in de wijk. Ook voor mensen uit de zogenaamd moeilijk te bereiken groepen heeft de aanpak een aanzuigende werking. "Hoe meer mensen meedoen, hoe meer de empowerment van wijkbewoners toeneemt. Sommige bewoners leefden heel geïsoleerd en hadden veel problemen (sociaal, maatschappelijk, financieel, relationeel, taal, et cetera)."

In Crabbehof wonen mensen uit meer dan 65 verschillende landen, en het samenleven staat/ stond er erg onder druk. Het project *Crabbehof dopt zijn eigen boontjes* stimuleert de wijkbewoners om kleinschalige buurtactiviteiten te ontwikkelen die bijdragen aan de leefbaarheid, zelfredzaamheid en zelfstandigheid van bewoners. Alle activiteiten zijn milieuvriendelijk. Het project is het resultaat van de opbouweraanpak van DWO en wordt uitgevoerd in samenwerking met diverse lokale partijen en Stichting Aarde uit Utrecht.

Het juryrapport over dit project:

'Het is fascinerend wat een wijk gezamenlijk voor elkaar kan krijgen als de voorwaarden gecreëerd worden. Het project helpt niet alleen wijkbewoners die het moeilijk hebben, maar ondersteunt ook de ecologische en economische duurzaamheid en de zelfredzaamheid van alle bewoners van Crabbehof.'

Sociaal investeren, een aanpak die werkt!

Het project startte in 2004 als een intercultureel buurtproject en heeft zich inmiddels verder uitgebreid. Het begon met een hapjeswerkgroep, waar bewoners hapjes uit diverse culturen maakten. Daarna startte een fietsenwerkplaats in een leegstaande garage-box die beschikbaar is gesteld door woningcorporatie Woonbron. In de werkplaats worden oude en ongebruikte fietsen ingezameld en weer bruikbaar gemaakt en voorzien van een eigen sticker: de Crabbehof-fiets. In een hergebruikproject voor in eerste instantie baby- en kinderklleding, maar inmiddels ook voor kleding van alle leeftijden, verzamelen vrouwen kleding



Diversiteitsprijs 2007

Genomineerden

Uit 38 inzendingen werden vijf projecten genomineerd die voldeden aan de criteria van de Diversiteitsprijs. Het project geeft invulling aan diversiteit op lokaal niveau, levert een bijdrage aan de sociale cohesie, bevordert de emancipatie van een of meerder doelgroepen en stimuleert anderen tot positieve ideeën en activiteiten. Daarnaast moesten de projecten baanbrekend, humoristisch, betaalbaar, overdraagbaar en kleinschalig zijn.

Publicatie

In eerste instantie had de jury zestien projecten geselecteerd als mogelijke nominatie. Om recht te doen aan al deze goede initiatieven is besloten een publicatie uit te geven met een beschrijving van deze zestien 'good practices' op diversiteitsgebied in de lokale praktijk. De publicatie zal worden aangeboden aan minister Vogelaar als zij op 3 maart het winnende project 'Crabbehof dopt zijn eigen boontjes' bezoekt om het project beter te leren kennen.

Aanmelden: j.willemsen@movisie.nl



De CrabbehofKraam: Groente- en fruitverdeling



De voedselverdeling

en repareren die zo nodig, waarna deze naar mensen in de wijk gaat die de kleding het hardst nodig hebben. Bij het groenteproject speelt de groenteboer die elke woensdagmiddag straatverkoop doet in de wijk een sleutelrol: de niet verkochte groenten gaan naar speciale vrijwilligers die er buitenlandse en Nederlandse maaltijden van maken. Overgebleven groente en fruit worden gratis uitgedeeld in het buurthuis. Als gevolg van dit initiatief begon de speeltuinvereniging in samenwerking met de

CrabbehofKraam met het organiseren van buurtmaaltijden waar bewoners goedkoop met elkaar kunnen eten, en elkaar kunnen ontmoeten. Hierna ontstond er een dagelijkse voedselverdeling: diverse buurtsupermarkten stellen hun restant levensmiddelen beschikbaar die dagelijks door zo'n dertig mensen worden opgehaald bij de CrabbehofKraam.

Een uniek onderdeel is ook de buurtmoestuin, met groente, fruit en bloemen waar buurtbewoners zelf voedsel kunnen telen

en waar deelnemers uit allerlei landen elkaar ontmoeten. Tijdens een oogstfeest kunnen alle buurtbewoners bovendien proeven van de opbrengsten. "Via al deze activiteiten is de betrokkenheid van de bewoners bij de wijk groter geworden, en nemen ook steeds meer bewoners deel aan de activiteiten en themabesprekingen over bijvoorbeeld opvoeding, integratie, samenleven en armoede", aldus Alië van den Berg.

Uitwisselings 'Sterk dat we

Vanuit Venray, Den Haag, Sittard, Sneek en nog veel meer andere steden kwamen vrouwen van dertien moedercentra op donderdag 13 december naar De Musketon in Utrecht voor de landelijke Big Mamma-uitwisselingsdag. Na afloop gingen ze niet alleen naar huis met de door PvdA-Tweede Kamerlid Samira Bouchibti ondertekende Big Mamma-oorkonde, ze konden ook terugkijken op een zinvolle uitwisseling.



Alle Moedercentra gingen met hun oorkonde op de foto met Tweede Kamerlid Samira Bouchibti, zo ook de vrouwen van Moedercentrum Eva uit Venray

Door vertraagde treinen en ander malheur (de vrouwen uit Venray moesten vanwege een treinongeval verder met bussen) konden niet alle steden op tijd De Musketon bereiken, maar uiteindelijk opende iets over elf uur dagvoorzitter Joyce Hes de conferentie. Naast de treinproblemen was er nog andere pech, want de nieuwe projectleider van het Landelijk Netwerk Moedercentra, Jamila Achahchah was helaas verhinderd wegens ziekte. Goed nieuws was er ook: de

nieuwsbrief is voortaan te vinden op de MOVISIE-website.

De conferentie werd ludiek geopend door een theater act van De Big Mamma's uit Nijmegen die de moedercentra uit alle steden verwelkomden met het traditionele 'applaus voor jezelf'. In hun act verbeeldden ze de principes van de Moedercentra en Big Mamma. De dochter van Big Mama is druk met een nieuw driegeratiehuis. Bij de

opening ervan zullen ook mensen uit de politiek aanwezig zijn. Dankzij een training gestoeld op empowermentprincipes heeft ze de 'tools' in handen om thuis en in de samenleving (meer) het voortouw te nemen. En dat wil ze nu in de praktijk brengen. Ze weet haar moeder ervan te overtuigen dat er ook voor haar een plaats is in het driegeratiehuis, en dat ook baby Sharona gewoon meekan omdat er kinderopvang aanwezig is.

dag Big Mamma: hier samen zijn!

Big Mamma, little sisters

Het project 'Big Mamma, little sisters' wil allochtone en autochtone vrouwen de gelegenheid geven elkaar en de Nederlandse samenleving te ontmoeten, politieke kennis op te doen en deze met elkaar uit te wisselen.

Het project heeft als doelstelling allochtone meiden (derde generatie) en vrouwen (eerste en tweede generatie) door samenspel, dialoog en training mondiger te maken, en te informeren over het belang van participatie van vrouwen in bestuurlijke kaders. Daarnaast geeft Big Mamma politici die enthousiast zijn over het Moedercentrumconcept de gelegenheid zich actief in te zetten om de participatie van vrouwen in bestuurlijke kaders te stimuleren.

Inmiddels is er sprake van een keur aan 'rolmodel-fähige' vrouwen die hun medewerking hebben toegezegd. Zo heeft mevrouw mr. Hannie Stuurman zich actief ingezet, tijdens de periode van haar kamerlidmaatschap om collegae te werven voor het project. Met de moedercentra De Mallemolen, Noor en Oost uit Haarlem ondertekende ze De Afspraak, waarin ze belooft werkgevers te stimuleren om vrouwen vanuit allerlei achtergronden en niveaus aan te nemen, waarbij de werkgever wordt beloofd als er van de vacatures 50 procent aan deze groep beschikbaar wordt gesteld.

Eveneens in Haarlem maakte mevrouw Marijke Lodeweegs, PvdA-gemeenteraadslid, met dezelfde Moedercentra De Afspraak haar betrokkenheid te vergroten en pleitbezorger binnen de politiek te worden. De vrouwen op hun beurt beloofden zich nog beter te profileren en politici en beleidsmakers vaker in de MC's uit te nodigen.

Met De Afspraak werden de diverse kick-offs afgesloten waarin de vrouwen van diverse MC's in gesprek gingen met een of twee lokale, provinciale en/of landelijke politici.

Marijke Lodeweegs heeft haar best gedaan voor de Moedercentra, vindt ze. Zo hebben inmiddels vier Moedercentra in Haarlem een structurele subsidie, terwijl dat er voorheen maar twee waren. "Ik probeer in de politiek de aandacht voor de moedercentra levend te houden. Vooral op financieel gebied."

In Haarlem vielen de Moedercentra onder een welzijnsstichting die helaas failliet ging, waardoor het voortbestaan van de MC's even aan een zijden draadje hing. Ook toen heeft Lodeweegs zich ingezet voor de MC's. Daarnaast is ze regelmatig te gast in de drie moedercentra, en ook de vrouwen weten haar te vinden. Een ochtend in de week draait ze mee met de activiteiten. Daarnaast is ze er op belangrijke of specifieke momenten waarbij ook andere politici worden uitgenodigd. Zo kwam in Haarlem een Afrikaanse delegatie op bezoek. Daarbij waren ook vertegenwoordigers van SP, Groen Links en PvdA aanwezig.

Na deze act gaan de deelnemers uiteen om met elkaar van gedachten te wisselen in de diverse workshops, met als onderwerpen het driegeratiehuis, armoede, afstand tussen politiek en bezoekers MC's, buurtmaatschappen, nieuwe ontwikkelingen, de samenwerking met potentiële partners en het belang van een landelijk netwerk. Na de lunch wil dagvoorzitter Joyce Hes van

de 'eerste generatie' van De Big Mamma's weten wat haar mening is over het nieuwe driegeratiecentrum dat is opgezet om ook oma's meer te betrekken. Big Mamma vindt het 'toppie'. "Een prachtig centrum waar voor elk wat wils te vinden is." Ze is in Duitsland op bezoek geweest bij een driegeratiehuis, waarbij de ouderen boven woonden en de kleuters beneden in de kin-

deropvang terecht konden. Dat is helemaal prachtig. "Iedere wijk zou dit soort huizen moeten hebben."

Kracht

Hierna is het woord aan PvdA-Tweede Kamerlid Samira Bouchibti die straks ook de oorkondes van de aanwezige vrouwen zal ondertekenen en uitreiken. Bouchibti

Tweede Kamerlid Samira Bouchibti
reikt de oorkondes uit



Discussie in de workshop



(PvdA) is woordvoerder jeugd en gezin in de Kamer en vindt het heerlijk een zaal te zien die is gevuld met een hele diverse groep vrouwen. Want te vaak stond ze voor zalen waar de Turkse en Marokkaanse vrouwen ieder aan een kant zaten: "Dat is niet goed, want vrouwen kunnen van elkaar leren, moeten onderling solidair zijn en hun krachten bundelen, ook al is dat niet altijd makkelijk." Het is goed dat vrouwen elkaar ontmoeten, vindt ze. "Zo kun je de goede dingen met elkaar delen, maar ook pijn en verdriet." Belangrijk vindt ze het ook te onderkennen dat vrouwen vaak eenzaam en vooral ook arm zijn. Ze zet zich ervoor in dit onderwerp op de politieke agenda te krijgen.

Maar vooral wil ze praten vanuit de kracht van vrouwen. Haal eruit wat je wil bereiken, houdt ze de aanwezigen voor, zoek de juiste mensen om je heen en help elkaar. "Emancipatie en participatie, dat zijn de

sleutelwoorden. Meedoen en elkaar daarin helpen, in de straat of met netwerken."

Tipkaart

Vertegenwoordigers van de zes workshops vertellen vervolgens om beurten over wat er in hun workshop besproken is. Voorafgaand aan de workshop hadden de workshopleiders een Tipkaart gekregen, waarop vijf tips konden worden ingevuld. En zoals het hoort op een informele conferentie, zijn de vertegenwoordigers van workshop zes als eerste aan de beurt.

Landelijk Netwerk

Joke Kuipers, coördinator van de Moedercentra in Haarlem, is al jaren lid van het Landelijk Netwerk Moedercentra en doet een dringend beroep op alle aanwezigen om zich aan te sluiten bij de netwerk-groep. "Het zou mooi zijn als alle steden een lid leveren, ook voor het internationale

Mine. En dan niet alleen de beroepskrachten, ook de medewerkers."

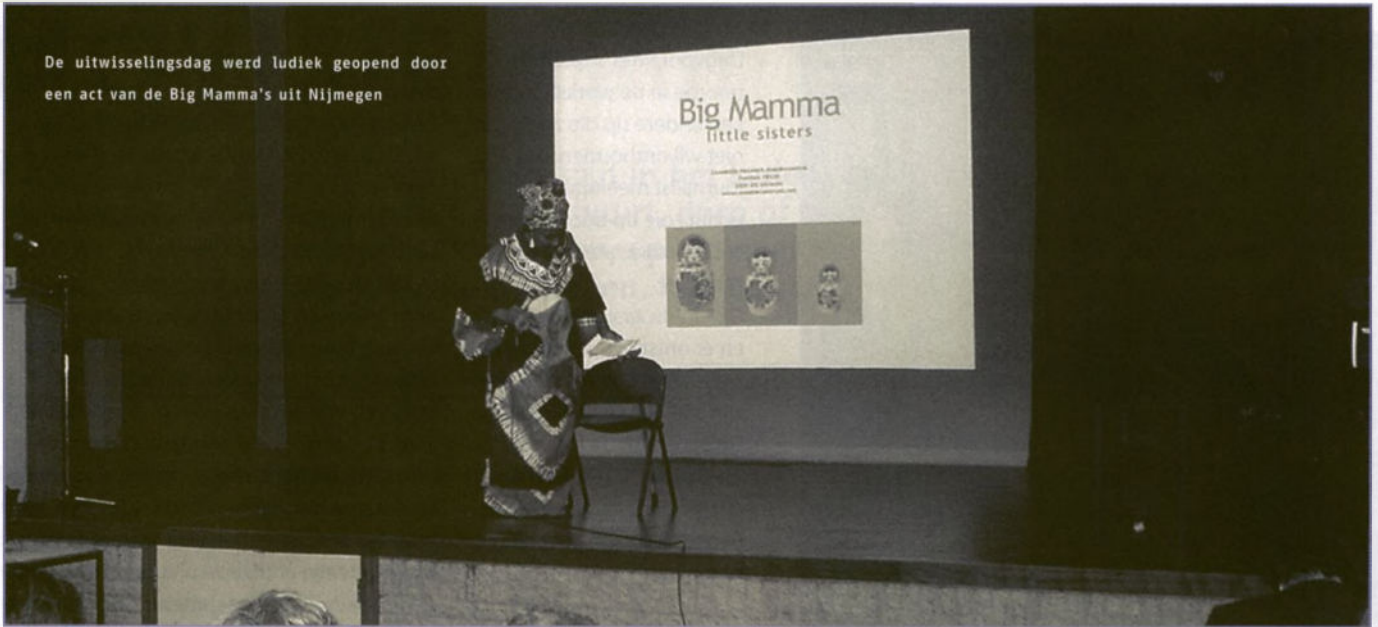
Als tips kwamen ze in de workshop uit op een aantal aanbevelingen, gebaseerd op de vier pijlers van de Moedercentra:

- Vrouwen zijn zelf de baas. Vrouwen zouden van onderop de agenda moeten kunnen bepalen van het Landelijk Netwerk, zo blijven vrouwen gemotiveerd.
- Meer uitwisseling tussen Moedercentra, over allerlei ideeën, projecten en subsidies, en over nieuwe ontwikkelingen, zowel landelijk als intern.
- Regionale overleggen, zo kun je leren van elkaar en bijvoorbeeld uitwisselen hoe het zit met regionale subsidies.
- Minimaal één keer per jaar een overleg.
- Landelijke PR is belangrijk.
- Er moet een comité van aanbeveling komen dat landelijk de belangenbehartiging kan ondersteunen.

Naar aanleiding van deze laatste tip komt iemand met het idee de cd-rom rond te sturen met daarop het verslag en de foto's van de dag. In het projectplan stond al het voor-nemen om van de dag een film te maken. (NB deze is binnenkort beschikbaar.)

Op de vraag hoe de Moedercentra aan een comité van aanbeveling komen, belooft Samira Bouchibti op zoek te gaan naar bekende vrouwen die daarin zitting willen nemen en stelt ze zichzelf uiteraard ook beschikbaar. Maar het is ook belangrijk dat de vrouwen zelf zich sterk maken, zich mobiliseren, dat de moedercentra groter groeien en een duidelijk geluid geven aan de politiek over wat hún wensen en ambities zijn.

De uitwisselingsdag werd ludiek geopend door een act van de Big Mamma's uit Nijmegen



Buurtmaatschappen

In de Vrouwen Buurtmaatschap Mozaïek kunnen vrouwen ervaring opdoen in een tweedehandsklerenwinkel of een naaiatelier. Dertig vrouwen van alle culturen werken er door elkaar heen tien uur per week vrijwillig in hun droombaan. Ze worden - met een budget van de gemeente- begeleid naar betaald werk en krijgen een basistraining aangeboden waarin ze hun eigen mogelijkheden kunnen ontdekken en verder ontplooien.

De tips uit deze workshop:

- Geef vrijwilligers geen geld maar een productvergoeding, zo voorkom je scheve gezichten.
- Ontdek je eigen kwaliteiten;
- Ontdek je droomwens, maar blijf wel realistisch;
- Huiswerkbegeleiding voor kinderen en vrouwen die de cursus volgen;
- Blijf op zoek naar nieuwe uitdagingen, bijvoorbeeld door iets leuks te organiseren.
- Nederlands is de voertaal. (De deelnemers zijn verplicht Nederlands te spreken en krijgen een boete als ze hun eigen taal spreken. Kan iemand echt nog geen Nederlands, dan hoeft het uiteraard (nog) niet.)

Naar aanleiding van de vraag van dagvoorzitter Joyce Hes aan Big Mamma wat deze vindt van de productvergoeding ontpopt zich een discussie over een van de pijlers van het moedercentrum concept: werk wordt betaald. Er is niet altijd geld voor een vergoeding, zo blijkt, maar ook: geld geeft een andere mentaliteit. Nu komen vrouwen om elkaar te helpen. En veel centra hebben

wel bijvoorbeeld gratis fiets- en computerlessen.

Samenwerking met partners

De tips:

- Onderzoek wat andere partners kunnen bieden: op zoek naar samenwerking is het belangrijk potentiële partners goed te leren kennen.
- Stem met partners de wederzijdse verwachtingen op elkaar af en, heel belangrijk, leg ze vast op papier.
- Blijf zo zelfstandig mogelijk.
- Zoek naar het gemeenschappelijk belang van het Moedercentra en de potentiële partner. Stel je dus niet afhankelijk op: je hebt ook iets te bieden, je kunt elkaar helpen.

Conclusie: om te beginnen gaan praten met Aedes met als doel woningcorporaties te laten samenwerken met Moedercentra. Veel centra zijn afhankelijk van privé verhuur en veel initiatieven lopen stuk op de huisvesting. Corporaties zouden daarbij kunnen helpen als een soort sponsor. Sommige MC's werken met betaalde krachten, anderen zo goed als niet. Maar, zo blijkt in de discussie, vrouwen die komen als vrijwilliger hopen toch vaak op een baan. Dat is ook een politiek issue want de ID-banen waar veel vrouwen in werkten zijn afgeschaft. De participatiebanen die ervoor in de plek zijn gekomen, zijn maar voor één jaar, dit in tegenstelling tot de vroegere ID- en Melkertbanen. Als reactie hierop merkt projectleider Big Mamma Fenny Gerrits op dat het misschien slim is het Landelijk

Netwerk te laten praten met politiek en gemeente. Ook dat zijn samenwerkingspartners die moeten worden opgezocht.

Volgens Samira Bouchibti zijn zowel betaalde als onbetaalde banen belangrijk om uit het isolement te komen. Het gaat erom dat vrouwen iets gaan doen, vindt ze. Maar Moedercentra moeten die vrouwen op den duur wel los laten, zodat ze kunnen doorstromen naar een betaalde baan. In het driegeratiecentrum is het uitgangspunt wel dat de vrouwen een betaalde baan vinden, vertelt Emilia Hernandez Pedrero, maar het blijkt moeilijk contact te leggen met het bedrijfsleven. In het centrum zoeken ze naar opleidingen met een baangarantie, in de hoop dat vrouwen uitsstromen naar het reguliere circuit.

Big Mamma: Hoe verklein je de afstand tussen bezoekers MC en politiek

De tips:

- Blijf jezelf ontwikkelen en zorg dat je zichtbaar bent. Laat zien wie je bent.
- Zoek steun en solidariteit bij vrouwelijke politica.
- Vrouwen moeten 'ontangsten' voor de politiek. Politiek is niet eng, politici zullen wel moeten luisteren, als je je wensen maar formuleert.

In Haarlem ging de welzijnsinstelling waaronder de MC's vielen failliet, waardoor hun voortbestaan aan een zijden draadje hing juist in een periode dat ze iets aan het opzetten waren. Belangrijke tip is dan ook:



- Om overeind te blijven moet je zelf de politieke lobby aangaan en dat niet overlaten aan managers van de welzijnsinstellingen.
- Verder is het belangrijk erachter te komen wat de stokpaardjes zijn van de diverse politici, en daar dan ook meteen achteraan te gaan.
- Meer PR richting politiek en andere organisaties. MC's zoeken het vaak in de buurt, nu is het misschien tijd voor een grotere stap: gaan praten met de politiek. Omdat veel MC's onder een welzijnsparaplu zitten, is dat vaak niet toegestaan. Toch doen, is men van mening.
- MC's zijn met goede dingen bezig waar de politiek meer steun aan zou moeten geven.
- Houdt politici aan hun beloften, anders verwatert de zaak.
- Nog een handige tip: leg alles vast wat je doet, visueel en schriftelijk. Zo krijg je ook nog een mooi fotoboek.
- Ook bezoekers kunnen woordvoerder zijn richting politiek. Ze kunnen bijvoorbeeld vertellen waarom zij het erg zouden vinden als een MC verdwijnt en wat dat in hun leven betekent. Zo maak je bovendien de bezoekers zichtbaar.

door te verwijzen naar bijvoorbeeld de Kredietbank of het Maatschappelijk Werk. Want voor veel vrouwen is de weg naar hulp niet altijd bekend. Maar in ieder geval moeten deze vrouwen uit de anonimiteit worden gehaald en moet er een oplossing worden gezocht. Zo zou je kunnen werken met ervaringsdeskundigen: vrouwen die aan den lijve hebben ervaren wat het is rond te komen van weinig geld.

De tips:

- Armoede beter bespreekbaar en verborgen armoede zichtbaar maken.
 - Onderlinge solidariteit: gebruik maken van ervaringsdeskundigen.
 - Politiek moet er iets aan doen. Schuldhulpverleningsbureaus schieten als paddestoelen uit de grond. Beter is het naar de Kredietbank te gaan.
- Perstip van dagvoorzitter Joyce Hes: Vrouwen maken te weinig gebruik van hun rechten, zoals de bijzondere bijstand. In diverse steden blijken verschillende regelingen hiervoor te bestaan waar vaak te weinig gebruik van wordt gemaakt.

Dagvoorzitter Joyce Hes hoorde in de workshop nog een andere tip die ze de zaal niet wil onthouden: laat een journalist meelopen met politici die op bezoek komen, zo wordt het veel serieuzer.

Ook in de zaal zitten politici, en er ontstaat een discussie over het al dan niet gelieerd zijn aan een politieke partij. De een vindt de ingangen die daarbij horen wel handig, de ander is liever onafhankelijk en zonder politieke kleur.

Armoedebeleid en wat kan het MC ermee

In deze workshop kwam onder andere het verhaal aan de orde van een mevrouw die moet rondkomen van 27 euro in de week. Dat is een schrijnende vorm van stille armoede. Een Moedercentrum kan daarin iets betekenen door in ieder geval deze problemen te signaleren, en de desbetreffende persoon

Nieuwe ontwikkelingen

Als aanvulling op de pijlers zelforganisatie, open aanbod, kinderen horen erbij en werk wordt betaald is in deze workshop gesproken over veiligheid, vreedzaam omgaan met elkaar, integratie op de arbeidsmarkt en het functioneren van de Wmo.

In een Moedercentrum is iedereen welkom: autochtone en allochtone vrouwen, alleenstaande vrouwen en vrouwen met kinderen. Uitgangspunt is respect voor elkaar. MC's bereiken vaak vrouwen die geen sociaal netwerk hebben, en vormen zo een brug tussen de maatschappij en het eigen huis. Voor veel vrouwen is het al een enorme stap naar een moedercentrum te gaan.

Inmiddels zijn er diverse nieuwe ontwikkelingen zoals het driegeratiehuis, het maatjesproject (voor vrouwen met schulden), het klapperproject (voor mensen die hun administratie op orde willen krijgen) en Duizend en een Kracht, een project met als doel ervoor te zorgen dat vijftigduizend allochtone vrouwen vrijwilligerswerk gaan doen.

Daarnaast zijn er cursussen als *Help, ik ben een zelfstandige vrouw*, waaraan iedereen kan deelnemen, maar die vooral zijn bedoeld voor allochtone vrouwen.

In de discussie naar aanleiding van de Wmo komt naar voren dat vooral de gemeenten beleid moeten maken om alle zwakke groepen in de samenleving te bereiken: minima, migranten, vrouwen. De doelgroepen van hun kant, moeten laten horen waar behoefte aan is. "We zijn een sterke groep", zo besluiten deelnemers uit de zaal de discussie. "Wij staan voor de vrouwen die op afstand staan van bepaalde onderdelen van de samenleving, voor vrouwen die niet altijd meedoen. Daarom is het sterk dat we hier samenzijn!"

Oorkonde

En dat is het tijd voor de feestelijke ondertekening van de oorkonde als bewijs van deelname aan de Big Mamatraining en een foto van van de diverse deelnemers met Samira Bouchibti.

Deze besluit de dag met de wens uit te spreken dat de vrouwen haar weten te vinden in Den Haag. "Ik zit voor u in de Kamer en heb een klankbordgroep nodig. Vijftig mensen is mooi, vijfhonderd is nog beter. Wees solidair met elkaar, help elkaar, zoek uw buurvrouw op en ga als zusters met elkaar om."

<

MOVISIE-trainingen 2008

Burgers, organisaties en gemeenten zijn in het kader van de Wmo samen verantwoordelijk voor het leefklimaat in hun eigen buurt, dorp of stad. Actief burgerschap, daar draait het om. Bij MOVISIE vindt u trainingen, opleidingen en studiedagen waarin u nieuwe kennis, inspiratie en energie kunt opdoen. Kijk ook op www.movisie.nl/training.

WANNEER?

VOOR WIE?

Training Burgers aan het stuur: aanpak leefbaarheid in de wijk

Burgerinitiatieven beginnen vaak hoopvol maar lopen na verloop van tijd vast, zonder dat duidelijk is wat de reden daarvoor is. In deze training leert u de methodiek Burgers aan het stuur kennen en toepassen. Met deze methodiek kunt u efficiënt aan de slag met verbetering van de leefbaarheid en vergroting van de sociale cohesie.

19 mei, 2 juni, 16 juni 2008

Sociale professionals, buurt- en dorpsbewoners, ambtenaren en bestuurders.

Training Buurtzorg doe je zo!

De Wmo legt veel nadruk op de civil society. Maar hoe brengt u de civil society als professional tot leven? U leert hoe u buurtparticipatieprojecten opzet waarbij alle bewoners, met of zonder handicap, betrokken zijn.

15 en 29 september 2008

Professionals die in de praktijk aan de slag willen met het opzetten en ondersteunen van buurtzorgactiviteiten.

Training Methodisch activeren: de cliënt centraal

Maatschappelijke participatie is belangrijk voor kwetsbare burgers die sociaal geïsoleerd zijn en in de marge van de maatschappij functioneren. Méédoen gaat niet zo maar. Betrokkenen ervaren zelf vaak veel belemmeringen waar oplossingen voor gevonden moet worden. Deze training geeft u een inleiding in effectieve begeleidingsmethodieken.

16 september, 28 oktober en 27 november 2008

Iedereen die in zijn werk bezig is met het activeren van kwetsbare burgers met een grote afstand tot de arbeidsmarkt.

Opleiding Docent weerbaarheid

Hoe om te gaan met intimidaties, bedreiging en pesten van collega's of medeleerlingen? Na deze opleiding bent u in staat om zelfstandig en op verantwoorde wijze een training weerbaarheid voor groepen op te zetten en te begeleiden. U leert wat weerbaarheid is, ontwikkelt uw persoonlijke weerbaarheid en ontwikkelt vaardigheden om les te geven en een programma samen te stellen.

18 dagen, najaar 2008

Iedereen (m/v) die groepen kinderen, jongeren of volwassenen wil trainen in weerbaarheid.

Masterclass Active Living

Masterclass waarin u leert hoe u zelfregisserende groepen senioren kunt ondersteunen bij het realiseren van een eigen woon-, leef- en werkproject.

5 dagen, najaar 2008

Medewerkers van gemeenten, woningcorporaties, projectontwikkelaars, bouwers, zorg- en welzijnsaanbieders en ouderenorganisaties.

Meer informatie:

MOVISIE Training & Advies, www.movisie.nl/training, telefoon 030 789 22 22, e-mail training-advies@movisie.nl.

Vakconferentie opbouwwerk

Pink elephants go

Het thema van deze conferentie, Terug naar de mensen, grijpt niet alleen terug op de historie van het Opbouwwerk, maar is ook uiterst actueel en wordt verbonden met de 'krachtwijken' en met ontwikkelingen als de WMO.

Vertrekpunten zijn niet alleen bewoners, burgers en cliënten, maar ook de professionals en de sociale kwaliteit van de samenleving, van oudsher het terrein van de opbouwwerker, dus dat biedt nieuwe kansen en perspectieven.

De conferentie staat in het teken van een inleiding die Dr. Gradus Hendriks, Directeur-Generaal voor Maatschappelijke Ontwikkeling op 21 juli 1980 heeft gehouden op de ICSW conferentie te Hongkong. Hij deed dit ter gelegenheid van de uitreiking (aan hem) van de René Sand onderscheiding. De titel van deze inleiding luidt: *Terug naar de mensen. Poging tot een nieuwe benadering.*

2007 is het sterfjaar van Gradus Hendriks geweest. Om precies te zijn op 15 februari 2007 heeft hij zijn laatste adem uitgeblazen. Oud-directeur van het Landelijk Centrum Opbouwwerk, Wil van de Leur, herdacht hem als volgt:

"Hij is niet langer in ons midden. Dat maakt stil en stemt verdrietig, want ondanks zijn gevorderde leeftijd bleef hij altijd actief belangstellend en nam deel aan bijzondere samenkomsten.

*Dr. Gradus Hendriks
oud directeur-generaal Maatschappelijke Ontwikkeling, ministerie van CRM, later van WVC.*

'Hij stoeide met de samenleving en zocht naar vormen, waardoor de mensen in staat werden gesteld samen een gemeenschap op te bouwen, waarin zij zich geborgen konden weten en verantwoordelijk voor elkaar.'
dr. Marga Klompé over Gradus Hendriks."
Op 28 juni 2007, echter, stierf Wil van de Leur eveneens.

Op de Vakconferentie Opbouwwerk werden Gradus Hendriks en Wil van de Leur beiden kort herdacht. De aanwezigen werden opgeroepen tot een minuut stilte uit respect voor deze belangrijke voormannen uit het naoorlogs opbouwwerk. Het idee om deze Vakconferentie inhoudelijk te programmeren aan de hand van Terug naar de mensen is nog van Wil van de Leur afkomstig. Helaas heeft hij de conferentie niet meer mee mogen maken.

De inleiding van Gradus Hendriks uit 1980 kan ook in de 21ste eeuw als agendastellend worden beschouwd. De ideeën die erin zijn verwoord zijn nog steeds actueel. Uit deze toespraak:

In Westerse landen zien we vaak een democratische staatsvorm, een uitgebreid en verder groeiend overheidsapparaat en vele diensten van instellingen geleid door professionele krachten. De invloed van de burger om mede te werken aan de besluitvorming en het beter beheer van voorzieningen, worden steeds geringer. Allerlei groepen van mensen tekenen hiertegen verzet aan. Men wil deel hebben aan de planning en het beheer van voorzieningen welke voor hen zijn opgezet. Door middel ook van allerlei acties en organisaties proberen de mensen de besluitvorming en de dagelijkse gang van zaken te beïnvloeden. Ondanks de materiële ruimte en welvaart is er bij de mensen een toenemend onbehagen. Men voelt zich niet meer bij de eigen woon-, leef- en werksituatie betrokken. Mensen willen meer gelegenheid krijgen die



2007

back to their roots

situatie te beïnvloeden en daaraan zelf ook iets te doen.

Welke pogingen zien we in West-Europa om daaraan tegemoet te komen?

- * Grotere invloed van de burger op de gang van zaken in belangrijke gevestigde kaders. Ik noem hier de universiteit, de particuliere onderneming en de grote particuliere organisaties.
- * Meer invloed van de cliënten zelf, de vrijwilligers en de beroepskrachten op het functioneren van maatschappelijke welzijnsorganisaties.
- * Meer mogelijkheden voor burgers om vorm en inhoud te geven aan eigen welzijnsbehoeften en activiteiten (zelforganisatie).
- * Het ontwikkelen van een beleid om burgers meer te motiveren zich als vrijwilligers in de lokale samenleving in te zetten.
- * Decentralisatie van bevoegdheden en financiële middelen van het nationale naar het lokale niveau.

Dit komt voor veel mensen nog onvoldoende tegemoet aan hun behoeften.

Men wil vaak zelf op het plaatselijk vlak bezig zijn in plaats van alleen mee te praten en commentaar te geven. Daarvoor zal men de mensen dan wel meer vrijheid van handelen moeten geven. De materiele omstandigheden zijn vaak aanwezig. Regelingen van de overheid en het vrijwel volledige verzorgingsniveau geven de mensen echter onvoldoende gelegenheid voor eigen

inbreng en het zelf dragen van verantwoordelijkheid.

(...)

"Samenvattend zou ik met betrekking tot de roep 'terug naar de mensen' het aldus willen formuleren. Zoals we op wereldniveau praten over een ontwikkelingsstrategie, zo zouden we in het kader van mijn gedachtegang kunnen spreken van een plaatselijke, op de mens gerichte ontwikkelingsstrategie. (...) Wij worden ook wel de zachte sector in de samenleving genoemd. En misschien zijn we dat ook. Geen elite- of machtsstructuren hebben we achter ons. Onze drijfveer is de mens. En dat is voldoende! Vandaar mijn thema. Laat ons terugkeren tot de mensen, tot onszelf."

Op dit moment wordt deze roep om de mensen in staat te stellen hun eigen verantwoordelijkheid te nemen geleidelijk aan gematerialiseerd. Na minstens twee decennia van een eenzijdig marktdenken, waarbij het begrip 'eigen verantwoordelijkheid' een weinig sociale inhoud kreeg, probeert het huidige kabinet op meer positieve wijze gestalte te geven aan de invulling van die eigen verantwoordelijkheid van de burger. Daarbij moeten echter eerst de schadelijke uitwassen van de doorgeschoten marktwerking weer in balans worden gebracht met deze sociale agenda. Het is daarom goed om zo af en toe eens in verleden te duiken en oog te krijgen voor de ontwikkelingen op de langere termijn. Het stuk van Gradus Hendriks stelt ons in staat onze huidige ideeën te toetsen aan de



ideeën die toen leefden omtrent de stand van zaken op welzijnsgebied. De enige conclusie die er hard uit te trekken valt is dat we nog lang niet klaar zijn en dat de opgave die in het stuk wordt gesteld daardoor onverminderd actueel te noemen valt.

Van Aandachtswijk naar waar bewoners weer -mede- eigenaar zijn van

Iedereen wil wonen, werken en recreëren in een mooi land en in een mooie en veilige buurt. Het kabinet wil in acht tot tien jaar van aandachtswijken krachtwijken maken. Minister Vogelaar wil met haar actieplan Krachtwijken veertig wijken omvormen tot wijken waar mensen kansen hebben en weer graag wonen. De Programmadirectie Wijken coördineert de inzet van beleid en middelen en stimuleert bewoners, bouwers en bestuurders tot samenwerking aan de vijf vingers van Ella (integratie, veiligheid, leren, werken en wonen).

'Ik maak van deze gelegenheid graag gebruik om de wijkaanpak toe te lichten vanuit de vraag hoe we bewoners weer mede-eigenaar kunnen laten zijn van hun wijk. Uiteraard betrek ik daarbij de positie van de opbouwwerker.

In Nederland zijn er wijken met ernstige problemen rond wonen, werken, leren en opgroeien, integreren en veiligheid. Wijken met bijvoorbeeld verouderde huizen, hoge werkloosheid, gevoelens van onveiligheid.

Het Rijk, gemeenten, woningcorporaties, bedrijfsleven, politie, welzijnswerkers en

scholen slaan samen met wijkbewoners de handen ineen om de problemen aan te pakken. Met als doel de bewoners van de wijk meer perspectief te bieden en de kwaliteit van de wijk te verbeteren.

Pracht- én Krachtstad

Een stad is een prachtstad als het ook een krachtstad is. Pracht zit van buiten. In de stenen, de voorzieningen, de openbare ruimte. Kracht zit van binnen. In de mensen, hun dromen, hun plannen. Daarom is veel aandacht gericht op bewonersparticipatie.

Elke wijk krijgt een basisbedrag van één miljoen euro. De resterende 210 miljoen euro wordt verdeeld volgens de criteria die ook zijn gebruikt bij de selectie van de veertig wijken, rekeninghoudend met het aantal bewoners per wijk. Het uitgangspunt is dat de bedragen worden ingezet voor activiteiten die in de wijkactieplannen overeen zijn gekomen. De corporaties in de wijken kunnen gebruik maken van het private investeringsfonds dat zal worden ingericht. Daardoor krijgen deze corporaties extra financiële ruimte om hun bijdrage aan de wijkactieplannen leveren. In het kader van het Actieplan Krachtwijken zijn gemeenten uitgenodigd om gezamenlijk met alle lokaal werkzame partijen en bewoners wijkactieplannen op te stellen. In deze wijkactieplannen is opgenomen welke acties, bovenop de al bestaande afspraken, gewenst zijn om in de veertig wijken de gewenste sprong vooruit te maken. De meeste wijkactieplannen zijn inmiddels in concept gereed. Daarin zijn veelal afspraken opgenomen over wie welke inzet gaat leveren om de wijkactieplannen uit te voeren en hoe de financiële invulling er globaal uitziet.

Wijkaanpak

We pakken de kans om met bewoners hun woonomgeving en leefomstandigheden aanzienlijk te verbeteren. Waar ik persoonlijk erg gelukkig mee ben, is het enthousiasme en de kracht van de mensen die ik in dit proces tegenkom. Ik zie mensen die zich met liefde keihard inzetten voor de wijken, als professional of als vrijwilliger. Die positieve instelling proef ik ook bij de gemeenten en de diverse partijen die aan de wijkactieplannen meewerken: de bewoners- en maatschappelijke organisaties en de woningcorporaties. De wil om er iets van te maken is sterk. Het moet echter niet alleen bij enthousiasme blijven, maar ook tot inspiratie leiden om met elkaar actief en resultaatgericht te werk te gaan.

Voorbeeld: Eindhoven

Voor elke wijk benoemde Eindhoven drie doorbraakthemas: beleidsthema's die in de wijken het verschil kunnen maken. Bijvoorbeeld:

- * Grijp je kans (perspectief voor jongeren);
- * Doe mee (gezamenlijke aanpak problemen achter de voordeur);
- * Aan de slag (aanpak armoede en werkloosheid);
- * Goed in je vel (aanpak slechte gezondheid bewoners).

Plannen maken is één ding. Ze waarmaken is twee. Daarom koos Eindhoven een tiende thema. Onder het motto 'Maak het waar!' zet de gemeente in op versterking van de uitvoeringskracht. Eindhoven helpt betrokken partijen beter samen te werken, beter af te stemmen en bewoners actief bij de uitvoering te betrekken. Ik onderscheid drie kenmerken:

Krachtwijk

hun wijk



- * Belangenbehartiger van bewoners (woordvoerder, voorhoederol)
- * Bruggenbouwer tussen gemeente en bewoners op stedelijk niveau
- * Ondersteuning van bewonersinitiatieven met meerdere partners

In de wijkaanpak zien we dat bewoners actief betrokken(willen) worden bij het maken van plannen en vaak ook hun zorgen uiten over de beperkte of afwezige professionele ondersteuning.

Opbouwwerker nieuwe stijl

In de wijkaanpak waarin gewerkt wordt met wijkactieplannen en charters zie ik de volgende rol voor de opbouwwerker nieuwe stijl:

- * Ondersteunen van bewoners om weer mede-eigenaar te worden van de wijk
- * Frontline werkers: schakel tussen bewoner en bestuur
- * Ontwerpen van nieuwe aanpakken om bewoners te ondersteunen
- * Actieve rol in het organiseren van allianties ter ondersteuning van de wijk
- * Kennis en expertise uitwisselen tussen professionals en bewoners in andere wijke

Het gaat om vertrouwen, vertegenwoordigen en veranderen om zelfredzaamheid te bevorderen. Het gaat om het aanbrengen van

sociaal kapitaal dat onbenut of onderbenut wordt.

Vaak liggen de voorbeelden voor het oprapen, maar zien we ze niet of missen we slimme manieren om meer rendement te halen uit kleinschalige aanpakken.

Denk aan het organiseren van vervoer door moeders in de buurt zodat kinderen na school naar de sportvereniging kunnen. Of buurtvaders die ontspoorde jongeren weer op het rechte pad brengen door hun gezag aan te wenden en zinvolle activiteiten te organiseren. De opbouwwerker kan hierop aansluiten door kennis en expertise uit te wisselen naar andere wijken en naar andere professionals (community learning).

De nieuwe professional moet ook in staat zijn te werken aan interventiestrategieën die hun waarde hebben bewezen. Dat vraagt van de sector een opleidingsinfrastructuur die inspeelt op innoverende aanpakken.

Het is absoluut een kans om bewoners in een betere positie te krijgen door in de wijkaanpak de professionele ondersteuning op maat te organiseren. WWI en VWS trekken daar middelen voor uit.

Nieuwe allianties in de wijk

- School-sport-cultuur
- Zorg-werk-ondernemerschap

- Veiligheid - schoon en ruimte
- Bouwomgeving - groen en gezondheid
- Bewoners en bestuurders, beheerders.
De Landelijke Alliantie zal als doel hebben de lokale partijen die verantwoordelijk zijn voor de wijkenaanpak, te ondersteunen in hun werk. Momenteel hebben zo'n 29 partijen zich bij de Landelijke Alliantie aangesloten. We zijn momenteel druk aan het inventariseren wat de rol van deze partners bij de wijkenaanpak kan zijn.
Op 10 december vindt de kick off plaats.

Tot slot

Vorige week berichtte NRC-Handelsblad dat 'Het arbeidspotentieel in de veertig door minister Vogelaar aangewezen wijken is groter dan tot nu toe werd aangenomen. 47 procent van de bewoners staat buiten de arbeidsmarkt. Maar ruim eenderde van hen wil wel werken, tegen een landelijk gemiddelde van 26 procent. Ze zijn relatief jong en middelbaar en hoog opgeleid'. Een inspirerend bericht.
Bron: NRC-Handelsblad 15 november 2007.

De wijkaanpak is een uitdagende opgave waar we voor staan. De komende tien jaar stropen we de mouwen op en gaan met bewoners en partners aan de slag in de wijk.'

<

De halve wereld achter de het opbouwwerk op straat

Over het belang van de openbare ruimte in

Je thuis voelen in de buurt hangt samen met publieke familiariteit en het kunnen maken van inschattingen, betoogt Talja Blokland in dit artikel. Familiariteit en de sociale kwaliteit van korte contacten behoeven onze centrale aandacht. In een poging deze synthese te vertalen naar de praktijk van het opbouwwerk, besluit ze met een aantal suggesties.

Gradus Hendriks: Ontwikkelingsstrategie vanuit de lokale gemeenschap

Wijlen Gradus Hendriks, aan wie de Dr. Gradus Hendriks Stichting haar naam ontleent en op wiens ideeën de Leerstoel Samenlevingsopbouw die ik momenteel mag bekleden mede is gestoeld, schreef niet buitengewoon veel, maar wanneer hij dat deed, zoals in *Terug naar de mensen*. *Poging tot een nieuwe benadering.*

(Ministerie van CRM, Rijswijk, 1980) pleitte hij voor een plaatselijke, op de mens gerichte ontwikkelingsstrategie die mensen moest helpen vanuit een stevige thuisbasis in hun lokale gemeenschap zich verder te ontplooien. In de huidige samenleving is de ervaring van 'thuis' in de buurt waar men woont echter niet meer zo vanzelfsprekend. In dit artikel ga ik op zoek naar wat 'je thuis voelen in de buurt' zoal betekent. Ik loop daarvoor eerst enkele gangbare beelden af, en laat zien hoe deze historisch en conceptueel tekort schieten. Vervolgens stel ik, op basis van onderzoek naar sociale veiligheid en vertrouwen in vier Rotterdamse wijken, de vraag wat er voor thuis op straat dan wel toe doet. Het laatste deel van mijn artikel omvat een poging deze synthese naar de praktijk van het opbouwwerk te vertalen.

De buurt als plaats waar je thuis bent: standaardbeelden

In vogelvlucht komen we in het maatschappelijk debat drie standaard beelden tegen van betekenissen van de buurt als plaats waar je thuis bent. Ze hebben met elkaar gemeen dat ze ervan uitgaan dat zo'n buurt een plaats vrij van conflicten, van tegengestelde betekenissen en belangen of van onenigheid over taken en verwachtingen is

– noties die op zichzelf niet in strijd zijn met het idee van thuis (en die ik eerder elders al uitvoeriger heb besproken).

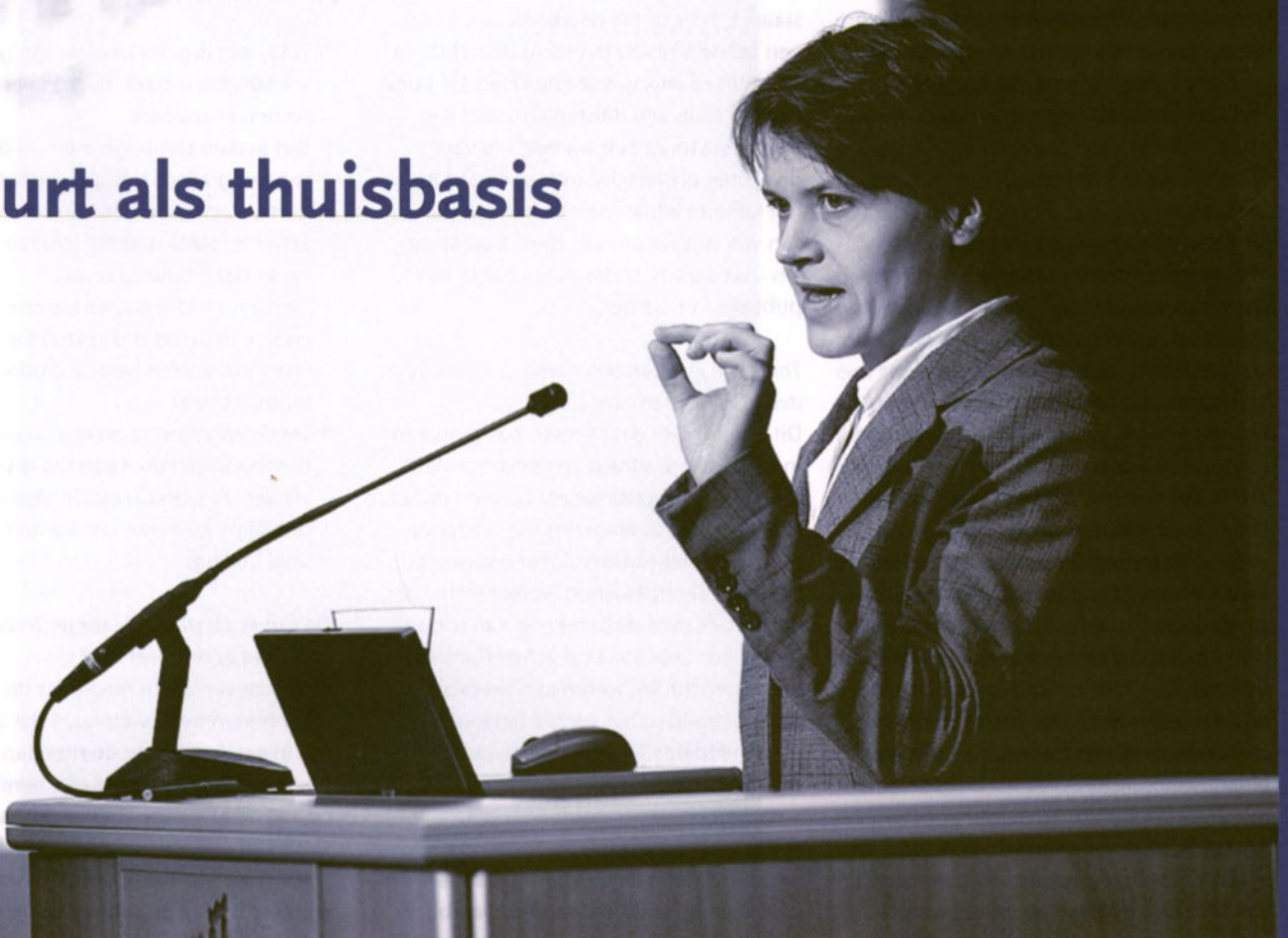
Het nostalgisch ideaal van lokaal ingebedde gemeenschap die niet meer is

Het eerste standaardbeeld is de hardnekkige opvatting dat mensen zich pas thuis voelen in een buurt waarin zij niet alleen wonen, maar ook deel uitmaken van een lokaal ingebedde gemeenschap – een gemeenschap die er niet meer is, maar die pakweg een eeuw geleden als een warme deken om de mensen heen sloot. Dit ideaal is nostalgisch in het voorstellen van een niet nader gespecificeerd, maar in ieder geval beter verleden ('vroeger') dat klaarblijkelijk op een bepaald moment is omgeslagen in het 'nu'. Dat nu begon niet gisteren, want toen stonden buurtgemeenschappen er ook al niet best voor, maar wanneer dan wel is sterk afhankelijk van de leeftijd van de betrokken bewoners. Het lijkt soms net alsof buurten tot recentelijk nooit veranderden, en er geen zorgen bestonden over de teloorgang van de buurt als thuisbasis. Niets is minder waar. Reeds begin jaren zestig constateerden sociaal werkers als Schreurs in Rotterdam 'onbehaaglijkheid' in de steden als gevolg van de culturele



Foto: Redmar Kruithof

voordeur, de buurt als thuisbasis



heterogeniteit en ontworteling waarmee migranten te maken kregen die in de decennia daarvoor vanuit andere delen van Nederland naar de stad Rotterdam waren gekomen. En in de jaren twintig vinden we verhandelingen terug van pastoors en anderen over de teloorgang van de lokale gemeenschap in de moderne, industrialiserende stad met zijn woonkazernes. Het gebrek aan eenheid, ontbinding en verval dat men toen

als kenmerk van wijken zag, verdwijnt in het beeld van nu van wijken waar de lokale gemeenschap niet meer bestaat. De lokaal ingebedde gemeenschap is een ideaal, omdat de idee van een buurt als een thuisbasis geen historisch precedent kent: er is, met andere woorden, geen periode in de geschiedenis aan te wijzen waarin we prachtige krachtige wijken hadden waarin bewoners samen een fijne gemeenschap vormden waarin

iedereen zich thuis voelde en er geen processen van uitsluiting plaatsvonden. Historisch deugt er van dit beeld dus weinig. Onderzoek in Hillesluis, een achterstandswijk in Rotterdam Zuid (zie Blokland 2005) laat zien dat er natuurlijk wel degelijk veel veranderd is. Wat er in zulke wijken veranderde was echter niet de teloorgang van de gemeenschap, mensen -zo heb ik elders en reeds geregeld betoogd- weten zich nog altijd

deel van gemeenschappen. Maar de buurt was nimmer een gemeenschap, en het ontbreken van gemeenschap in de buurt staat niet gelijk aan het ontbreken van gemeenschap überhaupt. De verandering betreft vooral het kunnen herkennen van anderen, waarvoor publieke familiariteit (vgl. Blokland 2005) een voorwaarde is.

Thuis is waar mensen zoals jij zijn (of soort zoekt soort)

De tweede notie van thuis zien we terug in het veel gehoorde argument in discussies over segregatie en woonmilieus, te weten dat mensen zich het meest thuis voelen daar waar zij zijn omgeven door mensen zoals zij. Soort zoekt, met andere woorden, soort. Merkwaardig in deze algemene notie is dat we vrij gemakkelijk lijken te denken over wat een 'soort' dan is. In de dominante beelden is het idee volstrekt geaccepteerd dat autochtonen zeer divers zijn en zij andere autochtonen niet zondermeer als hun eigen 'soort' beschouwen (de Johnny's en Anita's onderscheiden zich in vele opzichten van de Erik-Jans en de Frederiques – dat gaat lang niet altijd over geld, maar veelal over een combinatie van cultureel, sociaal en economisch kapitaal).

Anders ligt dat in dominante beelden over allochtonen: daar plaatsen we gemakkelijk de etnische identiteit boven alle andere identiteiten en gaan we er eenvoudigweg vanuit, dat als een buurt voor 65 procent uit mensen met een Turkse achtergrond bestaat, zij zich dus thuis kunnen voelen, of misschien zelfs de voorkeur geven aan zo'n buurt omdat zij zich er thuis voelen. Het komt in de dominante beelden nauwelijks op dat etnische identiteiten op zichzelf geen 'soort' in leefstijl vormen. Van dit beeld deugt conceptueel dus weinig, onder meer omdat 'thuis' primair in termen van woonlocatie wordt opgevat. Mensen voelen zich misschien bij gelijkgestemden emotioneel het meeste thuis. Dat

voelen we intuïtief wel aan als correct, en we kennen allemaal de ervaring dat we met sommigen aan een half woord genoeg hebben om elkaar echt te verstaan. Echter, of die betekenis van 'thuis' een zelfde is als de betekenis van thuis in de buurt of wijk is maar de vraag. De kunst van het thuis zijn (Misterlich 1967) kan juist bestaan uit een waardering van diversiteit en verschil, mits er sprake is van het kunnen herkennen en kunnen plaatsen van wat we om ons heen zien afspeelen – wederom, onder voorwaarde van publieke familiariteit.

Thuis ben je in een buurt waar je sterke banden met anderen hebt

Dit is het beeld dat mensen pas thuis zijn in een buurt wanneer zij sterke banden met andere buurtbewoners onderhouden. Hier wreekt zich enigszins dat -uitzonderingen die het publiek debat nauwelijks bereiken daargelaten (cf. Völker ref) - het onderzoek naar de betekenis van sociale netwerken zeer sterk op achterstandswijken is gericht. We weten niet precies hoe buurtgebonden het sociale netwerk van de gemiddelde Nederlander is, maar vanuit onze oriëntatie op achterstandswijken – en ik denk dat dit geldt voor opbouwwerkers en voor onderzoekers – vinden we al snel dat daar een cohesieladder overheen gelegd kan worden, waarbij de intensiteit van burenccontacten uiteindelijk bepaalt hoe meer of minder thuis mensen er kunnen zijn. Hoe sterker de buurtbinding in termen van intensiteit en aantallen contacten, hoe groter de mate waarin men er thuis is. Echter, korte contacten die plezierig verlopen en waardoor we ons geaccepteerd en gewaardeerd voelen, korte contacten met mensen die we herhaaldelijk treffen en wel herkennen maar niet kennen – wederom, publieke familiariteit – en de herkenning door bijvoorbeeld winkeliers waar we geregeld komen, kunnen allemaal bijdragen aan de

ervaring ergens thuis te zijn, zonder dat er op de contactladder sprake is van al te veel cohesie.

Kortom:

- * Thuis zijn is geen kwestie van gradaties in hoe vaak u bij de burens over de vloer komen enzovoort.
- * Wel maken sommige mensen deel uit van geografisch lokaal georiënteerde gemeenschappen, en zijn sommigen actief 'in place making' (praktisch en symbolisch buurtgebruik).
- * Mensen zonder nauwe banden met andere mensen in de buurt kunnen zich ook thuis voelen (vooral symbolisch buurtgebruik).
- * Totale anonimiteit en erg groot verloop bemoeilijken kunst van het thuis-zijn: bij elk van de bovenstaande algemeenheden blijkt publieke familiariteit van centraal belang.

De buurt als plaats waar je thuis bent: wat doet er dan wel toe?

Als er zoveel aan te merken is op de algemeenheden over wat maakt dat we thuis zijn in een buurt, wat doet er dan wel toe? Hoe precies draagt publieke familiariteit bij aan de ervaring van thuis in de buurt? Thuis is, relatief gezien, een zekerheid. Hoewel we ons niet *prettig* hoeven voelen waar we thuis zijn, kunnen we er met relatief grote ervaren zekerheid inschatten wat we van sociale situaties kunnen verwachten. We kunnen, met andere woorden stellen, zoals ik elders heb gesteld (Blokland 2005; Blokland 2006): Gaat men ervan uit dat anderen er niet op uit zijn je een loer te draaien of je schade te berokkenen (vertrouwen) of juist dat de alledaagse leefomgeving wel zo moet worden gelezen (wantrouwen)? Of weet men eigenlijk niet wat men van anderen in de openbare ruimte moet verwachten? Sztompka (1999) heeft dit onderscheid uitgewerkt als *trust, distrust en mistrust*.



De vraag is niet 'kan ik mijn buurman de zorg voor mijn kanarie toevertrouwen?'. De vraag is eerder hoe men zich in het algemeen in het alledaags leven gedraagt en hoe men met vreemden in de openbare ruimte verkeert. Niet zozeer onze duurzame contacten met mensen in onze vriendenkring, op het werk of op de voetbalclub, maar vluchtige, veelal eenmalige ontmoetingen bepalen een groot deel van onze ervaring van of we ons thuis weten in de buurt of niet. In de rest van dit artikel bespreek ik de empirische basis voor deze these – waar ik in

eerdere publicaties alleen kon speculeren over het belang van publieke familiariteit, ontstaat er langzaam een beeld dat ook in onderzoeksmateriaal deze these bevestigt.

Onderzoek

In opdracht van het ministerie van WWI deed ik binnen de Leerstoel Samenlevingsopbouw en bij het Onderzoeksinstituut OTB aan de TU Delft, samen met collega Frank Wassenberg, de afgelopen anderhalf jaar onderzoek naar de relatie tussen functiemenging – de

mening van woningen met winkelvoorzieningen en scholen – en sociale veiligheid. Terwijl er additionele redenen waren voor dit project, ging het er ons onder meer om na te gaan hoe voorzieningen die mensen op straat brachten samenhangen met korte contacten van mensen op straat, en met de betekenissen die zij aan die korte contacten gaven. Daartoe interviewden we in vier wijken in Rotterdam (Pendrecht, Lombardijen, Hillesluis en Tussendijken) in de postcodegebieden direct rond de vier centrale winkelgebieden in deze wijken honderd mensen die we willekeurig kozen met een steekproef van adressen. We stelden hen gedurende zo'n 35 minuten allerlei vragen over het gebruik van voorzieningen, hun ervaringen op straat, hun ervaringen van veiligheid en de betekenis van contacten. Deze gestandaardiseerde vragenlijsten boden ons de mogelijkheid statistische verbanden te onderzoeken. Vervolgens benaderden we twintig mensen in elk van deze buurten nogmaals om meer in de diepte nog eens verder te praten, maar nu op een open wijze, dus zonder dat we van tevoren alle vragen hadden bedacht. Daarnaast interviewden we professionals en winkeliers die in de wijk werkten, en spraken we in Pendrecht ook met een bewonersgroep. Dat leverde een enorme schat aan informatie op (bij-eengebracht in een boek, *Ogen op Straat*, dat dit najaar zal verschijnen). Ik zal slechts een klein stukje van dat materiaal gebruiken om te laten zien dat je thuis voelen in de buurt samenhangt met publieke familiariteit, via het mechanisme van het wel of niet kunnen inschatten van anderen, te weten situaties van *niet-thuis zijn en mistrust*, specifiek ten aanzien van jongeren.

Niet thuis bij jongeren in de buurt

Dat de aanwezigheid van jongeren op pleinen en straten tot gevoelens van

onveiligheid leidt behoeft geen nieuw betoog. We constateerden in ons onderzoek dat hoewel veel bewoners aangaven dat zij 'last' hadden van jongeren of dat zij zich door jongeren op straat onveilig voelden, zij het vaak moeilijk vonden precies aan te geven waar die onveiligheid in zat. We zouden deze bewoners weinig serieus nemen als we zouden stellen dat hun angst simpelweg tussen hun oren zat, omdat zij niet in staat waren objectieve 'feiten' te overleggen die hun angst en onzekerheid legitimeerden. We zouden jonge bewoners weinig serieus nemen als we het simpele feit dat hun aanwezigheid op straat als intimiderend werd ervaren, al deden ze niets, als nu eenmaal bestaande 'subjectieve onveiligheid' te registreren. Omdat we immers naar de burgers luisteren zouden we dan dus met eenvoudig, populistisch lik-op-stuk, samenscholingsverboden en 'hinderlijk volgen' ervoor zorgen dat er minder wordt gehangen op straat. Zinvoller is het misschien op zoek te gaan naar *waarom* mensen zeiden wat ze zeiden, namelijk dat zij zich door de aanwezigheid van jongeren bedreigd voelden. In ons materiaal komen we dan globaal vier patronen tegen, die ik steeds aan de hand van een heel kort fragment zal toelichten.

Jongeren claimen de ruimte

'... Het ziet hier zwart van de kinderen ... Ik heb helemaal niks tegen buitenlanders, maar je voelt je dus niet echt geaccepteerd, dat je denkt van goh, laat ik daar als blanke ook eens even tussen gaan staan ...'

'Ze hebben echt een houding van 'probeer maar wat te proberen', of 'zeg maar wat'. En die blik in de ogen. Ik zeg maar niks en loop maar door, je weet maar nooit'

Deze geïnterviewde vrouwen drukten beiden uit dat jongeren, en dan vooral allochtone jongeren, zich op specifieke plekken – in het eerste citaat bij een festiviteit op Plein 1953 in Pendrecht – de openbare ruimte toe-eigenden. Door te praten zonder te letten op anderen, breed naast elkaar over de stoep te lopen, en zich anderszins niets aan te trekken van wat Lofland de *civic inattention rule* noemt in navolging van Ervin Goffman: de impliciete gedragsregel dat je zonder je direct met elkaar bezig te houden, hoffelijk omgaat met de aanwezigheid van anderen. Zo'n impliciete regel in het alledaags verkeer in tram, metro, winkel enzovoorts respecteren we meestal wel – maar ruimte kan juist geclaimd worden door je daaraan *niet* te houden. Ook onbedoeld kunnen sommigen zo anderen te verstaan geven dat zij ergens zijn waar ze niet thuis horen; al is het net zo goed *hun* buurt.

... En maken je onzeker

'Je hoort van die gekke dingen van mensen die elkaar de hersens inslaan, dan denk ik bij me eigen 'doel!'

'[Ik loop niet graag langs] het belhuis of zo. Dat zijn toch wel aparte figuren'

Daarnaast zien we in de interviews terug dat verhalen over wat er op straat allemaal wel niet kon gebeuren – soms, maar meestal niet, verhalen uit hun directe kring – en de vrij automatische verbinding tussen criminaliteit en ouderschap van allochtone jongeren in die verhalen, bewoners onzeker maakten tegenover jongeren. Je hoorde zoveel om je heen dat ze een probleem waren dat, zelfs als je zelf geen aanleiding had dat te vinden, je blijkbaar iets over het hoofd zag. Met andere woorden, als je *verder* over geen informatie over de jongeren die je rond ziet hangen op straat beschikt, is het

gezien het huidige beeld van jongeren op straat voor de hand liggend niet om je o.k. te voelen in hun omgeving, maar juist om *onzeker* over hun intenties te zijn. Bij gebrek aan informatie of je jongeren op straat kunt vertrouwen of juist moet wantrouwen, overheerst een mistrust die gemakkelijk in wantrouwen omslaat. Het minste of geringste signaal dat zij met hun gedrag afgeven kan aanleiding zijn de mediahype rond hangjongeren bevestigd te zien.

Etniciteit, gender en generaties in het straatbeeld

'... Wat ze ook zeggen, ze hebben een zeker respect voor je, je bent een ouder persoon.

Dan [spreek ik ze eerder aan] dan bij een groep Antillianen. Dan vraag je om problemendenk ik, vooral met een hoofddoek om.'

Deze woorden van een vrouw van Turkse herkomst in Hillesluis geven aan hoe etniciteit, gender en generatie-verschillen op complexe wijze in elkaar grijpen in het sociaal verkeer in onze onderzochte buurten. De vrouw verwees naar een groepje jongens van Turkse komaf dat geregeld vlak bij haar huis op straat stond, en vertelde hoe zij zich *niet* door deze jongens bedreigd voelde – integendeel, ze hielpen haar geregeld met haar boodschappen – maar hoe ze zich wel weinig op haar gemak voelde als ze langs een groepje autochtone jongens moest, en hoe ze Antilliaanse jongens niet gauw aan zou spreken. Hetzelfde groepje Turkse jongens waar zij volstrekt geen last van had was voor een autochtone bewoonster juist aanleiding om zich *wel* onzeker op straat te voelen. Waar gender en generatie voor de Turks-Nederlandse vrouw reden was om een positieve inschatting te maken, waren gender en generatie voor de Hollandse vrouw precies reden



om een negatieve inschatting te maken, en beiden bezagen dit vanuit verwachtingen van respect.

Etnische verschillen speelden de centrale rol in de verklaring van het verschil in perceptie, maar toch ging het niet om etniciteit op zich. Net als andere categorieën krijgt etniciteit immers eerst in sociale relaties betekenis. We hebben er in deze specifieke interviews niet naar gevraagd, maar het is te verwachten dat de Turks-Nederlandse vrouw in relatief veel situaties kwam waarin zij de jongens niet persoonlijk leerde kennen, maar ze wel leerde *herkennen*, omdat zij anderen over hen hoorde praten, hun moeders of andere familie ergens tegenkwam, of via Turkse instituties familiariteit met hen ontwikkelde. De autochtone vrouw had daarvoor veel minder gelegenheid. Wat voor de een dus mensen zijn die je tegen het lijf loopt in een context van publieke familiariteit, zijn voor de andere buurtbe-

woner vreemden: hangjongeren zonder verdere context.

Of jij voelt je er wel prima bij (en wel thuis!), maar 'het mag niet'

'Die staan daar lekker in hun eigen taal-tje de situatie van weet ik veel wat door te nemen...'

'Ik heb geen problemen ... Maar de jeugd die daar blijft hangen, dan komt de politie en die zegt 'niet samenscholen'. Ik heb er zelf niet zo'n last van, maar het komt verkeerd over.'

Tenslotte kwamen we mensen tegen die weinig problemen hadden met de aanwezigheid van jongeren in hun buurt, en zich best thuis voelden in hun aanwezigheid, maar erop wezen dat de uitstraling ervan niet gunstig was voor de buurt. Hun eigen veiligheid zagen zij niet zozeer door de jongeren bedreigd, maar toch konden zij hangjongeren een probleem in de buurt noemen. We hebben in ons onderzoek deze mensen wel omschreven

als bewoners met 'robuuste identiteiten': zij zitten sterk in het zadel in de rest van hun leven, zijn vaak weinig op de buurt georiënteerd, en door die beperkte buurt-oriëntatie laten zij zich door gebeurtenissen in de buurt niet erg snel uit het veld slaan. Waar sommige bewoners het buitengemeen belangrijk vinden wie er zich de openbare ruimte toe-eigent, is de buurt voor hen vooral verkeersruimte – ze bewegen er doorheen op weg naar elders – en hechten zich daar minder aan.

Conclusie: publieke familiariteit en inschattingen maken

In het bovenstaande komt dus kort naar voren dat ook voor mensen die zelf geen direct vervelende ervaringen op straat hebben opgedaan -niet worden nageroepen of lastig gevallen enzovoorts- de aanwezigheid van jongeren in de straten en pleinen van hun buurt hun gevoel dat ze thuis zijn op straat kan aantasten: ze

hebben het gevoel dat de straat niet van hen is, dat anderen er de baas zijn, dat ze onzeker moeten zijn over wat er op straat zou kunnen gebeuren, en als ze zich sterk door verhalen laten leiden, belooft dat niet veel goeds. Zij kunnen, met andere woorden, geen goede inschattingen maken van wat ze van hangjongeren kunnen verwachten (*mistrust*) en gaan soms maar van het meest negatieve scenario uit (*distrust*). Ons onderzoek geeft aan dat zulke interpretaties niet per se of per definitie met het *feitelijk gedrag* van de jongeren te maken hebben, maar vooral met de mate waarin mensen over informatie beschikken om inschattingen van anderen te maken. Hoe groter de publieke familiariteit in een buurt, hoe meer informatie er beschikbaar is, en hoe beter men dus kan inschatten wie men wel en wie men niet kan vertrouwen in de openbare ruimte. En daar waar men weet waar men aan toe is, voelt men zich gemakkelijker thuis. Familiariteit en sociale kwaliteit van korte contacten in de openbare ruimte heeft daarom meer onze centrale aandacht nodig als we denken over 'thuis op straat'. Maar, zo is de vraag dan, hoe gaan we dat dan doen?

Suggesties

Dat de wetenschap maatschappelijke vraagstukken bij de kop pakt en dat enigszins beleids- of praktijkgericht doet, hoeft nog niet te betekenen dat wetenschappers ook de precieze oplossingen voor maatschappelijke vraagstukken moeten formuleren. Dat zou ook behoorlijk pretentius zijn, omdat het zou veronderstellen dat wetenschappers over alle kwaliteiten beschikken die nodig zijn voor het maken van en implementeren van goed beleid, en het praktisch vertalen van ideeën. Laat me met de daarom vereiste bescheidenheid toch een paar suggesties doen, die ongetwijfeld door veel mensen in de praktijk al worden nagestreefd:

** Let ook, en ook als opbouwwerker, op mensen met robuuste identiteiten die zich op d'r eigen houden, want ze doen er wel toe voor de openbare ruimte.*

Deze bewoners scoren wellicht laag op een contactladder, maar doen er voor de openbare ruimte toe. Het gemak waarmee zij letterlijk en figuurlijk over bepaalde problemen in de buurt heen stappen maakt hen van belang voor het alledaags verkeer in de buurt. Echter, omdat ze vaak een weinig actieve rol in de buurt spelen en geen problemen veroorzaken, zou je ze

bovendien op een niet-incidentele manier, dan bevorderen we herhaalde ontmoeting en zo publieke familiariteit.

** Portiekgesprekken (als eindstation).* Uit al onze data blijkt steeds dat onbekend onbemind maakt. Omgekeerd gaat dat spreekwoord niet op: bekend maakt niet bemind, en dat hoeft ook niet, maar vergroot wel het handelingsperspectief van bewoners. Immers, wie weet wie er op het portiek wonen zal meer het gevoel hebben ook door anderen te worden herkend, en bij publieke familiariteit speelt



als opbouwwerker gemakkelijk over het hoofd zien.

** Ontwikkel ideeën voor het genereren van massa (niet incidenteel!).*

In navolging van William Whyte (1980) die heeft betoogd dat overlast gevend gedrag ook kan worden aangepakt, niet door de betrokkenen te verwijderen maar juist door de kritische massa van 'normaal' gedrag te vergroten, kunnen we ook in onze context nadenken over de vraag, niet hoe we hangjongeren uit het straatbeeld krijgen, maar vooral over hoe we de aanwezigheid van anderen in die openbare ruimte kunnen versterken. Doen we dat

niet alleen het belang van anderen herkennen, maar ook van herkend worden. Ook voor jonge bewoners is 'de buurvrouw' geen willekeurige voorbijganger meer.

** Investeer fors en grootschalig in TOS, Duimdrop en dergelijke en in de kwaliteit van voorzieningen in de openbare ruimte.* Aantrekkelijke openbare ruimten trekken een diversiteit aan gebruikers aan. Zeker projecten die voorkomen dat bepaalde groepen een openbare ruimte kunnen toe-eigenen zijn daarom in het bijzonder de aandacht van opbouwwerkers en anderen in het veld waard (hoewel, het



moet gezegd, het ook voorkomt dat zulke projecten vooral de dominantie van een *bepaalde groep faciliteren*).

** De halve wereld achter de voordeur, het opbouwwerk op straat!*

Laat me, afsluitend, nog een opmerking maken die tegen de waan van de dag ingaat. In het huidige debat over de overlast van jongeren in de openbare ruimte en van achterstandswijken in het algemeen is het accent enorm verschoven naar de 'aanpak' van problemen 'achter de voordeur'. Binken (2006) sprak in haar

effectief kunnen zijn in *bepaalde* gevallen, maar zal ongetwijfeld niet leiden tot, ten eerste, het verdwijnen van groepen jonge bewoners uit het straatbeeld, en, ten tweede, tot vermindering van het gevoel van bepaalde andere bewoners dat zij niet thuis zijn in hun buurt. De angsten, onzekerheden en subjectieve onveiligheidsgevoelens van burgers zouden wel eens bijzonder resistent kunnen blijken tegen alle achter-de-voordeur interventies. Dat wil niet zeggen dat ze niet moeten worden gepleegd: natuurlijk is het zaak jonge burgers te helpen een

structurele achterstandssituaties van individuele bewoners, toch de samenlevingsopbouw plaatsvinden. En er is geen enkele reden aan te nemen dat, gezien vanuit het perspectief van bewoners die nu weinig uit de voeten kunnen met jonge bewoners in de publieke ruimte, zij dat wel kunnen op het moment dat de positie van die jongeren in andere opzichten verbetert. Daarvoor zijn andere interventies nodig – vooral interventies die bijdragen aan publieke familiariteit.



1 Talja Blokland is Buitengewoon Hoogleraar samenlevingsopbouw aan de Erasmus Universiteit, senior onderzoeker stedelijke vernieuwing & wonen aan het OTB, TU Delft, en lid van de Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling. Dit artikel is een bewerking van haar lezing op de Vakconferentie Opbouwwerk, november 2007. Het loopt vooruit op de meer volledige argumentatie van een dit najaar bij Amsterdam University Press te verschijnen boek, *Ogen op Straat*, dat geschreven werd op basis van door het ministerie van WWI gefinancierd onderzoek dat Talja Blokland samen met Frank Wassenberg verrichtte.

<

onderzoek onder jongeren op straat geregeld 'hangjongeren' die pas 's avonds als ze van hun werk thuis kwamen, hun vrienden troffen op straat. Vaak was er bij de jongens sprake van meerdere problemen en ingewikkelde thuissituaties, maar *zeker niet* in alle gevallen. Ook jongeren bij wie er achter de voordeur misschien een laag inkomen verdiend wordt en de woonruimte bijgevolg krap is, maar waar verder niets op valt aan te merken, vertonen zich op straat. Andere burgers maken geen onderscheid tussen deze jonge burgers en hun leeftijdgenoten met problemen. De scherpe inzet op problemen achter de voordeur zal daarom

betere plek in de samenleving te verwerven; als dat de insteek is, kan men daar slecht tegen zijn.

Samenlevingsopbouw, het vak van de opbouwwerker, echter, is relationeel van aard: het gaat uiteindelijk om de kwaliteiten van de interacties tussen burgers – burgers die het nooit over de hele linie buitengewoon goed hebben gehad, en waar altijd achter de voordeur veel te verbeteren viel. Laat anderen zich vooral met directe kansen van individuen achter de voordeur bezighouden, maar terwijl de halve wereld zich daarop stort, hoort de opbouwwerker in buurt, straat en plein. Daar, immers, moet ongeacht de

Opbouwwerkers zoeken kansen en grijpen die...

Niet de vraag welke problemen liggen er, maar de vraag welke kansen zijn er is voor veel opbouwwerkers bepalend in de beoordeling of ze wel of niet met een klus aan de gang gaan. Opbouwwerkers zoeken kansen en grijpen die... is kortom de conclusie uit de resultaten van de quick scan die de Beroepsvereniging Opbouwwerkers Nederland (BON)

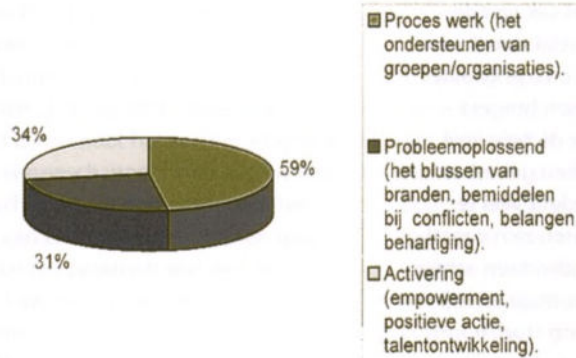
gehouden heeft ten behoeve van de vakconferentie 2007.

Veel opbouwwerkers vinden dat het werk zich niet exclusief op problemen zou moeten focussen. Het grijpen van kansen om hun doelgroep te ondersteunen is de meest gangbare werkwijze. Dan moeten die kansen er natuurlijk wel zijn. Tóch lijkt het erop dat opbouwwerkers zelf die kansen niet altijd grijpen. De quick scan 2007 laat naar mijn idee zien dat opbouwwerkers nog altijd hun focus op hun eigen doel-

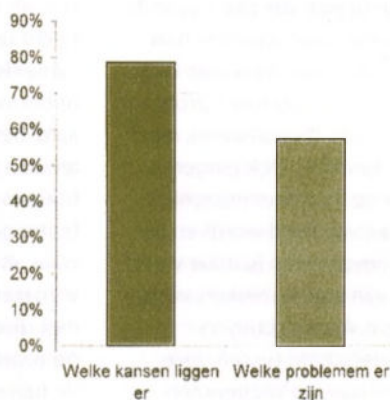
groep hebben en nauwelijks om zich heen durven of kunnen kijken.

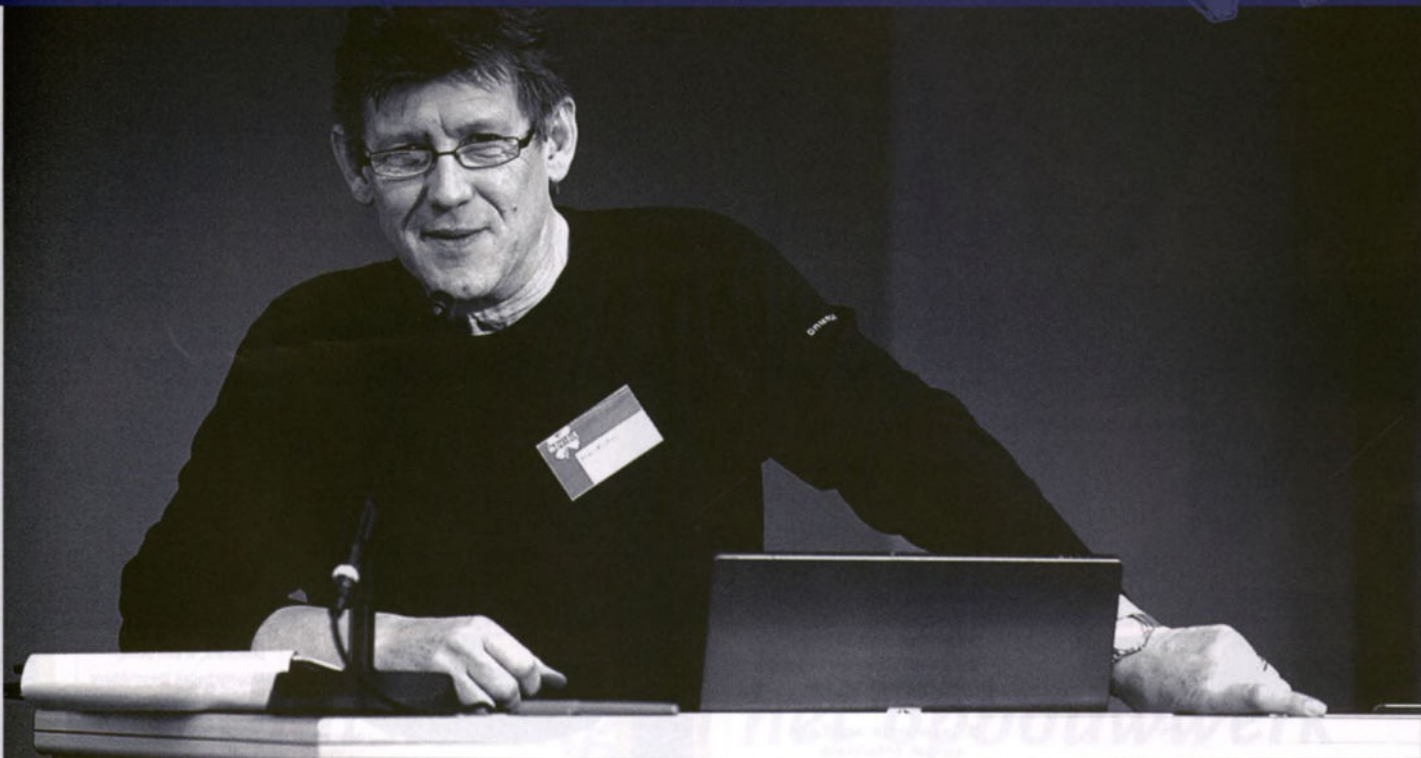
Er is een gebrek aan zelfbewustzijn in het beroepsveld. Vroeger stelden opbouwwerkers zich offensiever op en dat leidde op allerlei plaatsen in het land tot een rebelse houding van bewoners tegen het bestuur. We kennen allemaal nog wel de taferelen van weleer: in het kader van de stadsvernieuwing gingen in de jaren zestig en zeventig veel wijken tegen de vlakte om plaats te maken voor 'state of the art' nieuwbouw. Niet altijd waren bewoners, hierin ondersteund door het opbouwwerk er gerust op dat hun belangen hiermee naar genoeg werden gediend. En omdat

Mijn werk is als volgt verdeeld



Afweging bij keuzes inzet opbouwwerk





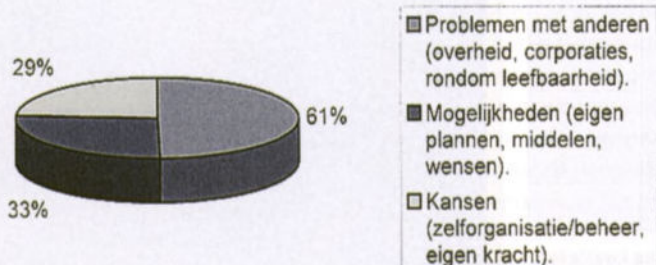
wonen toch een kernfunctie is in de samenleving, leidde die onrust vaak tot grootscheepse demonstraties en moeizame onderhandelingen tussen bewoners en gemeenten en woningbouwverenigingen.

Tegenwoordig hoor je nog maar weinig van dergelijke grootscheepse protestacties die mede door opbouwwerkers worden georganiseerd. De rebellie hoeven we niet meer te prediken schijnbaar, wij ondersteu-

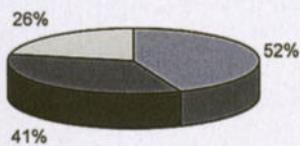
nen immers. Wat en wie ondersteunen we? Is dat nog altijd het zwakste belang en het minst gehoorde verlangen? Of verschuift onze aandacht meer richting de gevestigde orde?

Als Beroepsvereniging zullen we het voortouw moeten nemen om erop toe te zien dat de kernwaarden van ons vak onverkort overeind blijven. Dit betekent dat we 'kansrijke' klussen mogen uitvoeren maar de problemen niet mogen omzeilen. Ook zullen we weer moeten leren om een kritischer geluid te vertolken en meer ruimte moeten opeisen voor inhoudelijk zinvolle opdrachten. Voor ons blijft de behartiging van het 'zwakste belang' de kern van de zaak. Want als wij die 'kans' niet grijpen, om ons hiervoor in te zetten kunnen we er niet van op aan dat anderen dat wel zullen doen.

Bewoners gaan uit van

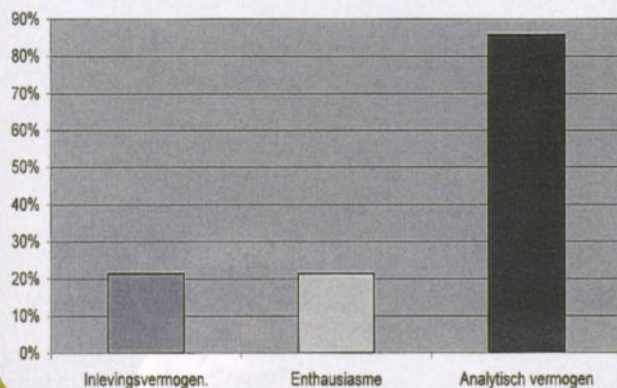


Partnerorganisaties gaan uit van

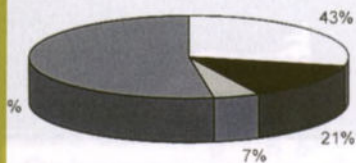


- Problemen (bij klanten, bewoners, in een buurt).
- Mogelijkheden (beschikbare middelen, eigen doelstelling).
- Kansen (talent, ontwikkeling/scholing, werk).

vaardigheden die gebruikt worden



positie opbouwwerker



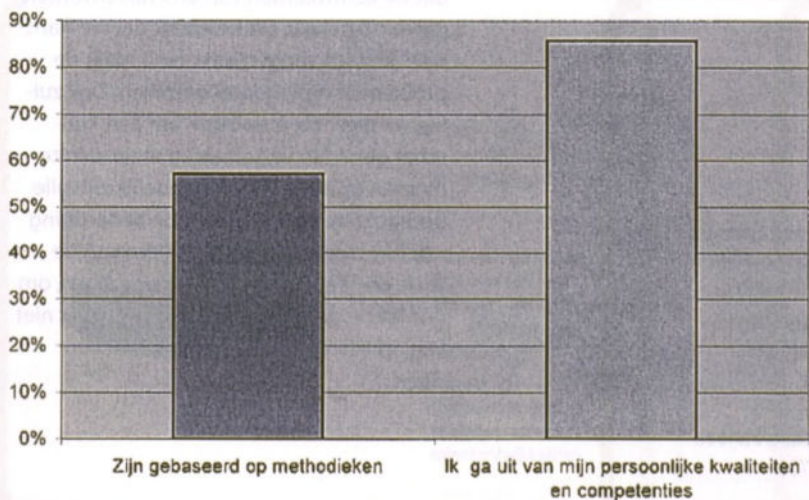
- Het opbouwwerk bepaalt zelf hoe zij een bepaald probleem aanpakt.
- De bewoners, de buurt bepaalt hoe het opbouwwerk een probleem aanpakt.
- De subsidiegever bepaalt hoe het opbouwwerk een probleem aanpakt.
- Gezamenlijk wordt een aanpak ontwikkeld

Opdrachtgevers gaan uit van



- Problemen (bij klanten, bewoners, in een buurt).
- Mogelijkheden (beschikbare middelen, eigen doelstelling).
- Kansen (talent, ontwikkeling/scholing, werk).

methodes





Resultaatsturing in het opbouwwerk

Workshopleiders: Kees Fortuin, Verwey-Jonker Instituut

Joost van Alkemade, MOVISIE.

Notulist: Fenny Gerrits

Insteek van deze workshop is de Results Based Accountability, een methode om gezamenlijk te werken aan de oplossing van lokale gemeenschapsproblemen. Het resultaat dat men wil bereiken staat centraal en wordt vooraf afgesproken.

De workshop begon met een korte inleiding van Kees Fortuin over Resultaatsturing in het opbouwwerk. In het beheer van iedere wijk is er sprake van een grote en een kleine beleidscyclus. De grote beleidscyclus betreft de agenda voor de langere termijn. Deze agenda blijft veelal binnen de

muren van het gemeentehuis en wordt daar gemaakt en besproken. Voor de bewoners van de wijk is deze agenda nagenoeg onzichtbaar, voor hen is het een 'black box'. Ze weten dat die agenda moet bestaan, maar ze kennen 'm niet.

Voor de bewoners is de kleine agenda, die voortvloeit uit de kleine beleidscyclus, de agenda voor de korte en middellange termijn wel zichtbaar. Deze kleine beleidscyclus betreft het handelen en ingrijpen in de wijk 'van dag tot dag'. Het effect van de kleine, vaak routinematige ingrepen in de wijk staan weer niet echt op het netvlies van de beleidsmakers. Als je in de wijk aan de slag wilt in het kader van een revitaliseringsproces, is het van groot belang om samen met alle partners deze agenda's te bespreken en over en weer te verduidelijken. Als richtsnoer introduceerde Kees Fortuin de Results Based Accountability, een beproefde methode om het proces te ordenen en beheersbaar te maken via het samen benoemen van resultaten en deze ook gezamenlijk te meten.

De RBA-systematiek

Coalities staan centraal in ieder succesvol wijkontwikkelingsproject. We zoeken de gemeenschappelijkheid op. Een vitale wijk komt tot uitdrukking in het samenleven. Dus niet alleen deelgemeente, corporaties en professionele voorzieningen zijn partij, bewoners en ondernemers ook. Die moeten dan ook in de coalitie betrokken worden. Een samenleving kan alleen maar zelf vitaal zijn, anderen kunnen haar die vitaliteit niet geven. Onze aanpak is eerder een trainingsprogramma voor een vitale samenleving dan een cadeautje waar die samenleving niets voor hoeft te doen. We zijn geïnteresseerd in hoe alle belanghebbenden in de wijk tegen de problemen aankijken, maar we vragen ook dat iedereen bereid is om daarover in gesprek te gaan en er daadwerkelijk iets aan te doen. De methode die we gebruiken heet RBA (Results Based Accountability). RBA is:

- een doelgerichte aanpak van problemen aan de hand van gezamenlijk geformuleerde doelstellingen,

- waarbij de verantwoordelijkheid voor de aanpak en de effectiviteit gezamenlijk wordt gedragen,
- de besluiten zoveel mogelijk op het niveau worden genomen waar het werk moet worden gedaan en
- de effectiviteit van de inzet wordt vastgesteld aan de hand van concrete en meetbare indicatoren.

Bovenal is het een instrument om empowerment (alweer een Amerikaans woord) te bereiken, samen met het gevoel dat jezelf zowel probleemeigenaar als eigenaar van de oplossing bent. Het mobiliseert dus de samenleving.

Het is een methode die is overgewaaid vanuit de Verenigde Staten. In verschillende staten is RBA gebruikt om relaties tussen staat, regio en buurten structureel te veranderen, door het creëren van partnerschappen en samenwerking op alle niveaus om de overeengekomen resultaten te realiseren. RBA past erg goed bij de manier waarop bijvoorbeeld in Engeland met de wijk-aanpak gewerkt wordt. Er wordt breed gekeken, zeker ook met aandacht voor sociaal-economische en sociaal-culturele kwesties.

RBA geeft mensen een gezamenlijk doel en een gedeelde verantwoordelijkheid om meetbare resultaten te behalen. Het is een methode om te bepalen wat alle belanghebbenden willen bereiken. Het gezamenlijke doel is het cement tussen allerlei initiatieven en groepen. Het mobiliseert mensen om samen te werken, te denken en te plannen. Wanneer er overeenstemming is over wat men wil bereiken in het belang van zowel je eigen doelgroep als dat van de wijksamenleving dan is de kans groot dat mensen met verschillende belangen en achtergronden zich samen sterk willen maken voor het behalen van dat resultaat. Professionele dienstverlening en de informele ondersteuning vanuit de samenleving gaan daarbij hand in hand, zonder te ver-

zanden in eindeloze vergader- en overlegstructuren.

Als veel mensen en organisaties verantwoordelijk zijn voor het behalen van resultaten, moet er ook een manier zijn om hen verantwoording af te laten leggen en ieders bijdrage aan het behaalde resultaat zichtbaar te maken. Iedere participant accepteert de verantwoordelijkheid voor zijn aandeel in het werk. Duiken is er niet bij. Om het uiteindelijke resultaat te bereiken is intensieve samenwerking onontbeerlijk, niet alleen tussen de voor de hand liggende partners op het terrein van corporaties, deelgemeente en welzijn, maar ook met het bedrijfsleven, ruimtelijke ordening, politie, geestelijke gezondheidszorg, scholen, kerken en bovenal bewoners.

In samenspraak met alle betrokkenen ontwikkelen we:

De uitgangssituatie: Wat zijn de kwesties en voor wie is het een kwestie?

Streefbeeld en resultaten: Wat willen we bereiken?

Strategieën: Hoe gaan we onze doelen bereiken?

Prestatiematen: Hoe goed doet iedereen wat hij of zij moet doen?

Indicatoren: Hoe goed scoren we op onze succescriteria, oftewel, schieten we er iets mee op?

Aangezien professionele partijen elkaar – hoe ingewikkeld dat soms ook is – meestal wel weten te vinden besteden we extra aandacht aan de samenleving op wijkniveau. De wijk praat mee over wat de problemen zijn. We halen de problemen niet bij de samenleving weg, want daar wordt zij niet sterker van. Maar we halen ook de oplossingsstrategieën niet weg, iedereen werkt naar vermogen mee. Iedereen heeft wel hulpbronnen die hij kan inzetten, al is het maar dat je een gezellig type bent waar iedereen graag mee omgaat, of dat je goed koffie kunt zetten. Het is de kunst om die

hulpbronnen planmatig in te zetten en met elkaar te verbinden. Maar daar blijft het niet bij. Iedereen praat ook mee over de vraag of het resultaat bevalt. En als dat niet zo is dan stellen we bij wat we bij moeten stellen: probleemdefinitie, doelen, oplossingsstrategie, ieders inbreng, de prestatie-maten of de indicatoren. RBA is dus een manier om de wijk te laten leren van haar eigen praktijkervaringen.

Casus: Leerdam

In Leerdam ondervonden de bewoners een jongerenprobleem. Er werd veel gevochten op straat en ook hadden de bewoners last van tal van andere (vaak drankgerelateerde) ordeverstoringen. Het optreden van de gemeente leidde niet tot het gewenste resultaat. De gemeente slaagde er niet in om het probleem op te lossen en zat gevangen in een repressieve benadering. Het Verwey-Jonker Instituut werd door de provincie ingehuurd om samen met de gemeente het probleem aan te pakken. Op basis van een uitgebreid onderzoek dat bestond uit een veelheid van interviews onder vertegenwoordigers van alle partijen konden een paar trekkers in de Leerdamse samenleving worden onderscheiden die in staat werden geacht het proces te dragen. Naast de gemeente en de bewoners waren dat in die specifieke situatie bijvoorbeeld: de directie van de glasfabriek, de Rabobank en de woningcorporaties.

Er werd een conferentie georganiseerd waar de bestuurders van de stad uitdrukkelijk waren uitgenodigd in gesprek te gaan met de initiatiefnemers (ondersteund door het VJJ). Op de conferentie werd overeenstemming bereikt over de diagnose van het probleem en werden oplossingsrichtingen benoemd. Door een goed en gecontroleerd samenspel van de betrokkenen leidde dat na enige tijd tot vermindering van de overlast.

Een van de deelnemers aan de workshop merkte op dat de positie van het opbouw-



werk cruciaal anders is, doorgaans, dan die van een externe instelling die via een speciale opdracht bij de zaak werd betrokken. VJI maakt geen onderdeel uit van de structuur, in tegenstelling tot het reguliere opbouwwerk en juist dat gegeven maakt een oplossing beter mogelijk. De workshopleiders benadrukten dat ook het reguliere opbouwwerk zich best wat 'afstandelijker' zou kunnen opstellen door samen met de bewoners en andere partijen bijvoorbeeld eigen indicatoren te benoemen in plaats van deze door de gemeente te laten bepalen. Die gemeentelijke indicatoren zijn doorgaans kaderstellend voor het reguliere opbouwwerk en dus onontkoombaar, aldus een andere workshopdeelnemer. Volgens de workshopleiders echter, sluiten eigen, door de betrokkenen zelf benoemde indicatoren volstrekt niet uit dat er tegelijkertijd ook wordt gewerkt aan de gemeentelijke doelstellingen. De door de buurt benoemde indicatoren voldoen echter

beter aan de gewenste zichtbaarheid van de voortgang dan de door de gemeente benoemde veelal ijle, want aan de 'grote beleidscyclus' ontleende, formuleringen. Uit allerlei reacties van de deelnemers bleek dat er in het veld van beroepsbeoefenaren wantrouwen bestaat richting 'commerciële' bureaus die zich bezighouden met wijkontwikkeling. Tal van bezwaren en vooroordelen kwamen ter tafel. Kees Fortuin stelde naar aanleiding hiervan dat deze, volgens hem moeizame verhouding niet bevorderlijk is voor de samenleving(sopbouw). Er moet veel nadrukkelijker worden gewerkt op basis van allianties. Vooroordelen over en weer die alliantievorming belemmeren zijn dan contraproductief. Het reguliere werk zou de inzet van een 'ingehuurd' bedrijf ook als een kans kunnen beschouwen om via de samenwerking zelf beter greep te krijgen op het eigen werk. Volgens Fortuin leidt het in samenspraak met de betrokkenen, zelf benoemen van

indicatoren via het behalen van resultaten uiteindelijk tot een verbetering van de opdracht. Hiermee bedoelt Fortuin dat al werkende weg duidelijker zichtbaar wordt wat werkt en wat de precieze (deel-)resultaten zijn. Dit inzicht kan bij de opdrachtgever ook leiden tot een concretere, scherpere formulering van de opdracht in de toekomst. Via RBA leren opdrachtgever en opdrachtnemer, door de uitvoering van de opdracht, van elkaar.

Voor de aanwezige opbouwwerkers in de workshop vatten Fortuin en Van Alkemade het nog even kort samen:

- Het is belangrijk om de resultaten van het proces in duidelijke taal en positieve termen te beschrijven opdat de betrokkenen goed kunnen waarnemen wat de opbrengst is van hun inzet.
- De ijkpunten die zullen worden gehanteerd om de resultaten te kunnen meten moeten zo eenduidig mogelijk zijn, liefst kwantitatief. Dit maakt ze ook makkelijker communiceerbaar. De communicatie over de resultaten is onontbeerlijk om bij alle betrokkenen 'de gang' erin te houden.
- Voor het proces van start gaat, maar ook tijdens de rit is het van groot belang te bepalen 'wat werkt met welke partners'. Op die manier zal bij iedere partner de meest optimale prestatie tot stand kunnen komen.

Bij het hanteren van de RBA-methode is het benoemen van 'eigen' indicatoren in plaats van opbouwwerkers te dwingen volgens gemeentelijke indicatoren te werken de cruciale slaagfactor. Op de langere termijn kan dit ook leiden tot een betere formulering van de opdrachten aan het opbouwwerk omdat het monitoren van de 'eigen' indicatoren leidt tot meer inzicht in de aard van de resultaten.

<



Persoonsgerichte benadering kansen benutten

Persoonsgerichte benadering en huis aan huis bezoeken werken heel goed als tijdelijke intensieve investering in een straat, zo is de conclusie in deze workshop. In herstructureringswijken ontstaan na verhuizing kansen voor bewoners in nieuwe buurten. Sociale professionals kunnen helpen om die kansen te benutten. In Hoogvliet is daarmee ervaring opgedaan.

Voorzitter Anne van Veenen

Gast: Deanne Gozzi, opbouwwerker bij stichting Welzijn Hoogvliet en projectleider van Mensen Maken de Stad.

Notulist: Coby van Geffen

Aanleiding voor deze workshop is een onderzoek naar herstructurering en sociale stijging in Hoogvliet.¹ Onderzocht werd of de herstructurering profijt bracht aan bewoners in termen van stijging op de sociale ladder en een verbetering van inkomen, opleiding en werk. Uitgaande van objectieve criteria bleken de resultaten in termen van sociale mobiliteit niet om over naar huis te schrijven.

Toch bleken er ook interpretaties mogelijk die een heel ander licht op de zaak werpen. Bij een deel van de bewoners die waren verhuisd bleek namelijk wel een proces van zelfwaardering en zelfbewustzijn in gang te zijn gezet. Bewoners gaven aan dat Hoogvliet en zichzelf er 'beter' voorstaan. Ze

ervaren hun nieuwe woonomgeving als veiliger en leefbaarder en geven aan meer onderling contact te hebben. En leefbaarheid en veiligheid zijn noodzakelijke voorwaarden voor sociale mobiliteit. Het onderzoek wijst uit dat fysieke mobiliteit (je moet verhuizen) en sociale mobiliteit met elkaar kunnen samenhangen en nieuwe kansen levert voor bewoners.

Herstructurering zet mensen ongevraagd in beweging, maar biedt wel nieuwe kansen. En kan dus een positieve impact hebben op de sociale stijging in de zin van veiligheidsbeleving, omgeving, leefbaarheid, sociale samenhang. Juist omdat mensen in beweging worden gebracht, zijn ze ontvankelijk voor veranderingen. Sociale professionals hebben de taak om bewoners te helpen deze kansen te benutten.

Mensen Maken de Stad

"In de nieuwe buurt Hofeiland in de herstructureringswijk Meeuwenplaat in

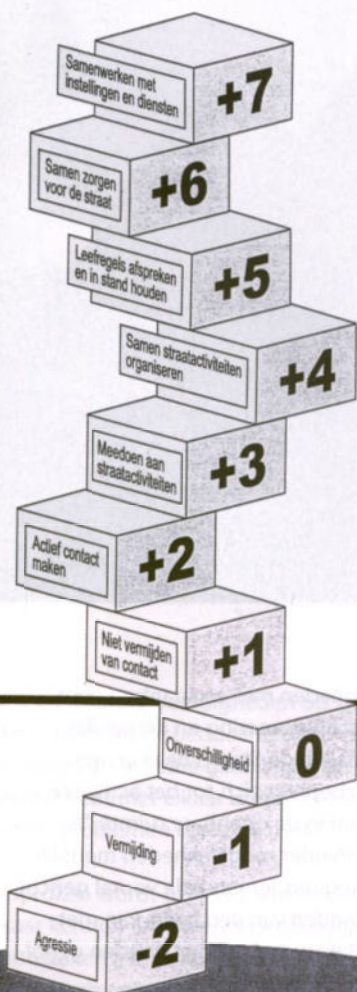
Hoogvliet staan bewoners inderdaad open voor nieuwe contacten", zegt Deanne Gozzi. Zij is sinds 1997 opbouwwerker bij Stichting Welzijn Hoogvliet waar ze is gestart met portiekgesprekken in een buurt die inmiddels is gesloopt. Nu is ze projectleider van het programma Mensen Maken de Stad dat onder andere in Hofeiland wordt uitgevoerd..

Het doel van Mensen Maken de Stad is straten een stapje hoger op de straatcontactladder te brengen. (Zie straatladder). Het programma wordt in opdracht van de deelgemeente Delfshaven uitgevoerd door het opbouwwerk in samenwerking met jongerenwerk. Belangrijke partner zijn ook de woningbouwcorporaties. Mensen Maken de Stad werkt met een straataanpak. "Onder een straat verstaan we ongeveer 75 woningen," aldus Deanne Gozzi. "De aanpak is onder te verdelen in drie fases: bewonersonderzoek, start en realisatie."

Straatagenda

Bij het bewonersonderzoek krijgt ongeveer eenderde van de huishoudens van een straat een flinke vragenlijst voorgeschiedeld: welke contacten zijn er, wat voor soort contacten zijn dat, hoe vaak, wat vinden ze daarvan, en wat zouden ze kunnen doen in de straat. Van deze interviews wordt een verslag gemaakt dat wordt aangevuld met observaties van de interviewers en gesprekken met professionals in de buurt.

in het opbouwwerk:



De straatladder

Deze voorlopige conclusie wordt met bewoners besproken en waar nodig bijgesteld, daarna kunnen er afspraken worden gemaakt die worden vastgelegd in een straatagenda. "Dat kan om simpele dingen gaan, zoals elkaar groeten, en de straat schoon houden." In de straatagenda staan afspraken over activiteiten in de straat, over omgangsvormen en aanspreekregels, over verantwoordelijkheden en ondersteunende voorzieningen. Bij de straatagenda kunnen ook diensten en instellingen worden betrokken. Alle betrokkenen tekenen de straatagenda en verbinden zich daarmee aan de gemaakte afspraken. De bewoners beheren een straatbudget om de agendapunten te kunnen verwezenlijken. Na een vooraf bepaalde periode wordt gemeten of de straat ook daadwerkelijk een stapje hoger is gekomen op de contactladder.

Is de agenda vastgesteld, dan kan de startfase beginnen: een straatnetwerk gaan opzetten of het bestaande uitbreiden. "En blijven hameren op de afspraken." Doelstelling is dat na drie maanden minimaal 50 procent van de bewoners de afspraken hebben ondertekend. De realisatiefase is in principe oneindig. Bewoners krijgen ondersteuning van een opbouwwerker die zes uur per week vier straten onder zijn hoede heeft. Daarnaast is er jaarlijks een 'herkeuring'.

Nieuwe gebieden

Heel effectief blijkt Mensen Maken de Stad ook in nieuwe buurten zoals Hofeiland, juist omdat daar de relaties nog niet vastleggen. De buurt bestaat inmiddels anderhalf jaar, met een zeer gemêleerde samenstelling van kopers en huurders. "Bij de start



van MMS werden de problemen meteen al zichtbaar", vertelt Deanne Gozzi. "Kopers van buitenaf versus huurders afkomstig uit de sloopwoningen van Hoogvliet, ouderen die de straat niet meer op durfden, jongeren die op straat rondhangen en overlast veroorzaken, en zwerfvuil. De bewoners waren zeer ontevreden en gaven aan elkaar niet te kennen. Maar uit de persoonlijke benadering bleek dat ze wel open stonden voor initiatieven. Een jaar na de start is er een grote groep bewoners die heel actief is op allerlei gebieden. Niet alle bewoners worden positief in beweging gezet door hun gedwongen verhuizing, soms nemen ze hun slechte gedrag uit de oude buurt mee naar de

nieuwe, zo merkt een van de workshopdeelnemers op. "In Hofeiland bleken uiteindelijk vijf gezinnen te wonen die overlast veroorzaken, maar dat is een aantal waarvan de buurt aangaf er mee te kunnen leven."

Dat betekent niet dat MMS overal succesvol kan worden toegepast. In sommige sloopbuurten zijn oude bewoners niet meer te motiveren, of mensen hebben het te druk, of teveel problemen.

Openbare ruimte

Eerder werd in Hoogvliet het programma Heel de Buurt uitgevoerd waarbij in sloopbuurten huisbezoeken werden gedaan gericht op het verbeteren van persoonlijke

omstandigheden met een aanbod voor scholing, schuldsanering en dergelijke. Mensen Maken de Stad is daarop niet gericht en beperkt zich tot het activeren van mensen in de openbare ruimte. "Je hebt veel minder mogelijkheden mensen te ondersteunen. Iemand die vooral gericht is op het vinden van een baan, kan met Mensen Maken de Stad niet worden geholpen."

Dat sluit aan bij het betoog van Talja Blokland dat de opbouwwerker niet achter de voordeur moet komen. Want Mensen Maken de Stad probeert wel de problemen achter de voordeur te signaleren, maar is er vooral op gericht mensen iets met elkaar te laten hebben in de openbare ruimte, de



communicatieve vaardigheden op straat. "Het is ook niet de bedoeling dat mensen bij elkaar op de koffie gaan. Als je te bekend bent met elkaar brengt dat weer andere problemen met zich mee."

Gesproken wordt over het voordeel van elkaar kennen om bewoners die overlast veroorzaken aan te spreken. Soms is elkaar kennen een goede hulp bij het aanspreken van de overlast gevende bewoners, soms werkt een duidelijke ik-uitspraak, een uniform, het feit dat je dezelfde taal spreekt, of dat je je inleeft in die bewoners. Duidelijk is dat Mensen Maken de Stad niet is bedoeld om excessen op te lossen, wel is de methode geschikt om te analyseren wat er aan de

hand is en de leefbaarheid in een straat te verbeteren.

In de discussie komt ook naar voren dat het slimmer is het programma niet continue, maar met tussenpozen uit te voeren omdat anders het effect ervan verwatert.

Bovendien kunnen er andere mensen in de straat zijn komen wonen.

Conclusie

Persoonsgerichte benadering werkt heel goed als tijdelijke intensieve investering in een wijk, maar je moet de methode wel steeds opnieuw gebruiken. Of er een andere wending aan geven, bijvoorbeeld door bewoners bij elkaar op bezoek te laten gaan. Met de persoonlijke benadering kun

je mensen aanspreken samen iets te gaan doen, en zich verantwoordelijk te voelen voor hun straat of buurt. Daarmee is de methode wel intensiever dan gebruikelijk was in het opbouwwerk.

NOOT 1: In beweging brengen en richting geven; herstructurering en sociale stijging in Hoogvliet; L. Veldboer e.a. Deelgemeente Hoogvliet 2007

Openbare orde en rechtshandhaving in multiculturele buurten

samenspel tussen opbouwwerk en politie

Lodewijk Gunther Moor, directeur van de Stichting Maatschappij, Veiligheid en Politie (SMVP) presenteert in deze workshop een inleiding over Openbare orde en rechtshandhaving in multiculturele buurten: een ontwikkelingsproject ter bevordering van actief burgerschap.

Voorzitters: Lodewijk Gunther Moor, (directeur SMVP)

Gasten: Geri Horstink (Horstink Advies) en Nelleke Toenders (House of Balance)

Notulist: Kees Stuurup

De aanleiding voor het opzetten van dit project ligt voor de hand aldus Gunther Moor.

Migratie heeft Nederland een ander aanzien gegeven. In 2010 telt Nederland 16,7 miljoen inwoners, een half miljoen meer dan nu. In de periode tot 2010 zal het aantal allochtonen van 1,6 naar 2,0 miljoen

toenemen. Die toename is een gevolg van geboorte, gezinshereniging en huwelijken met een bruid uit het land van herkomst. De toename van het aantal allochtonen zorgt voor veel discussiestof. Bepaalde allochtonen groepen zorgen voor grote problemen. De discussie is overigens niet nieuw. Al in 1993 zorgde de toenmalige Amsterdamse hoofdcommissaris van politie Nordholt voor grote commotie. Hij beweerde dat jongeren die op de Antillen steeds weer in aanraking kwamen met de politie, een oprotpremie kregen in de vorm van een enkeltje Nederland.

Hoe dan ook, de instroom van andere culturen veroorzaakt gevoelens van onbehagen in de Nederlandse samenleving. Bij allochtonen uit dit onbehagen zich in het gevoel te worden gediscrimineerd. Autochtonen zien vooral ongewenste ontwikkelingen en voelen zich bedreigd. In buurten en wijken bestaan allerlei vormen van samenlevingsfricties tussen allochtonen van diverse achtergrond en allochtonen, waarbij het gezag van de overheid en in het bijzonder de politie zwaar op de proef wordt gesteld.

Dat is de reden dat de Stichting Maatschappij, Veiligheid en Politie en het

Landelijk Centrum Opbouwwerk (nu MOVISIE) een project hebben opgezet over openbare orde en rechtshandhaving in multiculturele buurten. De urgentie van het project is groot. Vooral onder allochtone jongeren lijkt steeds meer een houding te ontstaan van 'Jullie rechtsorde is de onze niet'. Het is onontkoombaar dat een grote inzet noodzakelijk is om groepen allochtonen aan de samenleving te binden. Het bevorderen van actief burgerschap, ook in de zin van sociale zelfredzaamheid, is daarbij een essentieel element. Het project loopt nu in Zwolle en staat in Maastricht op het punt te beginnen. Geni Horstink en Nelleke Toenders coachen daar koppels van wijkagenten en opbouwwerkers.

Centrale vragen over rechtshandhaving in multiculturele buurten zijn volgens Gunther Moor:

- Langs welke wegen is het mogelijk dat bewoners van multiculturele buurten op grond van hun eigen verantwoordelijkheid zorgdragen voor verbetering van de leefbaarheid en veiligheid van hun eigen woonomgeving? Met andere woorden, hoe bevorder je in multiculturele wijken en buurten actief burgerschap, ook in de zin van sociale zelfredzaamheid?



ndhaving



- Is het mogelijk dat bewoners door hun actieve burgerschap invloed kunnen uitoefenen op het beleid van de politie ten aanzien van toezicht, handhaven van de openbare orde en het opsporen van strafbare feiten?
- Welke rol van de politie past daarbij? En wat vergt dit van de gemeente en het Openbaar Ministerie? Hoe kunnen andere instanties die in buurten werkzaam zijn een bijdrage leveren aan rechtshandhaving?

Kleinschaligheid

In het verleden hebben het LCO/MOVISIE en de SMVP met veel succes samengewerkt in het landelijke experiment *sociale veiligheid door sociale zelfredzaamheid van burgers*. In verschillende buurten van Nederlandse steden hebben daarbij politie en opbouwwerk de handen ineengeslagen. Uit dit landelijke experiment is gebleken dat door deze werkwijze bij bewoners

langzamerhand vertrouwen in de overheid ontstaat. Op basis van dit vertrouwen nemen bewoners verantwoordelijkheid voor de sociale veiligheid van hun buurt. In het verleden hadden deze bewoners vooral te maken met anoniem optredende instellingen en instanties die hun leefwereld niet of nauwelijks serieus namen. Wanneer deze ervaring wordt doorgetrokken naar multiculturele buurten onder druk, waar het met de sociale veiligheid droevig is gesteld en de rechtshandhaving op de tocht staat, dan ontstaat voeding voor de volgende voorlopige diagnose.

In deze multiculturele buurten zijn de bewoners voor hun bestaan al te zeer afhankelijk (geworden) van tal van groot-schalige instanties en instellingen, inclusief de politie, die op afstand en anoniem opereren. In hun werkwijzen en dienstverlening laten deze instanties en instellingen interne standaardisatie prevaleren boven de erkenning en waardering van de eigen-

heid en waarden van de kleinschalige leefwereld van bewoners. Kleinschalig zijn bewoners zeer wel in staat hun directe leefomgeving positief te beïnvloeden. En juist in de combinatie van flexibele instanties en instellingen met actieve, sociaal zelfredzame burgers is voor sociale veiligheid van buurten en wijken de grootste winst te boeken.

In het project staan twee componenten centraal:

- * actieve, sociaal zelfredzame bewoners die ook mediation en zelforganisatie toepassen;
- * flexibele inzet van politie en andere werkzame instellingen (gemeente, openbaar ministerie, welzijnsorganisaties zoals opbouwwerk, jongerenwerk, Raad voor de Kinderbescherming, RIAGG, woningbouwcorporatie et cetera). Deze flexibele inzet betekent dat deze instellingen aan actieve bewoners zeggenschap toeken-

nen welke activiteiten zij in de wijk of buurt verrichten.

Uitgangspunten

Bij het aanpakken van problemen gelden een paar vaste uitgangspunten. In de eerste plaats, en dat is het belangrijkste uitgangspunt, *elke aanpak is specifiek, er bestaat geen blauwdruk*. De nadruk ligt op het *samen-doen*. En dat begint ermee dat iedereen die bij de aanpak van problemen is betrokken, meehelpt bij het bespreken van de problemen, bij het nadenken over de aanpak en bij de feitelijke aanpak. Die benadering staat haaks op de gebruikelijke plannenmakerij in de top van de organisatie, waarbij de rest van de organisatie en zelfs de bevolking worden geacht mee te werken aan de uitvoering van die plannen.

In de tweede plaats moeten wijkwerkers *snappen wat er leeft*. Te vaak is er sprake van misverstanden. Zij moeten achtergronden van gevoelens en meningen kennen om ermee te kunnen omgaan, politiemensen moeten precies weten waardoor onveiligheid wordt veroorzaakt om de juiste ondersteuning te kunnen bieden en te weten wanneer zij problemen weer moeten overnemen van burgers. En burgers moeten weten dat zij serieus worden genomen; dat het niet gaat om 'inspraak om de inspraak'.

In de derde plaats zal de nadruk moeten worden gelegd op het vinden van *oplossingen die specifiek zijn voor die betreffende buurt of die betreffende personen*.

Contextgebonden oplossingen, zoals dat met een mooi woord heet. Daarmee wordt bedoeld dat wat in de ene buurt werkt, niet automatisch ook hoeft te werken in andere wijken. Elke buurt is anders. De samenstelling van de bevolking, de manier waarop men samenleeft, de problemen die men ervaart, de ervaringen met de aanpak van onveiligheid, de mate waarin men bereid is



de handen uit de mouwen te steken, allemaal factoren die mee spelen.

Gezamenlijke visie

Voor een goede samenwerking tussen politie en opbouwwerk moet aan de volgende voorwaarden worden voldaan:

- * Politie en opbouwwerk moeten hun eigen disciplines behouden, een politiefunctionaris moet zich niet als opbouwwerker gaan gedragen, een opbouwwerker moet niet de habitus van agent aannemen. Beide disciplines ondersteunen elkaar. Daar hoort ook het geweldsmonopolie van de politie bij.
- * Het is wenselijk dat politie en opbouwwerk een gezamenlijke visie ontwikkelen op aan te pakken problemen in buurten. Dat vergt tijd. Beide disciplines leren immers van elkaars zienswijzen.
- * Ontwikkelen van een gezamenlijke visie heeft baat bij gezamenlijke activiteiten op straat, zichtbaar voor bewoners. Dus geen

gezamenlijke vergaderingen en individuele acties op straat, maar juist gezamenlijk optreden opdat bewoners altijd met beide koppelgenoten te maken hebben, ook op straat.

- * Als *frontliners* beschikken politie en opbouwwerk niet over alle noodzakelijke competenties. Daarom is het goed in de tweede lijn andere disciplines op afroep beschikbaar te hebben, denk aan maatschappelijk werk, jeugdzorg, GGD, RIAGG, woningbouwcorporatie et cetera.
- * Inzet van disciplines uit de tweede lijn geschiedt op basis van de politiecultuur. Een verzoek om ondersteuning krijgt gevolg zonder discussie. Denk aan de roep om assistentie door collegae bij de politie. Bij een dergelijk verzoek vindt geen discussie plaats, maar snellen politiemannen en -vrouwen direct hun belaagde collega te hulp. Voor mogelijke discussies is achteraf nog voldoende tijd.



heid die aan de top van de organisatie veelal ontbreekt. Het is daarom verstandig om op hun kompas te varen. Dit vergt een andere rol van de chef. De chef stuurt niet hiërarchisch, maar faciliterend en bemoedigend. Nog te vaak is de sturing van het optreden van professionals te centralistisch. Dat staat haaks op actief burgerschap. Geef professionals de ruimte!

- * Het bevorderen van actief burgerschap mag niet uitmonden in het voor bewoners oplossen van problemen. Daarin schuilt een valkuil: buurtbewoners dragen dan namelijk niet zelf bij aan het vinden van oplossingen. De valkuil zit er in dat professionals te snel zelf hun macht gebruiken in plaats van bewoners te activeren. Bewoners leren van zelfstandig werken. Zelfstandig werken bevordert de 'macht' van bewoners: zij krijgen het gevoel invloed te kunnen uitoefenen op hun directe omgeving. Het is gebleken, dat de meest lastige opgave voor de professionals bestaat uit het vermijden dat zij zelf problemen oplossen voor bewoners.

Naar aanleiding van vragen van de deelnemers geven Gunther Moor en Geri Horstink nog een korte toelichting op de ervaringen met het project.

In de geschetste werkwijze wordt niet expliciet aandacht besteed aan het verschil tussen autochtoon en allochtonen. Dat is volgens Gunther Moor bewust gedaan, er moet niet a priori op deze manier onderscheid worden gemaakt, je hebt in de praktijk in de buurt te maken met allerlei groepen, daar werk je mee.

De samenwerking van de koppels opbouwwerk en politie wordt gekenmerkt door kleinschaligheid, dichtbij in de buurt, dat is anders dan bij de stadsmariniers (Rotterdam) die zich meer richten op het beleid. Geri Horstink voegt daar aan toe dat de stadsmarinier ook meer gericht is op interventies. Op een vraag hoeveel tijd er

nodig is van opbouwwerkers en politie om de aanpak te laten slagen benadrukt Gunther Moor dat er structureel tijd moet worden ingepland. Als het een paar uurtje 'erbij' zijn wordt het niks. Een workshop-deelnemer geeft een voorbeeld uit Delfzijl: daar zou zeventig procent aanwezigheid in de buurt moeten zijn maar door personeelstekort is het maar dertig. Conclusie: dan moet je er niet aan beginnen.

De problematiek waarmee de koppels worden geconfronteerd in de buurten is zwaar. Er moet permanent geïnvesteerd worden in het opbouwen van contact met de 'moeilijke groepen' zoals verslaafden.

En hoe zit het met het beeldvorming over de samenwerking tussen de opbouwwerker en de agent? De opbouwwerker moet de bewoners toch juist steunen en de agent is de vijand? Ontstaat er geen rol-verwarring de opbouwwerker als verlengstuk van de politie en de agent een geitenwollensokkendrager? Geri Horstink geeft toe dat er bijvoorbeeld in Deventer eerst raar tegenaan werd gekeken. Maar dat verdwijnt als in de praktijk blijkt dat het koppel goed werk doet en de mensen ze leren kennen, dan ontstaat het noodzakelijke vertrouwen. Het is niet alleen een koppel van een opbouwwerker en een agent, het gaat om een methodische aanpak. Zelfredzaamheid van de bewoners is daarbij het kernpunt. Dat vereist specifieke kennis en vaardigheden om dat te realiseren.

Op een vraag of de teams geen afspiegeling moeten zijn van de wijkbevolking -dus in een wijk waar veel Marokkanen wonen moeten ook die in de koppels zitten-, antwoordt Gunther Moor bevestigend. Maar dat is nog niet overal zo. Vanuit de aanwezigheid wordt daaraan toegevoegd: het gaat niet om de kleur van de koppels maar om het opbouwen van vertrouwen om professionaliteit.

<

Tenslotte vat Gunther Moor een aantal consequenties van de gewenste aanpak samen.

- * De keuze voor actief burgerschap, de buurtbewoners staan centraal. Vaak gaat het niet alleen om leefbaarheid en veiligheid, maar ook om het zich in een hoek geplaatst voelen door bewoners, door bureaucratische onverschilligheid van instanties en instellingen
- * Het bevorderen van actief burgerschap in kleine teams. Koppels of trio's. Het gaat eerder om meer dan om minder professionals.
- * Wanneer instellingen en instanties actief burgerschap van bewoners gaan stimuleren heeft dat consequenties voor de organisatie, type chef en ook sturing. Het omarmen van actief burgerschap heeft consequenties voor de sturing van de organisaties van de professionals. De professionals hebben bij uitstek deskundig-



Intergenerationeel

Generaties in beeld, fototaal als groepsmedium

In de workshop Intergenerationeel werken als basiscompetentie van wijkgericht werken voor sociale professionals werden de deelnemers aan het werk gezet met het pakket Generaties in beeld. Dit is een fototaal-methodiek waarbij de deelnemers naar aanleiding van foto's discussiëren over de relaties tussen jong en oud in de buurt, de huidige stand van zaken (overlast, omgangsvormen, angst voor elkaar, beeldvorming), de gedroomde en de haalbare buurt voor alle leeftijden.

Voorzitter: Kees Penninx, projectleider
Zilveren Kracht bij MOVISIE
Notulist: Catrinus Egas

Geheel in stijl met deze methode volstaan we hier met een fotoverslag van deze sessie, aangevuld met algemene informatie over intergenerationeel werken en het werkmateriaal bij de methode. Jongeren en ouderen zijn sterk aangewezen op voorzieningen in hun buurt maar praten daar nauwelijks over mee. Soms staan zij lijnrecht tegenover elkaar. Intergenerationeel werken helpt de generaties met elkaar in contact te komen.

MOVISIE heeft diverse methodieken ontwikkeld waarbij jong en oud elkaar steun bieden, gezamenlijke belangen realiseren of een dialoog aangaan over onderlinge

conflicten. Intergenerationeel werken versterkt en verbindt drie doelen van lokaal sociaal beleid:

- * Betere toekomstperspectieven voor jongeren;
- * Langer zelfstandig wonen en minder sociaal isolement bij ouderen;
- * Meer sociale veiligheid en ontmoetingsmogelijkheden in de buurt.

Professionals in intergenerationeel werk zijn sterk in samenwerken, netwerkontwikkeling en projectontwikkeling. Ze kennen de doelgroepen jong en oud. Ze zoeken voortdurend nieuwe mogelijkheden om deze groepen met elkaar en met de gemeenschap te verbinden.

Intergenerationeel werken en de Wmo

Intergenerationeel werken past goed in een wijkgerichte benadering van sociale



werken





samenhang en ondersteuning van kwetsbare bewoners. Dit sluit direct aan bij de uitgangspunten van de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo). Door middel van intergenerationele activiteiten kunnen gemeenten, met behulp van welzijnsorganisaties en andere lokale partners, een aantal prestatievelen van de Wmo concreet uitwerken:

- * het bevorderen van sociale samenhang en leefbaarheid in dorpen, wijken en buurten;
- * op preventie gerichte ondersteuning van jeugdigen;

- * het ondersteunen van mantelzorgers en vrijwilligers;
- * het bevorderen van de deelname aan het maatschappelijk verkeer van kwetsbare burgers.

**Generaties in beeld
Fototaal als groepsmedium**

Het pakket Generaties in beeld bestaat uit een doos met vijftig geplastificeerde foto's op A4-formaat plus handleiding die te



gebruiken is bij discussies over contacten tussen jong en oud in de buurt. De foto's worden uitgelegd op een grote tafel en ieder kiest er een uit op grond van een bepaalde vraag. Zoals: hoe horen jong en oud in deze buurt met elkaar om te gaan? U kiest zelf de thema's die u wilt bespreken, zoals omgangsvormen, beeldvorming, samenwerking en conflicten. Denk ook aan een vergelijking van de huidige situatie met de gewenste. Het materiaal is ook goed te gebruiken in gemengde groepen, waar bewoners, professionals en beleidsmakers met elkaar brainstormen over te ondernemen acties waarmee het sociaal

klimaat in de buurt kan worden verbeterd. Enkele foto's (PDF 336 kb) en de handleiding zijn gratis te downloaden (PDF 249 kb).

Voor de foto's:

<http://www.nizw.nl/docs/download/Generaties%20in%20beeld%205%20fotos.pdf>

Voor de handleiding:

<http://www.nizw.nl/docs/download/Generaties%20in%20beeld%20handleiding.pdf>

Auteurs: Steege, G. ter en C. van Rijswijk

Bestellen: Adrepak

<http://www.nizw.nlsmartsite.htm>

Kosten: 30 euro.

Meer informatie:

k.penninx@movisie.nl

<



Pleinpraktijken:

Diversiteit aan projecten van goede kwaliteit

In twee sessies presenteren in totaal negen lokale opbouwwerkinstellingen met verve hun projecten. Ook dit jaar waren studenten van de Hogeschool Utrecht en de Hoge School Leeuwarden gevraagd de presentaties op de Pleinpraktijken te jureren. De beoordeling was een moeilijke klus, want alle negen projecten waren niet alleen van goede kwaliteit, ze waren ook erg verschillend.

De twee belangrijkste criteria voor de jury waren: gaat het project 'terug naar de mensen' en is het vernieuwend of nieuw. Uiteindelijk bleek de Wmo-proeftuin van Stichting Stiel uit Groningen als beste uit de bus te komen. Het project bereikt diverse doelgroepen, aldus het juryrapport, is breed toepasbaar, betreft de mensen erbij en is laagdrempelig en kleinschalig. Deze punten waren ietsje minder van toepassing bij nummer twee, het wooncomplex voor

Deelnemende instellingen en projecten:

Trajekt Maastricht: *Opbouwwerk en leefbaarheid in buurten en wijken aan de hand van de projecten: 'JOIN' (Jong en Oud Interactief);* Mentoren op straat

en Buurtbemiddeling SONOR, Rotterdam: *Groepsaanpak jongerenoverlast* Opbouwwerk Noord, Amsterdam: *Hofmaken in de Banne: actief op zoek naar de kracht van een wijk*

Rijnstad, Arnhem: *De Bron-*

methodiek in relatie tot Wmo en Prachtwijken Buurtparticipatie Bos en Lommer, Amsterdam: *Groen en participatie*

Noord, Stichting Stiel, Groningen: *De Wmo-proeftuin met het accent op burgerbetrokkenheid*

Welzijn Amersfoort: *Samen buurten, Activerende huisbezoeken*

Tandem, Nijmegen: *Impulsaanpak* Delphi Rotterdam: *Biz Botuluyuz, Turks wooncomplex*

Turkse ouderen van Delphi Opbouwwerk uit Rotterdam, dat uiteraard juist op een specifieke doelgroep is gericht. De jury vond de presentaties op zichzelf niet vernieuwend, maar het Wmo-project wel het meest actueel.

Wmo-proeftuin

In de wijk Paddepoel in Groningen liep tot 1 oktober 2007 een landelijke Wmo-proeftuin om ervaring op te doen met de uitgangspunten van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (mensen blijven langer in de eigen omgeving wonen -vermaatschappelijking-, zorgen meer voor elkaar en doen minder een beroep op professionele zorg -civil society-). Gewerkt is aan prestatieveld 1 'het bevorderen van de leefbaarheid en sociale cohesie in wijken en buurten'.

Wat kun je als opbouwwerker eigenlijk doen om er voor te zorgen dat mensen in de buurt waar je werkt meer naar elkaar om gaan kijken?

Hoe kun je onderlinge betrokkenheid van burgers bevorderen?

In Paddepoel is er voor gekozen om, echt van onderop, de buurt 'in te duiken'. Bij mensen aanbellen! Bewoners zijn gestimuleerd om samen buurtproblemen aan te pakken en vooral ook om samen leuke dingen te gaan doen. Het motto hierbij: 'als je



De prijswinnaars:
Carina van de Witte en Margreet
de Groof van Stichting Stiel uit
Groningen

elkaar kent, zul je ook wat eerder naar elkaar omkijken!’
In samenwerking met organisaties op het gebied van welzijn, wonen en zorg is een breed pakket aan ‘wmo-acties’ ontwikkeld.

Met het project Actief in Paddepoel zijn groepjes bijstandsgerechtigden (zonder arbeidsplicht) de buurt in gegaan. Samen de eigen buurt schoon houden of de deuren langs te gaan om te vragen of mensen eens een keer wat zouden willen doen voor een ander. Ze krijgen hiervoor een vrijwilligersvergoeding van de Sociale Dienst.

- Nieuw voor Paddepoel zijn ook:
- * Een Hulp- en Klussendienst; voor onderlinge dienstverlening.
 - * Welkom in de buurt; bewoners bezoeken nieuwe huurders met een bloemetje en informatie.
 - * Buurtontmoetingspunten (onder andere samen met de Novo).
- In een filmpje van zes minuten kwamen de bewoners zelf aan het woord over de effecten van dit alles en opbouwwerksters Carina van de Witte en Margreet de Groof (van Stichting Stiel) spraken met de deelne-

mers over de kansen die de Wmo biedt aan het opbouwwerk.

Biz Botuluyuz

Tweede prijswinnaar Delphi Opbouwwerk informeerde in deze praktijkpresentatie de conferentiebezoekers over een bijzonder voorbeeld van particulier opdrachtgeverschap in collectief verband en de inzet van het opbouwwerk hierbij.
Biz Botuluyuz is een wooncomplex dat is ontwikkeld door een groep Turkse bewoners in een Rotterdamse wijk die, ondersteund door Delphi Opbouwwerk, het heft in eigen hand nam.
Het project kreeg een bouwsubsidie van het Innovatie Programma Stedelijke Vernieuwing (IPSV) en de Stuurgroep Experimenten Volkshuisvesting (SEV), Zelf een woning kopen in Nederland was iets waar de meeste bewoners van de Rotterdamse wijk Bospolder Tussendijken niet eens over durfden dromen. Tot er een blok huurwoningen onbewoonbaar werd verklaard en de frustratie omsloeg in daadkracht. De bewoners wachtten niet langer op stappen van de gemeente, ze besloten het zélf te doen.

Delphi Opbouwwerk ondersteunt bewoners van de Rotterdamse deelgemeente Delfshaven bij het verbeteren van hun woon- en leefomstandigheden. Door opbouwwerkondersteuning krijgen bewoners middelen in handen om hun plannen te realiseren. Het traject dat bewandelen moest worden duurde door een mix van pech en weerstand zeven jaar.
“Ik had slapeloze nachten, maar ging door om alles eruit te halen wat erin zat,” vertelt Huseyin Bag (1967), die als voorzitter van de kopersvereniging drie jaar lang heeft geknokt voor Biz Botuluyuz. Nu hij sinds enkele maanden geniet van zijn nieuwe woning, blikt hij terug op een zware, maar leerzame periode in zijn leven. “Ik heb veel kennis opgedaan en een groot netwerk opgebouwd.”
Is het project een geslaagd voorbeeld van collectief particulier opdrachtgeverschap, een aanwinst voor de buurt of was het eens maar nooit weer? In ieder geval is het een inspirerend voorbeeld waar Delphi veel van heeft geleerd. Zowel over wat je zou moeten doen als wat je moeten laten. Deze initiatieven, ondersteund door opbouwwerk, leiden tot binding met de wijk (samenleving). De contacten tussen



bevolkingsgroep(jes), (lokale) politiek en beleid (landelijk en stedelijk) stimuleren om kennis te nemen van maatschappelijke regelgeving en het beïnvloeden ervan. Ook ontstaat er een uitwisseling van omgangsvormen, culturele verschillen en overtuigingen tussen alle betrokkenen. Dit leidt tot verdieping van het samenleven en tot creativiteit. Dit project is ook een signaal aan de plannenmakers rondom de Vogelaarwijken, over het vermogen van bewoners om zelf verbetering van de leefbaarheid te realiseren. Wanneer je ideeën van bewoners voor aanpakken met bewoners tot een plan brengt, zal de uitvoering van dat plan een concreet resultaat opleveren voor de buurt. Dat heeft een positief effect op de leefbaarheid van de buurt. De menselijke maat en de ontwikkeling van bewoners zijn hierbij de richtlijn van het opbouwwerk.

Groen en Participatie

Deze presentatie deelde de derde prijs met de Bron-methodiek in relatie tot Wmo en Prachtwijken van Rijnstad uit Arnhem. Tijdens de presentatie vertelt opbouwwerker Mostafa El Filali aan de hand van praktische voorbeelden over de succesfactoren en valkuilen van een nieuwe actiegericht aanpak die is ontwikkeld in Bos en Lommer. Mostafa El Filali was daar nauw betrokken bij het ontwikkelen van een nieuw concept voor het participatiewerk in het kader van buurtgericht werken. Het

motto van dit congres 'Terug naar de mensen' was precies het uitgangspunt van deze nieuwe werkwijze. Zo werd het traditionele opbouwwerk omgevormd tot een buurtgericht participatiewerk met een nadruk op actieve burgerschap en eigen verantwoordelijkheid.

Bewoners worden als producenten en partners gezien en krijgen de nodige faciliteiten (eigen kantoorruimte, eigen budget, eigen buurtplan...).

Speciale aandacht besteedde Mostafa El Filali aan de bewonersparticipatie in het groen. Hectaren groene ruimtes in compacte buurten worden niet benut voor ontmoeting, recreatie en versterking van sociale cohesie. Mostafa El Filali heeft een afgesloten binnentuin in Bos en Lommer maanden waargenomen en kwam tot de conclusie dat deze gemeenschappelijke tuin meer als een afvalbak fungeert dan als een groene voorziening in de stad. "Laat de kinderen scharrelen dan voorkom je hangjongeren", is het motto van Mostafa die samen met een aantal actieve bewoners heeft gewerkt aan het ontwikkelen van een pilot-project om de betreffende binnentuin open te stellen voor de omwonenden. Geld is er en de betrokken corporatie wil graag mee doen, maar hoe krijg je de meeste bewoners achter dit initiatief? Hoe laat je de bewoners mee doen aan het ontwerpen en de realisatie van de tuin en hoe regel je het zelfbeheer?...

Bronmethodiek: Omgekeerd denken

Een derde plaats was er ook voor het 'omgekeerde denken' uit Arnhem. De Bronmethodiek speelt in op de vraag hoe mensen te vinden die zich vrijwillig willen inzetten. Kenmerk van de methode is dat ze niet de behoeften (vacatures) van organisaties als uitgangspunt kiest, maar de betrokkenheid, interesses en talenten van mensen en deze probeert te vertalen in vrijwillige inzet: 'andersom denken' dus. De Bronmethodiek leert organisaties om taken te zoeken bij talenten en competenties van mensen. Of het nu gaat om bewoners van een wijk, de jeugd en hun ouders, leden van een vereniging, Rijnstad hoort graag hun mening. Maar los van die mening hebben ze vaak ook iets wat ze graag doen, waar ze graag tijd in steken, waar ze goed in zijn: een talent.

De wijk, de school, de vereniging, het zijn eigenlijk bronnen binnen handbereik. Het ligt zo voor de hand, maar hoe doe je dat en waar haal je de tijd vandaan? Tijdens de presentatie liet Ids Breeuwsma van Stichting Rijnstad Arnhem zien hoe dat kan en wat je daarvoor moet denken en doen. Hij kwam met blauwdrukken van instrumenten, liet zien hoe je kwaliteiten kunt matchen en organisaties verbinden en gaf een aantal voorbeelden.

Omgekeerd denken als uitgangspunt en als bestaansrecht voor de toekomst biedt mogelijkheden aan opbouwwerk, jongerenwerk, Brede Scholen, et cetera.

'Samen Buurten'

Samen Buurten van Stichting Welzijn Amersfoort is een buurtgericht hulpverlenings- en participatieproject. Intakers bezoeken mensen huis aan huis voor een activerend interview. Hierin komen meerdere thema's aan bod: wonen en woonomgeving, sociale contacten en vrije tijd, gezondheid, relaties en opvoeding, werk en inkomen en andere persoonlijke problemen. Uitgaande van de hulpvraag van de cliënt, wordt als dat nodig is, de cliënt toegeleid naar een hulpverlenings- of participatietraject. Bij de ontwikkeling van het project is gebruik gemaakt van de ervaringen met *Als deuren open gaan...* *Sociale activering in drie buurten van 's Hertogen-bosch*. Doel is het oplossen van problemen van individuele huishoudens die bescheiden vormen van participatie verhinderen.

Het project Samen Buurten is van start gegaan in de wijk Kruiskamp in Amersfoort, een naoorlogse wijk aan de rand van de oude binnenstad. Er wonen ruim 7500 mensen, vooral in de gestapelde huurwoningen uit het goedkope segment. De Kruiskamp is door minister Vogelaar, gezien de sociaal-economische achtergrond van de bewoners, aangewezen als 'krachtwijk'. Het project is ontwikkeld door opbouwwerker Marja Hamers en wordt al vele jaren met succes uitgevoerd. Ook corporaties hebben belangstelling voor dit product. SWA is in onderhandeling met een corporatie over de voorwaarden waaronder dit project bij huurders wordt uitgevoerd.

De gemeente Amersfoort voert in coproductie met enkele corporaties de herstructureringsoperatie Amersfoort Vernieuwt (=AV) uit in de gordel naoorlogs wijken om de binnenstad. AV staat niet alleen voor de fysieke opgave, maar ook voor Aanspreken en Vooruithelpen. De gemeente Amersfoort wil nu het succes van Samen Buurten verder uitbouwen door naast hulpverlening

ook toezicht en handhaving in het project op te nemen. Doel is om in situaties waar activering en hulpverlening tekortschieten, professionals in te zetten met bevoegdheden op het gebied van handhaving en toezicht, zoals de ambtenaar met bijzondere opsporingsbevoegdheden, et cetera. Vraagstelling tijdens deze presentatie: Samen Buurten helpt gezinnen bij het oplossen van problemen. Instrumenten zijn activering, toeleiding en verwijzing. Hulpverlening werkt op basis van vertrouwen. Opbouwwerker Marja Hamers stelt zich de vraag wat de gevolgen zijn voor dit project indien de functie verbreed wordt met handhaving en toezicht, in de gezamenlijke ruimte (portiek, trappenhuis), in de buurt en mogelijk tot achter de voordeur...

Impulsaanpak

De woningbouwcorporaties besteden de laatste jaren meer aandacht aan de leefbaarheid van wijken dan voorheen. Ze houden zelf leefbaarheids- en/of tevredenheids enquêtes onder hun huurders. In Nijmegen leidde dit in 2006 tot drie opdrachten voor

het opbouwwerk van Tandem in drie kleine buurten variërend van 150 tot 280 huishoudens.

De eigen onderzoeken van de corporaties wezen uit dat het in de betreffende deelwijken niet goed ging. De bewoners waren niet tevreden of gaven aan weinig tot geen sociale contacten in de buurt te hebben. In ieder gebied kreeg Tandem de opdracht om contacten te gaan leggen in de wijk en uitgaande van de aanwezige potenties- te werken aan de volgende doelen:

- * het verbeteren van sociale contacten in de buurt:
 - autochtoon-allochtoon;
 - jong en oud;
- * het gezamenlijk aanpakken/opknappen van de leefomgeving;
- * het verbeteren van onderlinge communicatie;
- * het vergroten van de betrokkenheid van bewoners bij hun woonomgeving (schooner en veiliger);
- * en een impuls geven aan het zelforganiserend vermogen en zelfwerkzaamheid;
- * verhoogde tevredenheid van de buurt-





- * het vergroten van de betrokkenheid van bewoners bij hun woonomgeving (schoner en veiliger);
 - * en een impuls geven aan het zelforganiserend vermogen en zelfwerkzaamheid;
 - * verhoogde tevredenheid van de buurtbewoners;
 - * verhogen van het gevoel van veiligheid;
 - * vorming kadergroep bewoners.
- In een periode van een tot anderhalf jaar hebben er diverse activiteiten plaatsgevonden zoals:
- activiteiten voor kinderen jongeren en volwassenen;
 - straatschouw;
 - portiekgesprekken;
 - behoefte-enquête afgeleid van de ABCD-methode;
 - Hofjesparty's aan de hand van de tupperware methode;
 - kookcursus voor jongeren;
 - werven en trainen van vrijwilligers;
 - buurtbarbecue;
 - opzetten van bewonersgroepen.

Het gebruik van de openbare ruimte
'JOIN' (Jong en Oud Interactief),
'Mentoren op straat' en
'Buurtbemiddeling'

Inrichting, planning op lange termijn en uiteenlopende gedachten daarover waren lang het terrein van het opbouwwerk. Samenleven, opbouwen van een samenleving ('community development') hadden de aandacht van het opbouwwerk. Het gebruik van de al dan niet met inspraak gecreëerde openbare ruimte geeft

steeds meer spanningen en loopt soms, zo niet vaak uit de hand. Dat is geen probleem van deze tijd. Het gebruik van de openbare ruimte en van wat 'mag - niet mag' is van alle tijden, alleen escaleert en anonimiseert het tegenwoordig sneller en beginnen we het besef te krijgen dat we onze (opbouw-) professionals missen die los van belangen (het kleinste belang en het minste verlangen) aanwezig zijn, mensen kennen en gekend worden. Het wordt anoniemer, en soms komt het antwoord ook niet meer (direct) van professionals. Terwijl die professionals, opbouwwerkers in dit geval, de onmisbare schakel (en zeker dus niet de zwakste) zijn in dat sámen gebruiken van die openbare ruimte, de buurt, wijk, het stadsdeel.

In Maastricht investeert Trajekt samen met politie, corporaties, gemeente en andere partners stevig in het welzijnswerk. Een basis voor kinder-, tiener en jongerenwerk, maatschappelijk werk en opbouwwerk. Activiteiten voor volwassenen en individuele hulp via ouderenadviseurs. De basis is er en tóch blijft Trajekt zoeken naar antwoorden op het gebruik van die openbare ruimte, op het samenleven in een buurt of wijk, want dáár ligt toch nog altijd datgene wat mensen kan binden. 'We are confronted by two types of social contradictions - those between ourselves and the enemy and those among the people themselves. The two are totally different in their natures.' Een citaat dat de ouderen onder ons nog wel zullen her-

kennen: 'Quotations from Chairman Mao Tsetung'. En hij zei dat op 27 februari 1957. Voor Trajekt ligt daar wel een waarheid, een opdracht in en die pakken we op. Niet vanuit communistische gedachten en niet vanuit tekortkomingen, maar wél zoekend (én vindend) naar steeds nieuwe wegen om opbouwwerk in deze tijd gestalte te geven. Naast het basis opbouwwerk voert/voerde Trajekt (vooral met collega's in- en extern) uit:

- * JOIN (Jong en Oud Interactief) in Mariaberg/Maastricht;
- * Buurtbemiddeling in Maastricht-west;
- * Mentoren op straat in Maastricht-west. Among the people themselves....

De bedoeling van **JOIN** is om generaties (jong en oud) weer met elkaar in gesprek te laten komen. Trajekt wil daarmee bereiken dat er tussen de beide groepen in de toekomst weer meer begrip, samenwerking en tolerantie gaat ontstaan. De afgelopen twee jaar is het project uitgevoerd in de Maastrichtse wijk Mariaberg. Een gemakkelijke opgave was JOIN niet. De kloof tussen beide groepen was behoorlijk groot.

In totaal zijn er vijf deelprojecten uitgevoerd. Een daarvan was het fotoproject waarbij iedere buurtbewoner, - jong en oud - werd uitgenodigd foto's te maken van wat hij of zij mooi, belangrijk, vervelend, apart of dierbaar in de buurt vond. De foto's zijn tentoongesteld in het buurtcentrum en zijn te vinden op de website.



Woningbouwverenigingen Servatius en Woonpunt. De methodiek van Buurtbemiddeling is zodanig ontwikkeld dat problemen/conflicten met hulp van vrijwillige buurtbemiddelaars al in een vroeg stadium opgepakt kunnen worden. Zo is de kans groot dat de zaak niet gaat escaleren. Deze preventieve aanpak draagt mede bij aan het algemeen welzijn in buurten.

Groepsaanpak jongerenoverlast

Advies en Onderzoeksgroep Beke heeft voor de gemeente Rotterdam een methodiek ontwikkeld om overlastgevend groen jongeren aan te pakken; de methodiek groepsaanpak.

De aanpak van overlastgevend jongeren in de **Grasbuurt** in deelgemeente Prins Alexander was een van de eerste keren dat deze methodiek is toegepast en afgerond. Deze presentatie is een terugblik vanuit het opbouwwerkperspectief met als centrale vragen:

- * Past de methodiek groepsaanpak in de opbouwwerkpraktijk?
- * Met een goede regie staat of valt het succes van de groepsaanpak, welke organisatie levert de ideale regisseur?
- * Het jongerenwerk werkt vraaggericht, vaak kan je lang op een vraag wachten. Moet het jongerenwerk bij de groepsaanpak het aanbod wel zelf formuleren?

Bij de groepsaanpak werken overheid, woningbouwvereniging, jongerenwerk, politie, maatschappelijk werk en het opbouwwerk samen aan de overlastsituatie. Gezamenlijk maken ze een analyse en ontwikkelen een aanpak. Bij de aanpak wordt onderscheid gemaakt tussen individueel (domein), groeps- en buurtniveau. Er zijn maatregelen uitgevoerd als intensieve politieursurveillance, huisbezoeken, individuele trajecten, opvoedingsondersteuning, jongerenactiviteiten, bewonersgroepen ondersteuning, straatgesprekken, alternatieve ontmoetingsplekken.

Een communicatieplan, tussentijdse rap-

portages en een eindevaluatie vormen uiteraard ook onderdeel van de aanpak. Elke twee weken wordt er een overleg georganiseerd door de regisseur groepsaanpak.

De Grasbuurt is gebouwd in de jaren zestig en bestaat uit 650 grote eengezinswoningen en 110 ouderenwoningen in twee lagen. Veel bewoners van het eerste uur wonen er nog steeds. De nieuwkomers van de wijk zijn vaak grotere gezinnen, in de meeste gevallen met een migratieachtergrond. Er is weinig te doen in de wijk, de overheid heeft de speelplekken jarenlang verwaarloosd en vervolgens ontmanteld. Het schoolplein in de buurt is wel opgeknapt maar tegelijkertijd voorzien van een omheining. Twee vrijwilligere sleutelbeheerders uit de buurt hebben jarenlang het hek na zonsondergang op slot gegaan. Na de zoveelste vernieling geven zij er de brui aan. Het hek van het schoolplein gaat voortaan om 16.00 uur 's middags op slot, tot groot ongenoegen van de plaatselijke jeugd. Ruzies, bedreigingen, vernielingen en rondhangen met veel lawaai en zelfs mishandelingen worden gemeld bij de politie. De directeur van de school wordt bedreigd en neemt contact op met het opbouwwerk.

Er wordt een bewonersvergadering uitgeschreven waarbij ook de politie, deelgemeente en woningbouwvereniging zijn uitgenodigd. De deelgemeente neemt de regie tijdelijk over.

Op de uitnodiging komen bewoners af en de teneur is zeer duidelijk: de overlast moet stoppen.

Aan de hand van een powerpointpresentatie blikte opbouwwerker Myranda Mulder terug en probeerde met de aanwezigen lessen uit de praktijk te trekken

Hofmaken in de Banne

De Banne is een naoorlogs wijk aan de rand van Amsterdam. Anonieme portiekflats staan om groene autoluwe plantsoe-

nen met speelvoorzieningen. Straten heten Zeevaarthof, Masthof... De bouw in overzichtelijke hoven vormt voor buurtbewoners een goede basis om (samen) te leven, te spelen, elkaar te ontmoeten en actief te zijn in de eigen buurt.

Wel komen er veel nieuwe mensen wonen en wordt de bevolking steeds kleurrijker: tijd om elkaar het hof te maken...

Het doel van het project Hofmaken is om door middel van het organiseren van activiteiten samen met nieuwe en oude bewoners weer van de hoven te maken wat ze waren: de gemeenschappelijke binnentuin waar je samen dingen doet en elkaar ontmoet.

De activiteiten worden georganiseerd samen met de bewoners van de hof. Van tevoren wordt iedereen uitgenodigd mee te doen. Een ploeg van in de wijk actieve professionals, jongeren en bewoners belten bij iedereen aan. Tijdens het Hoffeest worden bewoners van de hof gevraagd een gastenboek te tekenen en hun mening te geven over wat er wel niet kan, en wat ze daar zelf aan bij willen dragen. Als dank krijgen alle mensen die zich inzetten voor Hofmaken een aandenken in de vorm van een set ansichtkaarten. Op iedere kaart staat een schild, een wapen uit de tijd dat hofmaken nog een 'sport' was. Op het wapen staat de hof en de activiteiten die de bewoners daar graag doen. En wat nog belangrijker is, iedere hof krijgt een bord met het wapen en de door bewoners vastgestelde Hofetiquette.

Samenstelling Coby van Geffen

<

stimio

De schakel in uw communicatieketen

Een ideaal communicatie-concept

De communicatie-keten telt vele schakels. U heeft ideeën nodig en teksten, vormgeving, drukwerk, een congres, een videofilm of een Internet-site om die ideeën werkelijkheid te laten worden. Daarbij schakelt u specialisten in, zoals vormgevers, tekstschrijvers, drukkers, communicatie-adviseurs enz.

Maak daarbij gebruik van een beproefd concept. Bij u om de hoek, bij wijze van spreken. Eén adres, waar u met al uw wensen en vragen rond communicatie terecht kunt. Of het nu gaat om advisering of uitvoering, om kleine of grote projecten, om één dienst of product of een combinatie van meerdere diensten en producten. Aan u de keuze:

- teksten/interviews voor folders, brochures, tijdschriften en videoproducties
- advisering & uitvoering interne en externe communicatie
- coaching van pr-medewerkers
- beleidsadviesing & -implementatie, informatievoorziening & monitoring
- organisatie van conferenties & congressen
- samenstelling & productie van videofilms
- vormgeving, dtp & drukwerk

Flexibiliteit, kwaliteit, snelheid en creativiteit

Stimio bewijst al 15 jaar een uitstekende partner te zijn als het gaat om flexibiliteit, kwaliteit, snelheid en creativiteit. Bovendien beschikken wij door onze duurzame relaties met opdrachtgevers in de non profit-sector over de nodige ervaring en deskundigheid op beleids-terreinen als welzijn, gezondheidszorg, arbeidsmarktbeleid, minderhedenbeleid en onderwijs.

Wij werk(t)en voor o.a.: de ministeries van VWS, Binnenlandse Zaken en Onderwijs & Wetenschappen, Arbeidsvoorziening Nederland, het Landelijk Centrum Opbouwwerk, JMW, de FIOM, de NP/CF, de NOT, Nederlands Politiemuseum, Compag Nederland, SAP enz.

Geïnteresseerd in een vrijblijvende kennismaking?
Bel ons voor toezending van onze bureau-brochure
of voor het maken van een afspraak.

stimio

CONSULTANTS DRUKWERK & DESIGN BV

communicatie- & beleidsadviesing
informatievoorziening & monitoring
tekstschrijven & journalistieke producties
management conferenties & symposia
audio-visuele producties
vormgeving & dtp
drukwerk

Stephensonstraat 7
4004 JA Tiel
Tel 0344 - 673485
Fax 0344 - 673486
www.stimio-tiel.nl